POLIROM

Olga Tokarczuk

Povestiri bizare

BIBLIOTECA POLIROM

PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ 2018

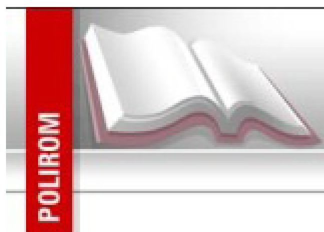

POLIROM
Olga Tokarczuk
Povestiri bizare
BIBLIOTECA POLIROM
PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ 2018

Olga Tokarczuk

Povestiri bizare

Traducere din limba polonă
de Cristina Godun

POLIROM
2020

Olga Tokarczuk, *Opowiadania bizarne*

First published as *Opowiadania bizarne* in Poland by Wydawnictwo Literackie,
Kraków in 2018

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-8678-0
ISBN PDF: 978-973-46-8679-7
ISBN print: 978-973-46-8341-3

Coperta: Radu Răileanu
Pe copertă: © Stefan Bleekrode, *Londra, în zori*, acuarelă pe hârtie, 51×71 cm, 2008

OLGA TOKARCZUK, născută în Sulechów în 1962, este unul dintre cei mai faimoşi şi mai iubiţi scriitori polonezi contemporani. Ea se află pe lista nominalizaţilor la Premiul Nobel şi se numără printre cîştigătorii celei mai prestigioase distincţii literare poloneze, Premiul Nike. Este autoarea mai multor romane (printre care *Casă de zi, casă de noapte*, *Călătoria oamenilor Cărţii* şi *Străveacul şi alte vremi*) şi volume de povestiri, traduse în mai multe limbi de circulaţie internaţională. În 2018, *Rătăcitorii*, romanul la a cărui lansare *The Bookseller* afirma că Olga Tokarczuk este „probabil unul dintre cei mai mari scriitori în viaţă de care n-aţi auzit”, a fost recompensat cu Man Booker International Prize. Romanul *Poartă-ţi plugul peste oasele morţilor* (2009) a fost transpus cinematografic în 2017 de regizoarea Agnieszka Holland şi a obţinut Ursul de Argint la Festivalul Internaţional de Film de la Berlin.

Pasagerul

În timpul unui lung zbor transatlantic nocturn, un bărbat care ședea lângă mine mi-a povestit despre fricile ce îl bântuiau noaptea în copilărie. Avea mereu același coșmar, care îl făcea să țipe și să-și strige speriat părinții.

Asta se întâmpla în serile lungi – un timp netulburat, prost luminat, fără ecranul televizorului (se auzea cel mult murmurul radioului sau foșnetul ziarului tatălui), care stimula cultivarea gândurilor stranii. Bărbatul își amintea că începea să se teamă încă de la gustarea de după-amiază, în pofida cuvintelor alinătoare ale părinților.

Avea pe atunci trei, poate patru ani. Locuia într-o casă întunecată de la periferia unui orășel, unde tatăl lui era directorul școlii, un tip principial, ba chiar caustic, iar mama lucra într-o farmacie, veșnic învăluită de un nor de vapori cu miros de medicamente. Avea și o soră mai mare, dar ea, spre deosebire de părinți, nu încerca să-l ajute. Ba chiar dimpotrivă: îi amintea încă de la amiază, cu o bucurie nedisimulată, de neînțeles pentru el, că se apropie noaptea. Și când adulții nu erau în preajmă, îl hrănea cu povești despre vampiri, cadavre care se ridică din morminte și tot soiul de creaturi infernale. Dar, lucru nemaipomenit de ciudat,

poveștile ei nu-l speriau deloc – nu putea să se teamă de lucrurile acelea socotite de toată lumea ca fiind înspăimântătoare, nu-l îngrozeau absolut deloc, de parcă locul fricii fusese ocupat deja în sufletul lui și toate posibilitățile de experimentare a fricii fuseseră deja epuizate. Îi asculta vocea surescitată când încerca să-l înspăimânte cu șoapte dramatice, o asculta imperturbabil, știind că poveștile ei nici nu se compară cu făptura care îl vizita în fiecare noapte când stătea în pat. Ca adult, îi era recunoscător surorii sale. Îi inoculase cu poveștile ei un soi de imunitate la toate fricile banale ale vieții, astfel încât, într-o anumită măsură, ajunsese un adult neînfricat.

Cauza fricii era inefabilă, nu reușea să o exprime în cuvinte. Când părinții dădeau fuga în camera lui, întrebându-l ce s-a întâmplat, ce a visat, nu spunea decât „el“ sau „cineva“ sau „acela“. Tatăl lui aprindea lumina și, încrezător în forța omnipotentă a dovezii empirice, îi arăta ungherul din spatele dulapului sau locul din dosul ușii, repetând: „Vezi, nu e nimic aici, absolut nimic“. Mama avea o altă metodă – îl strângea la piept, învăluindu-l în mirosul ei farmaceutic aseptic, și îi șoptea: „Sunt cu tine, n-o să pățești nimic rău“.

Dar el era prea mic ca să-l înspăimânte răul. De fapt nici nu știa încă nimic despre bine și rău. Era, de asemenea, prea mic ca să se teamă pentru propria viață. La urma urmelor, există lucruri cu mult mai rele decât moartea, decât un vampir care îți suge sângele sau un vârcolac care te sfâșie în bucăți. Iar copiii știu asta cel mai bine: moartea în sine e ceva suportabil. Cel mai insuportabil însă e ceea ce e repetabil, ritmic, constant, previzibil, inevitabil și nemișcat – ceva asupra

căruia nu ai nici un control, care te prinde în gheare și te trage, smucindu-te, după sine.

Vedea, așadar, în camera lui, undeva între dulap și fereastră, silueta cufundată în beznă a unui bărbat. Stătea acolo fără să se miște. Pe pata întunecată care trebuie să fi fost fața bărbatului scânteia un punct mic și roșu – vârful incandescent al unei țigări. Fața aceea se ivea din când în când din întuneric atunci când țigara se aprindea mai tare. Doi ochi stinși și obosiți îl priveau pe copil cu intensitate și, parcă, cu reproș. Barba era țepoasă, deasă și căruntă, fața ridată, buzele subțiri, făcute parcă să tragă în piept fumul țigării. Stătea nemișcat când copilul palid de frică își săvârșea în pripă ritualurile de protecție – își ascundea capul sub plapumă, își încleșta palmele pe cadrul de metal al patului și recita pe tăcute rugăciunea către Îngerul Păzitor, învățată de la bunica. Dar nu îl ajuta. Rugăciunea se preschimba în țipăt și părinții îi veneau în ajutor.

Situația asta a durat o vreme, destul de multă vreme încât să-i trezească copilului neîncrederea în nopți. Dar, întrucât după noapte vine întotdeauna ziua, care nimicește cu mărinimie orice creatură a întunericului, copilul a crescut și a uitat. Ziua devenea tot mai puternică, aducea cu sine tot mai multe surprize. Părinții au respirat ușurați și în scurt timp au dat uitării fricile din copilărie ale fiului lor. Au îmbătrânit liniștit, aerisind în fiecare primăvară toate camerele. Iar băiețelul acela s-a preschimbat din copil în bărbat, animat de convingerea că lucrurile copilărești nu merită nici o atenție. De altfel, diminețile și amiezile i-au șters încetul cu încetul din memorie amurgurile și nopțile.

Abia de curând – mi-a spus el –, după ce trecuse lin, nici nu știa cum, de șaizeci de ani, într-o seară când s-a întors acasă obosit, a descoperit întreg adevărul. Înainte de culcare a avut chef să fumeze o țigară, așa că s-a dus la fereastră, pe care întunericul de afară o preschimba într-o oglindă obscură. Scânteierea chibritului a sfredelit brusc întunericul, după care strălucirea incandescentă a țigării a luminat pentru o clipă fața cuiva. În întuneric s-a conturat aceeași siluetă: fruntea palidă și înaltă, petele întunecate ale ochilor, linia gurii, barba căruntă. L-a recunoscut imediat, nu se schimbase de atunci. În el s-a trezit deprinderea de altădată – deja trăgea aer în piept, gata să țipe, doar că nu mai avea pe cine să cheme în ajutor. Părinții lui muriseră de mult, era singur, ritualurile din copilărie își pierduseră, la rândul lor, puterea, iar în Îngerul Păzitor nu mai credea de ani buni. Dar în momentul acela, când a înțeles de cine se temuse cândva atât de mult, a simțit o adevărată ușurare. Părinții lui avuseseră întru câtva dreptate: lumea exterioară nu este primejdioasă.

„Omul pe care îl vezi există nu pentru că te uiți tu la el, ci pentru că se uită el la tine“, a mai spus în încheierea acestei povești stranii, apoi ne-am cufundat în somn, legănați de torsul grav al motoarelor.

Copiii verzi
sau
Istorisirea straniilor întâmplări petrecute în Volînia, relatate de William Davisson, medicul Maiestății Sale Ioan Cazimir[1]

S-a întâmplat în primăvara și vara anului 1656, când huzuream deja de câțiva ani în Polonia. Venisem acolo la invitația Mariei Louise Gonzaga, soția regelui Poloniei, Ioan Cazimir, ca să ocup slujba de medic al regelui și administrator al grădinilor regale. Nu am putut refuza invitația, atât din cauza nobleței semnatarilor, cât și din anumite rațiuni personale, pe care nu e nevoie să le pomenesc aici. Pe drumul spre Polonia nu m-am simțit în apele mele, căci nu știam nimic despre țara aceasta atât de îndepărtată de lumea cunoscută mie și mă consideram un soi de ex-centric, adică o persoană care iese în afara centrului, în afara unui spațiu de la care știe la ce se poate aștepta. Mă temeam de obiceiurile străine, de impetuozitatea popoarelor răsăritene și nordice, dar mai ales de vremea imprevizibilă de aici, de frig și umiditate. Aveam în minte soarta prietenului meu, René Descartes, care în urmă cu câțiva ani, la invitația reginei

Suediei, plecase spre palatele ei reci din miazănoapte, din îndepărtatul Stockholm, unde a răcit și a murit în floarea vârstei și în deplinătatea facultăților intelectuale. Ce pierdere uriașă pentru toate științele! Temându-mă de o soartă asemănătoare, am luat cu mine din Franța câteva dintre cele mai bune blănuri, dar chiar în prima iarnă ele s-au dovedit prea subțiri și delicate pentru vremea de aici. Regele, cu care m-am împrietenit repede și sincer, mi-a dăruit o haină din blană de lup, lungă până la glezne, de care nu mă mai despărțeam din octombrie până în aprilie. Chiar și în timpul expediției pe care o descriu aici, deși era deja martie, o aveam pe mine. Să știi, Cititorule, că iernile din Polonia și iernile din nord în general sunt aspre. Imaginează-ți că spre Suedia se merge pe Mare Balticum înghețată bocnă, iar pe multe iazuri și râuri înghețate se organizează iarmaroace. Și, întrucât aici anotimpul acesta durează mult, iar atunci plantele se ascund sub zăpadă, un botanist, sincer vorbind, nu are suficientă vreme să le cerceteze. Așa că, vrând-nevrând, am ajuns să studiez oamenii.

Mă numesc William Davisson, sunt scoțian și originar din Aberdeen, dar am petrecut mulți ani în Franța, unde cariera mea a fost încununată cu slujba de botanist regal și unde mi-am publicat operele. În Polonia aproape nimeni nu le cunoștea, dar eram respectat, pentru că aici sunt respectați fără osebire toți cei ce vin din Franța.

Ce m-a împins să o iau pe urmele lui Descartes și să plec la capătul Europei? Mi-e greu să răspund pe scurt și la obiect la o asemenea întrebare, dar întrucât povestea aceasta nu mă privește pe mine personal și sunt doar martorul ei, o las fără

răspuns, nădăjduind că pe cititor îl va captiva mai mult povestea în sine decât persoana neînsemnată a povestitorului.

Serviciul meu în slujba regelui polonez a coincis în timp cu cele mai nefericite evenimente. Se părea că împotriva regatului polonez s-au învoit să uneltească toate forțele răului. Țara era sfâșiată de război, pustiită de armatele suedeze, iar la răsărit, chinuită de atacurile muscalilor. Ceva mai devreme în Ruś țăranii nemulțumiți se răsculaseră deja. Parcă din pricina unor misterioase coincidențe, regele acestui stat nefericit era chinuit de numeroase beteșuguri, tot așa cum țara lui era chinuită de invazii. Atacurile de melancolie le trata adeseori cu vin și prezența apropiată a sexului frumos. Natura lui contradictorie îl îmboldea să fie mereu pe drumuri, cu toate că repeta necontenit că urăște călătoriile și tânjește după Varșovia, unde îl așteaptă iubita lui soție, Marie Louise.

Cortegiul nostru a pornit din nord, unde Luminăția Sa vizita ținuturile, încercând să formeze coaliții cu magnații. Acolo își făcuseră deja apariția forțele moscovite care urzeau împotriva Republicii și, ținând cont de faptul că suedezii încălcaseră tărâmurile de vest, se părea că toate forțele necurate se înțeleseseră să-și aleagă pământurile poloneze drept teatrul lor de război nemilos. Pentru mine era prima expediție prin acest stat sălbatic și periferic și, imediat ce am ieșit din Varșovia, începusem deja să regret că m-am alăturat suitei regale. Mă mâna doar curiozitatea filosofului și botanistului din mine, dar și – n-are nici un rost să o ascund – privilegiile și beneficiile generoase. Dacă n-ar fi fost ele, aș fi preferat să rămân acasă și să-mi hărăzesc tihnit timpul cercetărilor mele.

M-am devotat totuși științei chiar și în condiții atât de anevoioase. De când am ajuns în țara aceasta, mi-a atras atenția un anumit fenomen local, cunoscut, de bună seamă, în toată lumea, dar nemaipomenit de răspândit aici, încât era suficient să mă plimb pe străzile mai sărmane din Varșovia ca să-l văd în capul oamenilor: *plica polonica* sau lațe, cum li se spune aici, o formațiune stranie de șuvițe de păr răsucite și compacte, în forme dintre cele mai variate, asemănătoare cu niște frânghii, cu un ghem de trichine sau cu o cosiță împletită ce te duce cu gândul la coada unui castor. Oamenii credeau că în lațele acelea sălășluiau forțe benefice și malefice, așa că erau mai degrabă dispuși să moară decât să se despartă de ele. Deprins cu desenul, aveam deja multe schițe și descrieri ale fenomenului și intenționam ca, după întoarcerea în Franța, să public un tratat pe această temă. Împletitura despre care vorbesc este cunoscută în întreaga Europă, doar că sub nume diferite. În Franța este, probabil, cel mai rar întâlnită, căci acolo oamenii acordă o atenție sporită înfățișării lor și își aranjează mereu părul. În Germania *plica polonica* este cunoscută sub numele de *mahrenlocke*, *alpzopf* sau *drutenzopf*. Știu că în Danemarca i se spune *marenlok*, iar în Țara Galilor și Anglia *elvish knot*. În timpul unei călătorii prin Saxonia Inferioară i-am auzit pe localnici numind-o *selkensteert*. În Scoția se spune că este frizura antică a vechilor locuitori păgâni din Europa și e întâlnită frecvent la triburile celtice. Am citit undeva că *plica polonica* a fost atestată pentru prima dată în Europa după invadarea de către tătari a Poloniei aflate sub conducerea lui Leșek cel Negru.[2] A circulat și ipoteza că moda aceasta ar fi ajuns în Europa tocmai din Indii. Ba chiar am întâlnit și supoziția că evreii ar fi fost primii care au adus

obiceiul împletirii părului în șuvițe compacte ca pâsla. Un sfânt pe nume Nazer jurase să nu-și tundă niciodată părul, întru slava lui Dumnezeu. Un asemenea număr de teorii contradictorii și spațiul acela nemărginit și alb de la zăpadă m-au scos din nepăsarea în care mă cufundasem la început, animându-mă cu un avânt creator, astfel că m-am trezit studiind *plica polonica* din satele prin care treceam.

În activitatea mea mi-era de mare folos tânărul Ryczywolski, un flăcău nemaipomenit de vrednic, care nu numai că îmi slujea drept servitor și tălmaci, dar mă și ajuta să-mi desfășor experimentele. Nu tăinuiesc că era pentru mine un reazem spiritual în mediul acela cu desăvârșire străin.

Călătoream călare. Vremea de martie semăna când cu cea de iarnă, când cu începutul primăverii, iar noroiul de pe drumuri ba îngheța, ba se dezgheța, preschimbându-se într-o mâzgă teribilă, o adevărată mlaștină. Carele noastre cu bagaje se înfundau de fiecare dată cu toate roțile în glodul acela. Frigul pătrunzător ne preschimba corpurile în niște baloturi de blănuri.

În ținutul acesta sălbatic, mocirlos, împânzit de păduri, așezămintele omenești erau de obicei la mare depărtare unele de altele, astfel încât noaptea trebuia să ne întindem fără să facem nazuri în orice conac igrasios ne ieșea în cale, ba o dată am înnoptat chiar și într-o cârciumă, pentru că ninsese și zăpada ne îngreuna înaintarea! Maiestatea Sa călătorea atunci *incognito*, prefăcându-se a fi un șleahtic de rând. La popasuri îi aplicam Luminăției Sale leacuri – aveam cu mine o farmacie întreagă – și se întâmpla să îi iau sânge pe un pat încropit în

pripă, iar unde îmi permiteau condițiile, îi pregăteam regelui băi de sare.

Dintre toate relele de care suferea regele, cel mai vătămător mi se părea cel domnesc, cu care se zice că Maiestatea Sa se căpătuise în Italia sau Franța. Cu toate că nu se manifesta cu simptome evidente și era ușor de disimulat (cel puțin la început), urmările lui erau foarte primejdioase și perfide. S-a dovedit că poate urca la cap, tulburând mintea omului. De aceea, imediat ce am ajuns la curtea Maiestății Sale, am insistat să urmeze vreme de trei săptămâni un tratament pe bază de mercur, dar Luminăția Sa nu a găsit niciodată timpul necesar să ia mercurul, iar în călătorie tratamentul acesta era prea puțin eficient. Dintre celelalte suferințe ale regelui, mă neliniștea guta, cu toate că aceasta putea fi preîntâmpinată ușor, pentru că se trăgea din mâncatul și băutul peste măsură. Guta putea fi combătută prin post, dar în călătorie îi era greu să țină post. Așa că nu prea făceam mare lucru pentru Maiestatea Sa.

Regele se îndrepta spre Liov, iar pe drum se întâlnea cu magnații locali, al căror reazem se străduia să îl obțină, timp în care le reamintea totodată că erau vasalii lui, deoarece credința șleahtei din aceste ținuturi era cam îndoielnică, pentru că întotdeauna își urmărea mai ales propriile interese și nu binele Republicii. Și cu toate că, bunăoară, pe drum eram primiți aparent cu toate onorurile cuvenite și eram găzduiți cu fast și opulență, uneori simțeam totuși că unii îl tratau pe rege ca pe un petiționar. Căci ce regat mai e și ăsta, unde cârmuitorul e ales prin vot? Cine a mai pomenit așa ceva?

Războiul e un fenomen înspăimântător și teribil: chiar dacă luptele în sine nu năpăstuiesc așezările omenești,

războiul oricum împânzește totul, intră sub acoperișul cel mai sărman, aduce foamete, boală, spaimă atotcuprinzătoare. Inimile se înăspresc, devin nepăsătoare. Gândirea omului se schimbă radical – fiecare se îngrijește numai de sine și caută să supraviețuiască. Nu o dată omul devine nemilos și nesimțitor la suferința altuia. Câte rele săvârșite de oameni n-am văzut pe drumul ăsta din nord spre Liov, câte violențe, siluiri, omoruri, câte exemple de cruzime nemaipomenită! Sate întregi arse, câmpuri brăzdate preschimbate în pârloage, spânzurători care se ițeau de pretutindeni, de parcă arta tâmplăriei nici nu avea altă menire decât aceea de a construi instrumente de răpunere a omului. Cadavre neîngropate, sfâșiate de lupi și vulpi. Aici numai focul și sabia au căutare. Aș vrea să dau uitare toate lucrurile acestea, dar chiar și acum, când m-am întors în patria mea și scriu aceste cuvinte, imaginile continuă să-mi apară în fața ochilor și nu pot scăpa de ele.

Primeam vești tot mai proaste, iar înfrângerea din februarie a regimentului lui Czarniecki în bătălia cu suedezii de la Gołąb[3] a lăsat o amprentă atât de adâncă asupra sănătății regelui, încât în cele din urmă a trebuit să ne oprim vreme de două zile, pentru ca regele să bea liniștit apă minerală cu proprietăți curative de la Eger și decocturi pentru a-și calma nervii. Și era ca și cum în corpul regelui se manifesta întreaga boală a Republicii, ca și cum între cele două exista o afinitate misterioasă. După acea bătălie pierdută, încă înainte ca depeșele să ajungă la noi, regele a făcut un atac de gută cu febră și dureri atât de cumplite, încât abia am izbutit să o ținem sub control.

Când eram la vreo două zile distanță de Łuck și drumul ducea pe lângă Lubieszów, o așezare pârjolită de tătari în urmă cu câțiva ani, și printr-un codru umed și des, mi-am dat seama că nu există pe lume ținut mai îngrozitor și am început să regret că mă învoisem să particip la acea expediție. Aveam convingerea profundă că nu o să mă mai întorc la mine acasă și că, în comparație cu mlaștinile acelea omniprezente, cu codrul acela jilav, cerul jos, băltoacele acoperite cu o pojghiță subțire de gheață, care semănau cu rănile unui uriaș trântit la pământ, noi toți, îmbrăcați sărăcăcios sau fastuos, regi, nobili, soldați sau țărani, nu însemnăm nimic. Am văzut zidurile unei biserici mistuite de foc, unde barbarii de tătari îi închiseseră pe locuitorii satului, arzându-i de vii, am văzut pădurile de spânzurători și jariștile negre, cu cadavrele carbonizate ale oamenilor și animalelor. Abia atunci am înțeles cu adevărat intenția regelui de a se duce la Liov cu intenția de a pune țara sub oblăduirea Fecioarei Maria, nemaipomenit de venerată și preaslăvită în Polonia. Pe Maica Domnului Isus Cristos dorea să o roage el să pună o vorbă bună pe lângă Dumnezeu pentru Republică în acele vremuri cumplite, când puteri din afară sfâșiau țara. La început mi s-a părut stranie atenția pe care o acordau Maicii Domnului. Adeseori aveam impresia că localnicii venerează aici o zeiță păgână și – sper să nu-mi fie luate cuvintele drept blasfemie – însuși Dumnezeu și Fiul Lui merg în alaiul Fecioarei Maria, ducându-i panglicile. Aici orice capelă e închinată Mariei, așa că m-am obișnuit atât de tare cu imaginea ei, încât până și eu am început să-i înalț rugăciuni în serile urâcioase când, înghețați și flămânzi, ne întindeam tabăra pentru noapte, sperând în adâncul sufletului că ea este într-adevăr stăpâna acestei țări, pentru că la noi Isus Cristos

este mai presus. Nu-mi mai rămânea nimic altceva de făcut decât să mă las întru totul în voia unei forțe superioare.

În ziua când regele a făcut atacul de gută, ne-am oprit la moșia domnului Hajdamowicz, șambelanul din Łuck. Avea un conac din lemn construit pe o limbă de pământ uscat dintre mlaștini, înconjurat de câteva colibe ale tăietorilor de lemne, țăranilor și servitorilor. Maiestatea Sa nu a dorit să ia cina, ci s-a dus de îndată la culcare, numai că nu a reușit să doarmă, de aceea a trebuit să-i stârnesc somnul cu ajutorul poțiunilor mele.

Dimineața a fost îndeajuns de senină, astfel încât, la scurt timp după ce s-a crăpat de ziuă, câțiva soldați din alaiul regal, ca să le mai treacă timpul înainte de a porni iarăși la drum, s-au aventurat în desișuri după vânat și au dispărut din ochii noștri. Ne așteptam să revină cu vreo căprioară delicată sau cu niște fazani, dar, când colo, vânătorii noștri s-au întors cu o pradă neobișnuită, care ne-a lăsat fără grai pe toți deopotrivă, chiar și pe rege, care s-a trezit imediat, deși până atunci picotise.

Erau doi copii mărunți și firavi, îmbrăcați mai rău decât mizer, pentru că purtau o pânză groasă, zdrențuită și mânjită de noroi. Părul le era năclăit, adunat în șuvițe ca niște frânghii, care mie mi-au trezit imediat interesul, pentru că erau un exemplu ideal de *plica polonica*. Copiii erau legați ca niște căprioare și imobilizați de șei. M-am temut să nu fi fost vătămați și să nu li se fi frânt oscioarele din pricina asta. Soldații au explicat că nu au avut de ales, pentru că mușcau și loveau cu picioarele.

Când Maiestatea Sa și-a terminat micul dejun și tocmai se pregătea să ia remediile de plante, fapt care însemna o

ameliorare a stării sale de spirit, m-am dus la copii și, poruncind mai înainte să le fie spălate fețele, m-am uitat mai de aproape la ei, având totuși grijă să nu fiu mușcat. Dacă ar fi fost să mă orientez după înălțime, aș fi spus că aveau cam patru și șase ani, totuși, judecând după dinții lor, am ajuns la concluzia că erau mai mari, chiar dacă erau micuți de statură. Fetița era mai voinică și mai vânjoasă, iar băiatul, firav, emaciat, dar vioi și neastâmpărat. Însă ceea ce m-a frapat cel mai mult la ei era pielea. Avea un colorit ciudat, curios, pe care nu-l mai văzusem până atunci – de mazăre tânără sau de măsline italienești. Părul, care le atârna peste față în lațe încâlcite și compacte ca fetrul, era blond, dar părea acoperit de o pojghiță verde ca niște pietre îmbrăcate în mușchi de pădure. Tânărul Ryczywolski mi-a spus că acei Copii Verzi, cum i-am numit pe dată, erau neîndoielnic victime ale războiului, pe care natura i-a hrănit în pădure, cum auzeai uneori în legende precum cea despre Romulus și Remus. Câmpul de acțiune al naturii este uriaș, cu mult mai mare decât sfera modestă a omului.

Regele m-a întrebat odată – când înaintam prin stepa de la Moghilău, unde la orizont fumegau încă satele incendiate, înconjurate îndeaproape de păduri – ce înseamnă natura. I-am răspuns, conform convingerii mele, că natura este tot ce ne înconjoară, cu excepția elementului uman, adică a oamenilor și a lucrurilor create de om. Regele s-a mulțumit să mijească ochii, de parcă făcea o verificare vizuală – deși ce anume vedea, nu am habar –, și a spus:

— Natura e un mare nimic.

Cred că așa văd lumea ochii crescuți la curțile nobiliare, deprinși să privească arabescurile țesăturilor venețiene,

împletiturile fanteziste ale covoarelor turcești, mozaicurile și compozițiile decorative din plăcile de teracotă. Când privirea lor se deschide spre complexitatea naturii, nu e în stare să perceapă altceva decât haos și acel mare nimic.

Fiecare pârjol este o ocazie pentru natură să revendice ceea ce omul și-a însușit pe nedrept și să ridice cu îndrăzneală pretenții asupra ființelor omenești, pe care se străduiește să le aducă iar la starea lor naturală. Dar, uitându-mă la copiii aceia, mă cuprindea îndoiala că în natură mai exista un asemenea rai – mai degrabă un iad, atât erau de sălbatici și de sfrijiți. Copiii reușiseră să stârnească în cel mai înalt grad curiozitatea Maiestății Sale: a cerut să fie urcați la un loc cu bagajele pentru a ne însoți la Liov, unde urmau să fie examinați cu atenție, dar în cele din urmă a renunțat la idee, întrucât circumstanțele s-au schimbat pe neașteptate. S-a întâmplat ca degetul mare de la piciorul Maiestății Sale să se umfle atât de tare, încât nu-i mai încăpea în cizmă. Iar durerea era nemaipomenit de intensă – vedeam broboanele de sudoare prelingându-se pe fața regelui. Mă treceau fiori pe șira spinării auzindu-l pe monarhul unui stat atât de mare lamentându-se sfâșietor. Nici nu mai putea fi vorba să ne continuăm drumul. L-am întins pe Maiestatea Sa lângă sobă și i-am pregătit cataplasme, poruncindu-le tuturor să iasă din odaie, pentru a nu avea martori inutili la suferința Maiestății Sale. Pe când copiii aceia nefericiți, găsiți în pădure și legați ca niște mielușei, erau scoși din încăpere, copila a reușit – prin cine știe ce minune – să se smulgă din mâna servitorului și s-a aruncat la picioarele chinuite ale regelui. A început să-i frece degetul tumefiat cu șuvițele ei lățoase. Regele, uluit, ne-a făcut

semn să îi îngăduim. O clipă mai târziu Maiestatea Sa a declarat uluit că îl doare mai puțin, pe urmă a poruncit să li se dea copiilor mâncare din belșug și niște haine mai de Doamne-ajută, ceea ce servitorii au și făcut. Și, cu toate acestea, ceva mai târziu, când îmi strângeam bagajele și când, cu un gest nevinovat, am întins mâna spre băiețandru ca să-l mângâi pe cap cum mângâi de obicei copilașii în orice țară, acesta m-a mușcat atât de tare de încheietura mâinii, că mi-a dat sângele. Temându-mă de rabie, m-am dus de îndată să-mi spăl rana la pârâul din apropiere. Și acolo, lângă apă, pe malul noroios și mlăștinos, s-a întâmplat nenorocirea: am alunecat și, în cădere, m-am izbit cu tot corpul de podețul de lemn, iar lemnele stivuite alături s-au prăvălit într-o clipită peste mine. Am simțit în picior o durere strașnică, care m-a făcut să urlu ca un animal. Înainte să-mi pierd cunoștința, mi-a mai trecut prin minte că am pățit-o urât.

Când mi-am venit în simțiri, trezit de palmele pe care mi le trăgea peste față tânărul Ryczywolski, am văzut deasupra mea tavanul odăii conacului, iar în jurul meu, chipuri îngrijorate, inclusiv cel al Maiestății Sale, și toate ciudat de alungite, estompate, difuze. Atunci am înțeles că am febră și că fusesem inconștient multă vreme.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Davisson, ce-ai făcut? a întrebat îngrijorat Maiestatea Sa, aplecându-se deasupra mea.

Buclele frizate ale perucii lui de călătorie mi-au mângâiat pieptul și am avut impresia că atingerea aceea delicată mă doare. Chiar și într-un asemenea moment, nu mi-a scăpat că fața Maiestății Sale era senină, că broboanele de sudoare îi dispăruseră și că stătea în fața mea încălțat.

— Trebuie să pornim la drum, Davisson, mi-a spus el îngrijorat.

— Fără mine? am icnit îngrozit, tremurând din tot corpul de durere și de spaima că o să fiu părăsit acolo.

— În curând o să ai la capul patului cel mai bun medic din Liov…

Am hohotit, mai mult de disperare decât din cauza suferinței fizice.

Mi-am luat rămas-bun printre lacrimi de la Maiestatea Sa, al cărui alai a plecat mai departe. Fără mine! Mi l-a lăsat drept tovarăș pe tânărul Ryczywolski, fapt care mi-a alinat – măcar în parte – suferința, și am fost dați în grija șambelanului Hajdamowicz. Probabil pentru a ne liniști, cei doi Copii Verzi au fost lăsați și ei cu noi la conac – poate și pentru a se asigura că o să am cu ce să îmi ocup timpul până îmi vine ajutorul.

Am constatat că piciorul îmi era fracturat în două locuri și, colac peste pupăză, traumatismul era destul de complicat. Într-un loc osul îmi ieșise prin piele și era nevoie de maximum de pricepere pentru a-l pune la loc. Cum nu mă puteam ocupa singur de mine, pentru că aș fi leșinat imediat – cu toate că auzisem de medici care și-au amputat singuri membrele –, înainte să plece, regele a trimis înainte un sol cu porunca de a aduce aici cât mai degrabă un medic din Liov, dar am presupus că oricum urma să dureze cel puțin două săptămâni până să ajungă. Iar piciorul trebuia pus la loc cât mai repede, pentru că dacă cangrena ar fi ajuns la rană în clima aceea umedă, nu aș mai fi văzut niciodată curtea Franței, la care renunțasem pentru a veni aici și care acum, în acest moment critic, îmi părea centrul lumii adevărate, paradisul pierdut, cel

mai frumos loc din visurile mele. Nu aveam să mai văd niciodată nici dealurile Scoției…

Timp de câteva zile mi-am administrat singur remedii contra durerii, aceleași pe care i le dădusem și regelui pentru gută. De la Liov a ajuns în cele din urmă o depeșă, dar fără medic, pentru că acesta fusese ucis pe drum de una dintre cetele de tătari care bântuiau în număr mare ținuturile, făcând prăpăd. Solul ne-a asigurat că în curând avea să vină alt doctor. Ne-a adus, de asemenea, vești despre legămintele pe care regele, ajuns cu bine la Liov, le-a depus ceremonios în catedrala orașului, încredințând Republica în grija Maicii Domnului, care ferise țara și de suedezi, și de muscali, și de hatmanul Bogdan Hmelnițchi[4], și de toți cei care se aruncaseră asupra Poloniei ca niște fiare asupra unei căprioare rănite. Am înțeles că Maiestatea Sa are o mulțime de necazuri, de aceea am fost plăcut impresionat să văd că îmi trimisese prin sol niște rachiu din cel mai bun, câteva sticle de riesling, o cuvertură de blană și săpun franțuzesc – de acesta din urmă m-am bucurat cel mai tare.

Cred că lumea este formată din cercuri concentrice care înconjoară un spațiu central. Iar acest spațiu, numit centrul lumii, se schimbă în timp: cândva centrul lumii a fost Grecia, apoi Roma, Ierusalimul, iar acum este, incontestabil, Franța, mai precis Parisul. Și cercurile acestea pot fi trasate cu compasul în jurul lui. Principiul este simplu: cu cât ești mai aproape de centru, cu atât mai autentic și mai palpabil pare totul, iar cu cât ești mai departe, cu atât lumea pare să se dilueze mai mult, să-și piardă contururile, întocmai ca o pânză care se descompune sub asaltul umezelii. Ba chiar acest centru al lumii pare să fie situat puțin mai sus de restul

spațiilor, astfel încât ideile, modele, descoperirile, totul se scurge din el înspre margini. Mai întâi impregnează cercurile din imediata apropiere, apoi pe următoarele, dar mai slab, iar în locurile cele mai îndepărtate ajunge numai într-o foarte mică măsură. Mi-am dat seama de toate aceste lucruri pe când zăceam neputincios în conacul șambelanului Hajdamowicz, undeva în mijlocul mlaștinilor, neîndoielnic în ultimul cerc posibil, departe de centrul lumii, la fel de singur ca Ovidiu surghiunit la Tomis. Și, năpădit de febră, am aiurat că, asemenea lui Dante cu a sa *Divină Comedie*, și eu aș putea scrie o operă măreață despre cercuri, dar nu despre cele de pe lumea cealaltă, ci de pe lumea asta, despre cercurile Europei, iar fiecare dintre ele ar înfățișa câte un alt păcat și ar primi o altă pedeapsă. Ar fi cu adevărat o mare comedie a jocurilor ascunse, a alianțelor încălcate, o comedie în care rolurile se schimbă în timpul spectacolului și până la sfârșit nu se știe clar *qui pro quo*. O istorie despre grandomania unora, despre nepăsarea și egoismul altora, despre curajul și sacrificiul câtorva – deși poate că sunt mai mulți decât ni se pare. Pe eroii care acționează pe această scenă numită Europa nu i-ar uni religia, cum și-ar dori unii – pentru că, în definitiv, religia scindează, fapt incontestabil dacă e să judeci după numărul de jertfe pricinuite de religie și de războaiele de azi. În schimb, în această comedie, în această mare operă divină i-ar uni cu totul altceva – pentru că finalul ar trebui să fie unul fericit și favorabil – și anume încrederea în rațiune și în judecata sănătoasă.

Asemenea gânduri mi se învălmășeau prin cap în clipele mai lucide. Majoritatea zilelor următoare le-am petrecut totuși delirând, iar când s-a vădit că doctorul de la Liov nu mai

apare, gazdele mele, cu încuviințarea tânărului Ryczywolski, care și-a asumat responsabilitatea îngrijirii mele, au trimis în mlaștini după o tămăduitoare. A venit de îndată, însoțită de ajutorul ei mut, și, dându-mi să beau mai înainte o sticlă de rachiu, mi-a pus piciorul la loc, rearanjând oasele fracturate. Toate acestea mi le-a povestit mai pe urmă cu însuflețire tânărul meu tovarăș, pentru că eu, unul, nu-mi amintesc absolut nimic.

Când mi-am venit în simțiri după intervenție, soarele era sus pe cer. Se apropia Paștele. La Hajdamowicze a venit preotul pentru a sluji liturghia în capela de lângă conac și cu acest prilej i-a botezat și pe Copiii Verzi, eveniment despre care prietenul meu m-a informat cu multă însuflețire, spunându-mi că la moșie se vorbea că nenorocirea mi-ar fi fost cauzată de un deochi pe care îl aruncaseră asupra mea făpturile acelea. Eu nu credeam în asemenea bazaconii și i-am interzis să le repete.

Într-o seară Ryczywolski a adus-o la mine pe fetiță. Era deja curată, îngrijit îmbrăcată și, în plus, cât se poate de liniștită. Și i-a cerut, cu îngăduința mea, să-mi mângâie piciorul bolnav cu vârfurile lațelor ei, așa cum îi făcuse și regelui. Am șuierat de durere, pentru că până și o atingere atât de delicată cum era cea a părului îmi provoca suferință, dar am îndurat durerea cu stoicism până când, în cele din urmă, a mai slăbit și piciorul nu mai părea atât de umflat. Fetița a mai făcut asta de trei ori.

După câteva zile, când, odată cu venirea primăverii, afară s-a mai încălzit, am încercat să mă ridic din pat. Cârjele pe care mi le meșteriseră aici erau foarte comode, așa că am reușit să ajung până în pridvor și acolo mi-am petrecut

întreaga după-amiază, tânjind după lumina soarelui și după aer proaspăt. M-am uitat la forfota specifică gospodăriei modeste a șambelanului. Conacul, ce-i drept, era bogat și mare, dar grajdurile și hambarele păreau să vină dintr-o altă eră a civilizației. Mi-am dat seama cu tristețe că mi-era dat să rămân acolo pentru mai multă vreme și, pentru a supraviețui acestui exil, trebuia să-mi găsesc o îndeletnicire, pentru că numai așa aveam șanse să nu cad pradă melancoliei în acea țară jilavă și mocirloasă și să-mi păstrez speranța că bunul Dumnezeu îmi va îngădui să mă întorc cândva în Franța.

Ryczywolski îmi aducea zilnic făpturile acelea sălbatice, rămase în grija șambelanului Hajdamowicz, neștiind ce să facă cu ele în pustietatea aceea – și încă pe timp de război –, ba chiar așteptându-se ca Maiestatea Sa să-și aducă aminte de ele la un moment dat. Copiii erau ținuți sub cheie în cămara de la parter, alături de o mulțime de alte lucruri folositoare și nefolositoare. Pentru că pereții cămării erau din scânduri, copiii îi urmăreau cu privirea prin crăpăturile dintre ele pe oamenii din gospodărie. Își făceau nevoile lângă casă, lăsându-se pe vine, mâncau cu degetele, plini de lăcomie, dar nu doreau să se atingă de carne, pe care o scuipau. Nu știau ce e acela un pat sau un vas cu apă. Se aruncau speriați la pământ și, mergând în patru labe, încercau să muște, iar dacă erau mustrați, se ghemuiau de îndată și încremeneau pentru multă vreme. Comunicau între ei prin sunete guturale și, imediat ce răsărea soarele, își scoteau hainele și își expuneau trupurile la căldura lui.

Tânărul Ryczywolski a socotit că pentru mine făpturile acelea puteau fi un obiect de activitate care avea să mă țină ocupat și să mă amuze, pentru că, în calitatea mea de om de

știință, o să-mi doresc să le cercetez și să le descriu, mutându-mi astfel gândurile de la piciorul rupt.

Și a avut dreptate. Mi se părea că micile ciudățenii simțeau un soi de căință la vederea mâinii mele oblojite din cauza mușcăturii și a piciorului imobilizat în șipci. Cu timpul, fetița a căpătat încredere în mine și la un moment dat mi-a îngăduit să o examinez mai îndeaproape. Stăteam la soare în fața pereților de scânduri ai cămării. Natura se trezise la viață și mirosul omniprezent de umezeală începea să se mai stingă. I-am întors delicat fața spre lumină și am prins între degete câteva șuvițe din pletele ei: păreau calde, făcute parcă din lână, și când mi le-am apropiat de nas, am constatat că miroseau a mușchi de pădure. Arătau de parcă crescuseră alge în ele. Pielea fetei, privită de aproape, era acoperită cu puncte mici de un verde închis, care mai înainte, până să o examinez cu atenție, mi s-au părut a fi pete de murdărie. Eu și Ryczywolski ne-am mirat foarte tare – am conchis că fetița are în ea ceva din structura plantelor. Am presupus că din cauza asta se dezbrăca și își expunea astfel trupul la soare, întrucât, ca orice plantă, avea nevoie de lumina soarelui, cu care se hrănea prin piele, iar pe lângă razele soarelui, nu mai avea nevoie de multă altă hrană, ci se mulțumea cu niște firimituri de pâine. De altfel, fusese poreclită Miezișor – un nume greu de pronunțat pentru mine, dar care suna foarte frumos. Numele i se trăgea de la miezul pâinii, pe care prefera să-l mănânce fără să se atingă de coajă.

Ryczywolski, tot mai fascinat de Copiii Verzi, mi-a spus că a auzit-o pe copilă cântând. Ce-i drept, după cum reieșea din spusele lui, cântecul ei aducea mai mult cu un mormăit, totuși asta însemna că au gâturile normale, iar lipsa graiului era o

chestiune de o cu totul altă natură. Am constatat, de asemenea, că în privința conformației corpului nu se deosebeau cu nimic de niște copii normali.

— Dar dacă am prins niște spiriduși polonezi? am glumit o dată.

Tânărul Ryczywolski s-a revoltat că îl iau drept un sălbatic. El nu credea în asemenea lucruri.

Locuitorii conacului aveau păreri diferite despre ce trebuia să facem cu *plica polonica*, adică lațele lor. Iar părul lor era încă verde! Cu toții credeau că lațele erau simptomul unei boli a trupului pe care lațele acelea o scoteau la suprafață. Susțineau că dacă le-am tunde pletele, boala ar recidiva și le-ar ucide trupul. Alții însă, printre care se număra și șambelanul Hajdamowicz – întrucât se considera un om de lume –, susțineau că lațele acelea trebuie tăiate, pentru că sunt un cuib pentru păduchi și alți paraziți.

Șambelanul chiar a poruncit să i se aducă foarfeca de tuns oile pentru a reteza lațele verzi ale copiilor. Îngrozit, băiețelul s-a ascuns după sora lui (doar bănuiam că e sora lui), dar fetița părea mai neînfricată, ba chiar arogantă: a făcut un pas înainte, și-a înfipt privirea în șambelan și nu și-a plecat-o până când Hajdamowicz s-a fâstâcit. În același timp, din gâtul ei ieșeau niște sunete mârâite, ca ale unei fiare sălbatice, iar buzele i s-au desfăcut, dezvelind vârfurile dinților. În privirea ei era ceva nemaiîntâlnit, de parcă obiceiurile noastre îi erau necunoscute, și se uita la noi la fel cum se uită animalele – parcă până în adâncul sufletului. Pe de altă parte părea să fie neașteptat de sigură pe ea și de matură, așa că, preț de o clipă, am văzut în ea nu un copil, ci o bătrână pipernicită. Pe toți ne-

au trecut fiori pe șira spinării, iar în cele din urmă șambelanul a poruncit să renunțăm la tuns.

Din păcate, la câtva timp după botezarea lor în bisericuța de lemn, care semăna cu un coteț de găini, s-a întâmplat ca băiețelul să se îmbolnăvească în timpul nopții și, spre surprinderea și groaza tuturor, a murit brusc, lucru pe care toți servitorii l-au considerat un semn al naturii lui diabolice – căci pe cine altcineva decât pe diavol l-ar mai putea răpune apa sfințită? Și nu l-a răpus pe loc numai pentru că răul s-a apărat cât a putut… *Summa summarum*[5], toată lumea a tras concluzia că făpturile verzi se aflau sub oblăduirea unor forțe superioare.

Și întâmplarea a făcut că în aceeași zi mlaștinile dimprejur au început să bolborosească și să scoată niște zgomote ciudate, nici de pasăre, nici de broască – asemenea unui marș funebru. Corpul firav al băiatului a fost spălat, îmbrăcat și întins pe un catafalc înconjurat de lumânări sfințite. Ca medic, mi s-a îngăduit cu ocazia acestor pregătiri să îi mai examinez o dată corpul și mi s-a strâns inima o clipă văzând cât era de firav. Abia atunci am văzut în corpul acela gol un copil și nu o ciudățenie și m-am gândit că, asemenea oricărei ființe vii, și copilul ăsta trebuie să fi avut o mamă și un tată. Unde erau acum părinții lui? Le era dor de el? Își făceau griji pentru el?

Strunindu-mi repede sentimentele acestea nedemne de un om de știință, după ce l-am examinat cu atenție, am tras concluzia că, neîndoielnic, băiatului trebuie să-i fi făcut rău băile prea timpurii în apa rece ca gheața a pârâului și de la asta i s-a tras moartea. Am constatat, de asemenea, că singurul lucru ieșit din comun la el era culoarea pielii, pe care am atribuit-o șederii îndelungate în pădure și printre forțele

naturii. Era evident că pielea i se adaptase la mediul înconjurător, tot așa cum aripile unor păsări ajung să semene cu scoarța copacilor, iar cosașii, cu iarba. Natura e plină de asemenea corespondențe. Și a fost creată într-o asemenea manieră, încât pentru fiecare suferință să existe un leac natural. A scris despre lucrurile acestea maestrul al cărui discipol sunt, marele Paracelsus, iar acum îi repet și eu același lucru tânărului Ryczywolski.

Corpul băiețelului a dispărut chiar în prima noapte după ce a murit. S-a dovedit că femeile care îl privegheau, amețite de fumul cădelniței, s-au retras pe la miezul nopții și s-au dus la culcare, iar în zori, când s-au trezit, nu mai era nici urmă de cadavru. Au deșteptat pe toată lumea și oamenii au aprins luminile în tot conacul, cuprinși cu toții de spaimă și groază. Servitorii au răspândit imediat zvonul că drăcușorul cel verde s-a prefăcut doar a fi mort, grație puterilor sale magice, iar când lângă catafalc nu a mai rămas nimeni, a înviat și s-a întors la semenii lui din pădure. Alții și-au dat cu părerea că ar putea să se răzbune pentru că fusese ținut în captivitate, așa că au început să zăvorască ușile. Domnea o neliniște mare, de parcă ne păștea invazia tătarilor. Pe Miezișor, care era ciudat de nepăsătoare, murdară și cu hainele zdrențuite, ceea ce în ochii noștri o făcea să pară suspectă, am ferecat-o bine. Eu și tânărul Ryczywolski am cercetat cu mare atenție toate urmele: în odaie erau doar câteva dâre pe podea, ca și cum corpul ar fi fost târât din încăpere, însă afară panica își spusese cuvântul, pentru că nu am mai reușit să descifrăm nimic – toate urmele dispăruseră, călcate în picioare. Înmormântarea a fost anulată, catafalcul a fost scos afară, iar lumânările sfințite au fost băgate în cufere pentru următoarea

ocazie. Speram să nu se ivească prea curând! Timp de câteva zile, cum se zice, am trăit la conac ca și cum am fi fost asediați, numai că de data aceasta nu ne temeam de turci sau de muscali – era o spaimă stranie, verde ca frunza, cu iz de mlaștină și alge. O spaimă cleioasă, mută, care ne înrâurea gândurile și le îndrepta spre ferigi, spre mlaștinile fără fund. Insectele păreau să ne țină sub observație și sunetele misterioase venite din pădure le luam drept chemări și lamentații. Și cu toții, servitori și stăpâni deopotrivă, ne-am adunat în salonul mare, cel numit „de oaspeți“, unde am mâncat fără poftă o cină frugală și am băut rachiu, dar nu pentru a ne înveseli, ci mai degrabă de spaimă și îngrijorare.

Primăvara izbucnea cu tot mai multă putere din pădurile dimprejur și se revărsa asupra mlaștinilor, care în scurtă vreme s-au colorat cu flori pe tulpini groase, nuferi de culori și forme nemaiîntâlnite de mine până atunci și plante cu uriașe frunze plutitoare, al căror nume nu îl cunoșteam, fapt care pe mine, ca botanist, m-a făcut să mă rușinez. Tânărul Ryczywolski făcea tot ce-i stătea în putință ca să-mi treacă timpul cât mai plăcut, dar ce putea născoci el în asemenea condiții? Acolo nu aveam cărți, iar rezerva mică de hârtie și cerneală îmi permitea doar să fac schițele unor plante. Privirea mea rătăcea tot mai des spre fetiță, spre Miezișor, care acum, rămasă fără fratele ei, începuse să se dea bine pe lângă noi. Se atașase mai ales de tânărul Ryczywolski, îl urmărea peste tot și începusem chiar să bănuiesc că mă înșelasem în privința vârstei ei. Prin urmare, încercam să observ la ea semne ale unei feminități timpurii, dar trupul îi era de copil, sfrijit și fără rotunjimi. Chiar dacă soții

Hajdamowicz îi dăduseră haine frumoase și pantofiori, ea și le scotea cu grijă imediat ce ieșea din casă, lăsându-le împăturite lângă peretele acesteia. În curând am început să o învățăm pe Miezișor să vorbească și să scrie. Desenam pentru ea animale și i le arătam, în speranța că o voi face să vorbească. Se uita la ele cu atenție, dar aveam impresia că privirea îi alunecă de pe suprafața foii fără să atingă conținutul. Când lua cărbunele în mână, știa să deseneze cu el pe hârtie un cerc, dar se plictisea repede.

Ajuns în acest loc, se cuvine să scriu câteva cuvinte și despre tânărul Ryczywolski. Se numea Feliks, un prenume care i se potrivea ca o mănușă, întrucât era un om fericit în orice circumstanțe, mereu binedispus și plin de intenții bune, în pofida încercărilor la care îl supusese viața. Familia lui pierise de mâna muscalilor, care îi uciseseră pe toți, până la ultimul. Tatălui său îi spintecaseră pântecul, iar pe mama și surorile lui le siluiseră cu mare cruzime. Nu puteam să înțeleg cum de reușea să uite de toate acestea și să rămână senin, pentru că nu îl văzusem niciodată vărsând vreo lacrimă și nici nu avea accese de melancolie. Învățase deja foarte multe de la mine, așa că strădaniile Maiestății Sale de a-l da pe mâna unui dascăl bun – dacă se cade să vorbesc astfel despre mine însumi – nu au fost zadarnice. Omul acesta agil, blond, cu ochi albaștri, mic de statură și cu o constituție delicată, ar fi fost sortit unei cariere mărețe dacă nu s-ar fi petrecut evenimentele pe care intenționez să le relatez imediat. La rândul său, tânărul Ryczywolski, chiar mai mult decât mine – căci eram îngreunat de bucătăria poloneză și incapabil să merg dincolo de curte –, devenise foarte interesat de

fenomenul *plica polonica*, care aici, la conacul șambelanului Hajdamowicz, devenise totuna cu persoana lui Miezișor.

Vara, în arșița lunii iulie, am aflat din scrisori că Varșovia fusese recucerită din mâinile suedezilor și deja mă gândeam că lucrurile aveau să revină la cursul lor firesc și că eu o să mă întremez suficient cât să mă pot alătura Maiestății Sale, pe care să-l tratez de gută. Deocamdată de sănătatea șubredă a Maiestății Sale se îngrijea un alt medic, fapt care mă umplea de neliniște. Metoda tratamentului cu mercur, la care doream să îl supun pe rege, era încă foarte puțin cunoscută. Arta și practica medicală din Polonia sunt imprecise, căci doctorii nu sunt la curent cu cele mai recente descoperiri în domeniul anatomiei și al științei farmaceutice. Ei continuau să se bazeze pe metode vechi, inspirate mai mult din înțelepciunea populară decât în urma unor cercetări profunde. Dar n-ar fi corect din partea mea dacă aș trece sub tăcere convingerea pe care o am și anume că până și la curtea cea mai fastuoasă a Europei – la curtea regelui Ludovic – aproape toți medicii sunt *de facto* niște șarlatani care recurg în practica lor la cercetări și descoperiri medicale plăsmuite.

Din păcate, piciorul meu nu se prinsese bine și încă nu puteam călca pe el. Tămăduitoarea – vrăjitoarea, cum i se spunea – venea să mă vadă și îmi masa mușchii flasci cu un lichid cafeniu, urât mirositor. Tot cam pe atunci a ajuns la noi trista veste că suedezii recuceriseră Varșovia și o prădau fără milă. M-am gândit, așadar, la norocul meu, la faptul că, poate, acesta era motivul pentru care îmi era dat să mă refac în Hajdamowicze, în mijlocul mlaștinilor de acolo, și că

Dumnezeu îmi hărăzise toate aceste încercări ca să mă ferească de violență, de război și de nebunia umană.

Între timp, la vreo două săptămâni după Sfântul Cristofor[6], o zi care aici, în mlăștiniș, era sărbătorită cu fast – fapt întru totul de înțeles, de vreme ce sfântul acesta l-a purtat în spate peste râu, până pe celălalt mal, pe pruncul Isus –, am auzit pentru prima oară glasul lui Miezișor. Mai întâi i-a vorbit tânărului Ryczywolski, iar când acesta, năucit, a întrebat-o de ce nu mai vorbise până atunci, a răspuns că nimeni nu o întrebase nimic, lucru de altfel adevărat, pentru că toți socotiserăm că nu știa să vorbească. Am regretat foarte mult slabele mele cunoștințe de polonă, pentru că aș fi început să o descos cu privire la o mulțime de lucruri, dar și lui Ryczywolski îi venea greu să comunice cu ea, pentru că Miezișor folosea un dialect rutean local… Rostea cuvinte izolate sau propoziții scurte și ne cerceta cu privirea, de parcă ar fi vrut să vadă ce efect aveau asupra noastră, sau ne cerea să-i confirmăm spusele. Avea o voce care nu i se potrivea defel – gravă, aproape masculină, în orice caz, nu vocea unei fetițe. Când arăta ceva cu degetul și spunea „copac“, „cer“, „apă“, mă făcea să mă simt nelalocul meu, pentru că era ca și cum acele cuvinte, care denumeau niște simple elemente ale naturii, veneau de undeva de dincolo de lume.

Vara era în toi, așa că mlaștinile s-au uscat, dar nimeni nu s-a bucurat prea tare, pentru că acum oricine putea trece pe-acolo după pofta inimii, ceea ce însemna că Hajdamowicze era expus permanent la atacurile ticăloșilor și bandiților, cărora războiul îndelungat le dădea curaj – în asemenea vremuri era greu să-ți dai seama de partea cui este cineva și cu cine ține. O

dată ne-au atacat muscalii. Hajdamowicz a fost nevoit să se târguiască și să le ofere o răscumpărare. Altă dată am respins atacul unei bande de soldați dezertori. Tânărul Ryczywolski a pus mâna pe armă și i-a împușcat pe câțiva dintre ei, eroismul lui fiind mai apoi lăudat.

Eu speram ca aceia care veneau la conac să fie trimișii regelui, cu porunca să mă prezint de îndată la Maiestatea Sa, dar nu se întâmpla nimic, războiul era în toi și regele își însoțea temerar armatele, uitând, fără îndoială, de doctorul lui venetic. Mă amăgeam că o să plec la drum și fără să mă cheme regele, chiar dacă nici nu eram în stare să mă sui pe cal. Cufundat în gândurile mele triste, mă uitam de pe lavița mea cum, de la o zi la alta, în jurul lui Miezișor se aduna un număr tot mai mare de copii de la conac, odrasle ale slugilor sau ale țăranilor, uneori chiar și fiul și copilele șambelanului Hajdamowicz, și cu toții o ascultau vorbind.

— Despre ce tot vorbesc ei acolo? Ce-și spun? l-am întrebat pe Ryczywolski, care mai întâi a tras cu urechea, pe urmă s-a alăturat pur și simplu acelei adunări bizare.

Pe urmă mi-a povestit totul în vreme ce eu mă pregăteam de culcare și el, cu palmele lui mititele, îmi masa rănile în curs de cicatrizare cu unguentul puturos lăsat de tămăduitoare, un leac care, de altfel, s-a dovedit nemaipomenit de eficient.

— Miezișor spune că departe în pădure, dincolo de mlaștini, e un ținut unde luna strălucește la fel de puternic ca soarele, unul mai întunecat decât soarele nostru.

Degetele lui îmi mângâiau delicat pielea suferindă înainte de a-mi masa ceva mai viguros coapsa, cu scopul de a stimula circulația sângelui în picior.

— În țara aceea oamenii trăiesc în copaci și dorm în scorburi. Când luna e sus pe cer, se urcă în vârfurile copacilor și își expun corpurile dezgolite la lumina lunii, care le face pielea de culoare verde. Datorită acelei lumini, nu au nevoie de prea multă mâncare, le sunt de ajuns fructele de pădure, ciupercile și alunele. Și, pentru că nu au pământ de cultivat, nici case de construit, orice activitate e săvârșită doar din plăcere. Acolo nu există nici stăpâni, nici domni, nici țărani și nici preoți. Când au ceva de dus la capăt, se adună cu toții într-un copac și hotărăsc ce au de făcut, apoi fac ceea ce au hotărât. Dacă vrea cineva să se retragă din comunitate, e lăsat în pace să facă ce vrea. Știu că în cele din urmă se va întoarce. Când doi oameni se îndrăgostesc, rămân împreună cât doresc, iar când sentimentele dispar, își pot schimba partenerii. Din asemenea relații se nasc copii. Iar când se naște un copil, toți membrii comunității îi sunt părinți și toți se îngrijesc cu dragă inimă de el. Uneori, când se suie în vârful celui mai înalt copac, văd departe la orizont lumea noastră, văd fumul satelor incendiate și simt duhoarea trupurilor arse. Și atunci se ascund iute între frunze, pentru că nu vor să-și strice ochii cu asemenea priveliști și nici să-și spurce nasul cu asemenea mirosuri. Stridența lumii noastre li se pare respingătoare și îi scârbește. O consideră un miraj, pentru că nici tătarii și nici muscalii nu au ajuns vreodată până la ei. Ei cred că noi suntem ireali, că suntem un vis urât.

Odată Ryczywolski a întrebat-o pe Miezișor dacă crede în Dumnezeu.

— Dar ce este Dumnezeu? i-a răspuns ea cu o întrebare.

Viața fără conștiința existenței lui Dumnezeu mi se părea un fapt de-a dreptul bizar, dar și fascinant. Putea fi o viață mai

simplă și fără atâtea întrebări chinuitoare pe care omul și le pune mereu: cum de îngăduie Dumnezeu atâta suferință pe lume, de vreme ce este bun, milostiv și atotputernic?

L-am rugat o dată să o întrebe cum își petrece iarna poporul acesta verde. Ryczywolski s-a întors cu răspunsul chiar în aceeași seară și, frământându-mi biata coapsă, mi-a spus că nu bagă în seamă iarna, pentru că, încă de la primul val de frig, se adună în scorbura cea mai încăpătoare a celui mai mare copac și acolo, ghemuindu-se unii în alții ca șoarecii, adorm. Încetul cu încetul, trupurile li se acoperă cu un strat gros de mușchi de pădure, care îi ferește de frig, și ciuperci uriașe închid gura scorburii, astfel că nimeni din afară nu-i poate zări. Somnul lor are proprietatea de a fi comun, ceea ce înseamnă că dacă unul dintre ei visează ceva, cel de lângă el „vede“ visul celuilalt în propriul cap. În felul acesta nu se plictisesc niciodată. În timpul iernii slăbesc foarte mult, de aceea, atunci când răsare prima lună caldă de primăvară, ies toți din scorbură și urcă în vârful copacilor, unde în timpul nopților cu lună își expun corpurile palide la razele astrului până își recapătă culoarea verde, vibrantă. Au felul lor anume de a se înțelege cu animalele și, întrucât nu mănâncă deloc carne și nici nu vânează, animalele se împrietenesc cu ei și îi ajută. Ba chiar, cică, animalele împărtășesc cu ei poveștile lor de viață și de aceea oamenii aceștia sunt mai înțelepți și au o mai bună înțelegere a naturii.

Mie mi se păreau toate niște basme populare, ba chiar m-am gândit dacă nu cumva balivernele acestea le născocea Ryczywolski însuși, așa că într-o zi, cu ajutorul unui servitor, m-am strecurat să ascult și eu poveștile lui Miezișor. A trebuit să recunosc că fetița vorbea cât se poate de fluent și de

cutezător și toți o ascultau în tăcere, totuși nu am izbutit să-mi dau seama dacă Ryczywolski îi împodobea înadins povestea. Altă dată i-am cerut să o întrebe ce crede despre moarte. Ryczywolski a venit cu următorul răspuns:

— Oamenii verzi se consideră fructe. Omul e un fruct, spun ei, și e mâncat de animale. De aceea își leagă morții de crengile copacilor și așteaptă ca trupurile să le fie devorate de păsările și animalele din pădure.

Pe la jumătatea lunii august, când mlaștinile se uscaseră și mai tare, iar drumurile se întăriseră, la Hajdamowicze a apărut în sfârșit solul regal pe care îl așteptam de atâta vreme. A sosit cu un car confortabil, cu un pâlc de oameni înarmați, cu scrisori și daruri pentru mine: veșminte noi și băuturi alese. Atât de mult m-a emoționat generozitatea regelui, încât am plâns ca un copil. Bucuria mea era mare, pentru că în decurs de câteva zile urma să ne întoarcem în lume. Șchiopătând și țopăind într-un picior, l-am sărutat pe Ryczywolski pe amândoi obrajii, atât eram de sătul de conacul acela ascuns în mijlocul pădurilor și mlaștinilor, de frunzișul acela în putrefacție, de muștele, păianjenii, viermii, broaștele și gândacii de tot soiul, de umiditatea atotprezentă, de mirosul de nămol, de mireasma apăsătoare și buimăcitoare a vegetației. Toate astea mă scârbeau deja. Terminasem de scris lucrarea despre *plica polonica* și mă gândeam că toate aceste lucruri mă cam costaseră sănătatea. De asemenea, descrisesem câteva plante locale. Ce mai puteam să fac acolo?

Totuși tânărul Ryczywolski nu era la fel de mulțumit ca mine de plecarea aceasta precipitată. Era destul de neliniștit și agitat, dispărea te miri unde, iar seara mă înștiința doar că se duce sub tei ca să stea de vorbă, afirmând cu acest prilej că

desfășoară propriile cercetări. Ar fi trebuit să bănuiesc ceva, dar eram atât de amețit de plecarea noastră imediată, încât nu am bănuit nimic.

Primele zile de septembrie au adus cu ele luna plină, o perioadă în care întotdeauna dorm prost. Luna care se ridicase deasupra pădurilor și mlaștinilor era atât de mare, încât mă apuca spaima. Era una dintre ultimele nopți dinaintea plecării. Deși toată ziua o petrecusem împachetând ierbarele și mă simțeam obosit, tot nu reușeam să adorm și mă răsuceam de pe o parte pe alta. Mi se părea că aud în casă șoapte, pași mărunți de copii, târșâituri, scârțâitul ca un avertisment al balamalelor ușii. M-am gândit că mi se pare, dar dimineața am constatat că nu fusese doar o părere. Am aflat că toți copiii și tinerii de la conac dispăruseră fără urmă, inclusiv copiii șambelanului, patru fetițe și un băiat – în total treizeci și patru de copii, toate vlăstarele comunității. Rămăseseră numai pruncii de la sânul mamelor... Împreună cu ei dispăruse și tânărul și frumosul Ryczywolski, pe care mi-l imaginasem stând alături de mine la curtea franceză.

În ziua aceea la Hajdamowicze a fost sfârșitul lumii. Bocetul femeilor s-a ridicat până la cer. Imediat și-au dat cu părerea că fusese isprava tătarilor, care, cum se știa prea bine, iau copii în robie – dar prea se petrecuse totul pe tăcute. Și oamenii au început să spună că la mijloc erau niște forțe necurate. Bărbații au ascuțit care ce avea la îndemână – coase, securi, săbii –, și-au făcut cruce de mai multe ori și pe la amiază au pornit în grup compact în căutarea celor dispăruți. Dar de găsit nu au găsit nimic. Spre seară argații au descoperit în pădure, în apropierea conacului, un trup de copil agățat sus într-un copac și toți au început să țipe strașnic, căci l-au

recunoscut după cămașă pe Băiețelul Verde, care murise în primăvară. Nu mai rămăsese mare lucru din el, îl ciuguliseră păsările.

Din așezare dispăruse fără urmă tot ce era tânăr și proaspăt, în felul acesta dispărând și viitorul așezării. Pădurea se ridica în jurul conacului ca un zid, ca o armată a celei mai puternice împărății de pe pământ, ai cărei heralzi sunau acum retragerea. Încotro? În ultimul cerc nețărmurit al lumii, dincolo de umbra frunzelor, dincolo de razele soarelui, în umbra veșnică.

Trei zile l-am așteptat pe tânărul Ryczywolski să se întoarcă, iar în cele din urmă i-am lăsat o scrisoare: „Dacă te întorci, vino la mine, oriunde voi fi“. După acele trei zile toți cei de la Hajdamowicze am înțeles că nu o să mai găsim copiii, că plecaseră în ținutul lunii. Am plâns când carul regal a pornit la drum, dar nu din cauza piciorului, care încă mă durea, ci din cauza unei emoții profunde. Am plecat din ultimul cerc al lumii, de la periferiile ei jilave și respingătoare, lăsând în urmă durerea ei nescrisă nicăieri, orizonturile ei șovăielnice, difuze, dincolo de care e doar Marele Nimic.

Și din nou mă îndreptam spre centru, acolo unde imediat totul capătă sens și se aranjează într-un întreg logic. Și consemnez acum cu bună-credință tot ce am văzut la marginea lumii așa cum s-a întâmplat cu adevărat, fără să pun nimic de la mine, fără să las nimic deoparte. Și trag nădejde că și Cititorul mă va ajuta să înțeleg ce s-a întâmplat atunci acolo și ce mi-e greu mie să înțeleg, căci periferiile lumii ne stigmatizează pentru totdeauna cu nevolnicia lor misterioasă.

1. Ioan Cazimir al II-lea (în polonă Jan Kazimierz II Waza, 1609-1672), rege al Poloniei, Mare Duce de Lituania (1648-1668) și rege al Suediei (1648-1660). Regele Ioan Cazimir al II-lea nu se bucura de simpatia și sprijinul șleahtei poloneze din cauza deschiderii pe care o manifesta față de Austria absolutistă și a dispreţului faţă de sarmatismul nobililor polonezi. Văzând în Ioan Cazimir al II-lea un rege slab, șleahta poloneză a încurajat pretențiile regelui Suediei, Carol Gustav (vărul lui Ioan Cazimir), la tronul polono-lituanian și astfel s-a ajuns la invadarea Poloniei de către armatele suedeze, cu consecințe dezastruoase pentru Republica celor Două Națiuni, reprezentată de uniunea statală a Regatului Poloniei și Marelui Ducat al Lituaniei (n.t.).
2. Au existat trei invazii ale tătarilor în Polonia. Prima, cunoscută sub numele de marea invazie mongolă în Europa, a avut loc pe la sfârșitul anului 1240 și începutul lui 1241, a doua, la răscrucea anilor 1259-1260, iar cea de-a treia, despre care este vorba aici, s-a petrecut la sfârșitul anului 1287 și începutul anului 1288, când polonezii, conduși de Leșek al II-lea cel Negru, Mare Duce al Poloniei, au fost biruitori (n.t.).
3. Bătălia de la Gołąb din 18 sau 19 februarie 1656 este una dintre ciocnirile armatelor poloneze cu cele suedeze din perioada invaziei suedeze asupra Republicii Polone, desfășurată între anii 1655-1660 și cunoscută sub denumirea de „potopul suedez“, care a dus la distrugerea statului polono-lituanian (n.t.).
4. Bogdan Hmelnițchi (cca 1595-1657), hatman al cazacilor zaporojeni din Ucraina și conducătorul răscoalei împotriva

magnaților polono-lituanieni din 1648-1654, conflict în urma căruia a fost întemeiat statul căzăcesc (n.t.).

5. În fine (lat., n.t.).

6. Ziua Sfântului Cristofor („Purtătorul lui Cristos“), patron al călătoriilor, se celebrează în Polonia pe data de 25 iulie (n.t.).

Conserve pentru iarnă

Când a murit, i-a făcut o înmormântare decentă. Au venit toate prietenele ei, niște doamne bătrâne și slute, cu bășți pe cap și șube cu gulere de nutrie mirosind a naftalină, din care li se ițeau capetele ca niște cucuie uriașe, palide. Au început să se smiorcăie cu tact când sicriul era coborât în groapă pe frânghii ude din cauza ploii, apoi, strânse grămadă sub cupolele umbrelelor pliante cu modele dintre cele mai neverosimile, s-au împrăștiat spre stațiile de autobuz.

În aceeași seară a și deschis barul unde ținea actele și a căutat acolo… nici el nu știa bine ce. Bani. Acțiuni. Obligațiuni. Una din acele polițe pentru o bătrânețe liniștită, cu peisaje de toamnă pline de frunze ruginii, la care se face reclamă la televizor.

A găsit numai niște carnete de economii din anii 1960 și 1970, precum și legitimația de partid a tatălui său, care murise fericit în 1981, animat de convingerea profundă că regimul comunist reprezintă ordinea metafizică eternă. Și-a găsit acolo și desenele lui de la grădiniță, aranjate cu grijă într-un dosar cartonat, legat cu elastic. Asta l-a emoționat. Nu s-a gândit niciodată că îi păstrase desenele. Printre hârtii a găsit și caietele mamei, pline cu rețete de murături, marinate și dulcețuri. Fiecare rețetă era notată pe o pagină separată, iar

numele îi era ornamentat cu arabescuri sfioase – limbajul culinar are nevoie de frumos. „Murături cu muștar“. „Dovleac marinat *à la* Diana“. „Salată Avignon“. „Mânătărci creole“. Uneori apăreau și câteva extravaganțe, ca, de exemplu, „Jeleu din coji de mere“ sau „Obligeană în zahăr“.

Așa i-a venit ideea să coboare în pivniță. Nu mai fusese acolo de ani de zile. Dar ea, mama lui, petrecea mult timp acolo – de ce anume, nu se întrebase niciodată. Când i se părea că el ascultă meciurile prea tare, când nu obținea nimic cu văicărelile ei tot mai anemice, el auzea zornăitul cheilor, apoi ușa trântindu-se, și ea dispărea pentru multă și binecuvântată vreme. Și atunci se putea deda fără opreliști activității sale preferate: golirea în lanț a cutiilor de bere și vizionarea a două echipe de bărbați în tricouri colorate, care se deplasau dintr-o jumătate a terenului în cealaltă, umărind o minge.

Pivnița era nemaipomenit de îngrijită. Pe jos tronau un covoraș ros – oh, și-l amintea din copilărie! – și un fotoliu îmbrăcat în pluș. Pe fotoliu se găsea un pled împletit, împăturit cu grijă. Mai erau acolo o lampă cu picior și un suport pe care se odihneau câteva cărți ferfenițite de atâta citit. Însă cel mai tare l-au șocat rafturile ticsite de borcane strălucitoare, pline cu legume și fructe conservate. Fiecare borcan avea o etichetă autoadezivă, pe care, din câte a observat, se reluau nume din caietele cu rețete: „Castraveciori în saramură după rețeta doamnei Stasia, 1999“, „Gustare din ardei grași, 2003“, „Untură *à la* doamna Zosia“. Unele denumiri sunau enigmatic, ca, de pildă, „Fasole verde apertizată“ – nu reușea cu nici un chip să-și amintească ce însemna „apertizat“. Vederea ciupercilor palide, înghesuite în borcane, sau a ardeilor roșii iuți i-a trezit pofta de viață. Și-a

trecut privirea peste rafturi, dar nu a găsit hârtii de valoare ascunse în spatele borcanelor – și nici bani. Se părea că nu îi lăsase nimic.

Și-a extins spațiul de trai în camera ei – aici arunca acum hainele murdare și înghesuia baxurile cu bere. Din când în când își aducea de jos o lădiță cu conserve, deschidea borcanele pe rând cu o mișcare a mâinii și scotea cu furculița din ele orice se întâmpla să fie înăuntru. Berea și alunele sau sticksurile aveau parcă un gust mai bun mâncate cu ardei gras în oțet sau cu castraveciori mititei, delicați ca niște prunci. Sătea în fața televizorului, contemplând noua lui situație în viață, libertatea proaspăt dobândită. Se simțea de parcă tocmai trecuse bacalaureatul și toată lumea se deschidea înaintea lui, de parcă începea o viață nouă, una mai bună. Asta deși nu mai era chiar atât de tânăr, cu un an în urmă împlinise cincizeci de ani, dar se simțea tânăr, asemenea unui proaspăt absolvent.

Cu toate că banii din ultima pensie a răposatei sale mame erau deja pe terminate, a considerat că încă mai are timp să ia anumite decizii. O să mănânce încetul cu încetul tot ce-i lăsase moștenire. O să mai cumpere cel mult pâine și unt. Și bere, bineînțeles. Pe urmă poate o să-și caute într-adevăr ceva de lucru, cu asta îl bătea la cap zi de zi în ultimii douăzeci de ani. Poate o să se ducă la biroul forțelor de muncă – cu siguranță se va găsi ceva și pentru un om de cincizeci de ani cu diplomă de bacalaureat, așa ca el. Poate chiar o să-și pună costumul bej, călcat cu grijă de ea și agățat în dulap, laolaltă cu o cămașă bleumarin, și o să meargă în oraș. Numai să nu fie vreun meci la televizor.

Era liber. Dar începea să-i lipsească puțin târșâitul papucilor de casă ai mamei, se obișnuise cu sunetul acela monoton, însoțit de regulă de glasul ei domol: „Poate lași și tu odată televizorul ăla și te duci să te întâlnești cu oamenii, poate cunoști și tu o fată. Așa ai de gând să-ți petreci tot restul vieții? Poate îți găsești un apartament, aici e cam înghesuială în doi. Oamenii se căsătoresc, au copii, pleacă în vacanță cu cortul, se întâlnesc la un grătar. Iar tu ce faci? Nu ți-e rușine că te întreține o femeie bătrână și bolnavă? Mai întâi tatăl tău, acum tu: trebuie să vă spăl tot, să vă calc tot, să car singură cumpărăturile. Mă deranjează televizorul, nu pot să dorm, iar tu stai în fața lui până dimineața. Ce ai de văzut nopți întregi, cum de nu te plictisești?“. Așa o ținea ore în șir, așa că și-a cumpărat niște căști. A fost o soluție bună: ea nu mai auzea televizorul, el n-o mai auzea pe ea.

Acum parcă era totuși prea liniște. Camera ei, cândva atât de ordonată, plină de șervete de masă și vitrine, începea să se umple cu mormane de cutii goale, borcane, haine murdare și, de curând, și cu un miros ciudat – de cearșafuri jilave, de tencuială atinsă de limba igrasiei, de spațiu închis, care, nemișcat de nici o adiere, începe să se strice și să fermenteze. O dată, căutând prosoape curate, a găsit pe fundul dulapului o nouă baterie de conserve. Erau ascunse sub un teanc de cearșafuri, înfofolite în sculuri de lână. Niște partizani. O coloană de cinci borcane. Le-a studiat cu atenție: se deosebeau de borcanele din pivniță prin capac. Scrisul de pe etichete era destul de spălăcit, se repetau anii 1991 și 1992, dar printre ele se aflau și exemplare mai vechi – de pildă, din 1983 și chiar unul din 1978. Cel din urmă era sursa acelui miros neplăcut. Capacul de metal ruginise și lăsa să pătrundă în interior aerul,

degajând în schimb un iz de descompunere. Indiferent ce fusese inițial în borcan, se transformase de-acum într-o materie cafenie. A aruncat dezgustat borcanul. Pe etichete se repetau aceleași denumiri, de pildă „Dovleac în pastă de coacăze“ sau „Coacăze în pastă de dovleac“. Mai erau și borcane cu castraveciori complet decolorați. Conținutul majorității borcanelor ar fi fost imposibil de identificat fără etichetele cu scrisul acela cuminte și serviabil. Ciupercile marinate se transformaseră într-o masă gelatinoasă întunecată și impenetrabilă, gemurile erau niște cheaguri negre, conservele de carne se chirciseră, transformate într-un pumn uscat. A mai găsit borcane în dulăpiorul cu pantofi, ba chiar și sub cadă. Unele se ascundeau în noptiera de lângă patul ei. Colecția aceasta l-a uluit. Ascundea mâncare de el sau făcea rezervele astea pentru sine, în speranța că fiul ei avea să se mute cândva la casa lui? Sau poate că i le lăsase chiar lui, bănuind că o să moară prima – conform ordinii firii, mamele pleacă pe lumea cealaltă înaintea fiilor… Poate a vrut să-i asigure viitorul cu borcanele astea? Se uita la conserve cu un amestec de emoție și repulsie. Și astfel a dat peste unul (în bucătărie, sub chiuvetă) pe care scria „Șireturi în oțet, 2004“. Asta l-a cam neliniștit. Se uita la ghemul de firișoare ce plutea într-un lichid cafeniu și la bobițele negre de ienibahar dintre ele. S-a simțit aiurea, atâta tot.

Și-a adus aminte cum îl pândea, vrând să prindă momentul când își scoate căștile din urechi și se duce la baie. Atunci ieșea repede din bucătărie și îi bloca drumul. „Toți puii părăsesc cuibul, asta este ordinea firii, părinții trebuie să se odihnească și ei. Legea asta e valabilă pentru întreaga natură.

Așadar, tu de ce mă chinuiești, ar fi trebuit să te muți de mult și să-ți făurești propria viață“, icnea. Pe urmă, când încerca să o ocolească delicat, îl prindea de mâneca bluzei, iar vocea ei devenea mai stridentă, mai subțire: „Merit o bătrânețe liniștită. Lasă-mă odată în pace, vreau să mă odihnesc“. Dar el era deja în baie, răsucea cheia în ușă și se lăsa în voia propriilor gânduri. Încerca să-l prindă și la întoarcere, dar de-acum cu mai puțină convingere. Apoi se făcea nevăzută în camera ei și dispărea fără urmă până a doua zi dimineața, când zdrăngănea oalele anume ca să nu-l lase să mai doarmă.

Dar se știe că mamele își iubesc copiii. De aceea sunt mame – să-i iubească și să-i ierte.

Așa că nu și-a bătut deloc capul din cauza șireturilor, nici din cauza buretelui în sos de roșii găsit în pivniță… Borcanul era etichetat cu grijă: „Burete de bucătărie în sos de roșii, 2001“. L-a deschis ca să verifice dacă eticheta este corectă și a aruncat totul la gunoi. Nu vedea în ciudățeniile astea niște răutăți intenționate la adresa lui. Doar găsise și adevărate rarități. Într-unul dintre ultimele borcane de pe raftul de sus a descoperit un delicios genunchi de porc. Și acum salivează când se gândește la ciupercuțele picante descoperite în spatele draperiei din camera ei. În două zile a devorat câteva borcane. Iar la desert a mâncat dulceață de gutui direct din borcan, cu degetele.

Pentru meciul Polonia – Anglia a adus din pivniță o lădiță întreagă de borcane. Le-a udat cu un bax de bere. Întindea mâna la întâmplare și lua din lădiță un borcan, pe care îl devora aproape fără să se uite ce mănâncă. Unul din borcane i-a atras totuși atenția, pentru că mama lui făcuse pe etichetă

o greșeală ortografică hazlie: „Ciumpercuțe marinate, 2005". Scotea cu furculița pălărioarele albe și delicate, le băga în gură, iar ele îi alunecau ca vii pe gât până în stomac. S-a marcat primul gol, apoi al doilea, iar el nu a observat când a mâncat toate ciupercuțele.

Noaptea s-a trezit să se ducă la baie, unde a stat aplecat deasupra vasului de toaletă, zguduit de accese de vomă. I se părea că ea stă acolo, deasupra lui, și se smiorcăie cu tonul ăla al ei nesuferit de pițigăiat, dar a fost suficient de lucid să-și spună că murise. A vomitat până dimineața, dar asta nu l-a făcut să se simtă mai bine. Cu ultimele puteri, a reușit să cheme salvarea. La spital au vrut să-i facă transplant de ficat, dar nu au găsit donator, așa că a murit după câteva zile fără să-și fi recăpătat cunoștința.

Problema era că nu avea cine să-i ridice corpul de la morga spitalului și să organizeze înmormântarea. În cele din urmă, la apelul poliției, au venit după el prietenele mamei, acele bătrânele slute cu băști fanteziste. Deschizând deasupra mormântului umbrelele lor cu modele absurde, ele au oficiat milostivele ritualuri de înmormântare.

Cusăturile

Totul a început într-o bună dimineață, când domnul B., împiedicându-se în așternut, s-a îndreptat șovăitor spre baie. În ultima vreme dormea prost, noaptea se fărâmița în bucățele mici, asemenea mărgelelor răposatei lui soții, pe care le găsise într-un sertar cu două zile în urmă. Când le-a luat în mână, șnurul șubred a cedat și mărgelele decolorate s-au împrăștiat pe jos. Pe cele mai multe nici nu le-a mai găsit și de atunci, în timpul nopților fără somn, se întreba adeseori pe unde își duc traiul rotund, irațional, în ce ghemotoace de praf s-au pripășit și ce crăpături din podea au devenit noua lor casă.

Dimineața, șezând pe vasul de toaletă, a văzut că șosetele lui au amândouă pe mijloc o cusătură – o cusătură iscusită de mașină, care ducea de la degetele de la picioare până la banda elastică de sus.

Părea ceva mărunt și insignifiant, dar l-a intrigat. Evident, își pusese neatent ciorapii și nu observase ciudățenia. Cusătura se întindea pe toată lungimea ciorapului, urca de la degete, de-a lungul căputei, până la elastic. De aceea, când și-a terminat toaleta de dimineață, s-a dus direct la dulap, la sertarul de jos, unde își ținea șosetele aranjate în ghemuri compacte, negre și cenușii. A scos la întâmplare o pereche și a

întins ciorapii în fața ochilor. Întrucât nimerise niște șosete negre și în cameră era încă întuneric, nu a văzut mare lucru. A trebuit să se ducă în dormitor după ochelari și abia atunci a observat că și ciorapii aceia negri aveau aceeași cusătură. S-a apucat și a scos toate șosetele, încercând cu această ocazie să le găsească perechea în caz că lipsea: fiecare din ele avea o cusătură care ducea de la degete până la elastic. Se părea că acea cusătură era inerentă fiecărei șosete, că era o parte integrantă și indisolubilă a constituției ei.

Mai întâi s-a supărat, nici el nu știa dacă mai mult pe sine sau pe șosete. Șosetele cu cusătură de-a lungul căputei îi erau complet străine. Știa numai că ar fi trebuit să aibă o cusătură de-a latul degetelor, dar, în afară de asta, ciorapii trebuiau să fie netezi. Netezi! Și-a pus șoseta neagră pe picior. Arăta ciudat, așa că a aruncat-o cu dezgust și a început să probeze altele, până a obosit și, preț de o clipă, a simțit că nu mai are aer. Până atunci nu observase niciodată că șosetele au o asemenea cusătură. Cum era posibil așa ceva?

S-a hotărât să dea uitării toată povestea asta cu șosetele. În ultima vreme făcea adesea așa ceva: îngropa cu grijă în cotloanele ascunse ale memoriei orice îi depășea puterea de înțelegere, considerând că nu mai era ceva folositor. A început complicatul ritual al infuzării ceaiului de dimineață, la care adăuga și câteva plante medicinale pentru prostată. A strecurat de două ori infuzia prin strecurătoare. În timp ce lichidul se scurgea, domnul B. tăia pâinea și ungea cu unt cele două felii. A constatat că gemul de căpșune, făcut chiar de el, se stricase: ochiul de mucegai cenușiu se uita provocator și insolent la el din borcan. Așa că a mâncat doar pâine cu unt.

Problema cusăturii i-a revenit în minte de câteva ori în timpul zilei, dar a tratat-o ca pe un rău necesar – un robinet care picură, un mâner rupt de la ușa dulapului sau un fermoar de haină stricat. Nu avea putere să își măsoare forțele cu asemenea lucruri. Imediat după micul dejun a bifat în programul TV emisiunile la care avea de gând să se uite în ziua aceea. S-a străduit să-și umple fiecare minut al zilei, lăsându-și doar câteva ore goale pentru pregătirea prânzului și pentru cumpărături. De altfel, aproape niciodată nu reușea să se țină de selecția programului TV. Adormea în fotoliu, se trezea brusc, fără să știe cât e ora, și încerca să-și dea seama după program ce parte a zilei este.

La magazinul de pe colț unde își făcea cumpărăturile lucra o femeie căreia i se zicea Șefa. Era o femeie trupeșă, impozantă, cu un ten foarte alb și sprâncene subțiri ca tăiețeii, strident conturate. Când băga în sacoșă pâinea și conserva de pateu, a simțit că-l îmboldește ceva și a întrebat în treacăt de șosete.

— Luați-le pe acestea, nu strâng glezna, a spus Șefa și i-a întins o pereche de șosete maro, împachetate frumos în celofan.

Domnul B. a început să le răsucească stângaci în mâini, încercând să vadă ceva prin ambalaj. Șefa i-a luat ciorapii din mână și i-a scos cu îndemânare din folie. Pe urmă și-a pus un ciorap pe mâna ei îngrijită, cu unghii frumoase, aplicate, și l-a întins sub ochii domnului B.

— Ia uitați, nu au deloc bandă elastică, nu strâng piciorul și sângele circulă nestingherit. La vârsta dumneavoastră… a

început ea, dar nu a terminat, considerând, neîndoielnic, că despre vârstă nu se cuvine să vorbești.

Domnul B. s-a aplecat deasupra mâinii ei de parcă avea de gând să i-o sărute.

Prin mijlocul șosetei trecea o cusătură.

— Aveți cumva și fără cusături? a întrebat parcă în treacăt în timp ce plătea cumpărăturile.

— Cum adică fără cusătură? a întrebat surprinsă vânzătoarea.

— Adică absolut netede.

— Ce idee! Nu există asemenea șosete. Ce le-ar ține la un loc?

Așa că s-a hotărât să renunțe definitiv la chestiunea cusăturilor. Când îmbătrânește, omul nu mai observă multe lucruri – lumea gonește înainte, iar oamenii inventează mereu lucruri noi, menite să înlesnească traiul. Nu a observat când șosetele au devenit altfel decât erau înainte. Poate că erau așa de multă vreme. Nu ai cum să le știi pe toate, s-a consolat el în gând în drum spre casă. Căruciorul de cumpărături huruia vesel în spatele lui, soarele strălucea, vecina lui de la parter spăla geamurile și el și-a adus aminte că voia să o roage să-i recomande pe cineva care i-ar fi putut curăța și lui ferestrele. Acum le vedea din afară: erau cenușii, la fel ca perdelele. Aveai impresia că proprietarul acelui apartament murise de mult. Și-a alungat gândurile prostești și a stat puțin de vorbă cu vecina.

Vederea curățeniei de primăvară i-a declanșat o stare de neliniște, care-i șoptea că și el trebuie să facă ceva. A pus cumpărăturile pe jos în bucătărie și a intrat, așa cum era, în

camera soției, unde de-acum dormea el. În camera lui se hotărâse să păstreze programele TV vechi, cutiile de carton, cutiile de la iaurt și alte lucruri de care ar mai fi putut avea nevoie.

A aruncat o privire la interiorul plăcut și încă feminin și a ajuns la concluzia că acolo totul era așa cum trebuia să fie: draperiile trase, o semiobscuritate ușoară domnind în încăpere, așternutul frumos aranjat pe pat, cu doar un colț al plăpumii ușor îndoit, de parcă ar fi dormit nemișcat. În servanta lucioasă erau puse frumos ceșcuțe ornamentate cu borduri aurii și alb-argintii, pahare de cristal și un barometru adus de la mare. Inscripția vizibilă confirma acest fapt: Krynica Morska. Pe măsuța de lângă pat stătea tensiometrul lui. Garderobul de pe peretele din fața patului îl atrăgea de luni de zile, dar de când îi murise soția, îl deschidea rar și fără tragere de inimă. Hainele soției lui erau în continuare acolo și, cu toate că își promisese în repetate rânduri că o să le dea de pomană, încă nu se încumetase s-o facă. Iar acum îi venise în minte un gând cutezător: putea să dea hainele soției sale vecinei de la parter, ocazie cu care ar fi întrebat-o și dacă nu știe pe cineva care să-i spele geamurile.

La prânz și-a făcut o supă de sparanghel la plic – a fost chiar foarte bună. La felul al doilea a mâncat cartofi noi prăjiți, rămași din ziua precedentă, și a băut chefir. După siestă, care urma firesc după masa de prânz, domnul B. s-a dus în camera lui și, timp de două ore intense, a făcut ordine în teancurile de programe TV vechi, pe care le strângea aici în fiecare săptămână, câte cincizeci și ceva de numere anual. Până acum se adunaseră vreo patru sute de numere în câteva teancuri inegale și prăfuite. Aruncarea programelor TV

însemna o curățenie simbolică: domnul B. spera să înceapă noul an – căci anul nou începea primăvara, nu la o dată convențională din calendar – cu această acțiune de purificare asemănătoare unei băi rituale. A reușit să le care pe toate la lada de gunoi și să le arunce în containerul galben pe care scria „Hârtie“ și în acel moment l-a cuprins brusc panica: se debarasase de o parte din viața lui, își amputase timpul, trecutul. Așa că s-a ridicat pe vârfurile picioarelor și s-a uitat disperat înăuntru, încercând să-și găsească programele TV. Însă acestea dispăruseră pentru totdeauna în abisul întunecat. În casa scării, pe când urca treptele spre etajul său, a hohotit scurt și rușinat, apoi i s-a făcut rău, ceea ce însemna, neîndoielnic, că îi crescuse tensiunea.

A doua zi dimineața, după micul dejun, când s-a așezat – ca de obicei – să marcheze programele de la televizor care meritau văzute, l-a enervat pixul. Urma pe care o lăsa pe hârtie era cafenie și urâtă. Mai întâi a crezut că de vină era hârtia, așa că a luat altă revistă și a început să deseneze enervat cerculețe pe marginea foii, dar și acestea s-au dovedit a fi cafenii. A ajuns la concluzia că tușul pixului și-a schimbat culoarea din pricina vechimii sau din alte cauze. Iritat că trebuie să-și întrerupă ritualul pentru a căuta altceva de scris, s-a dus anevoie până la servanta lucioasă, unde el și soția lui obișnuiau să țină pixurile. A găsit o grămadă și, bineînțeles, multe dintre ele nu mai erau bune de nimic: minele se uscaseră sau li se înfundaseră vârfurile. A scormonit o clipă prin mulțimea de pixuri până a ales doi pumni cu care s-a întors la revista lui, convins că o să găsească printre ele unul care să scrie așa cum trebuie: albastru, negru – în ultimă

instanță s-ar fi mulțumit și cu unul roșu sau verde. Dar nici unul dintre pixuri nu era bun. Toate lăsau pe hârtie o urmă dezgustătoare, de culoarea căcănie a frunzelor putregăite, a pastei pentru podele sau a ruginii ude, care-l făcea să vomite. Bătrânul domn B. a rămas o clipă nemișcat, doar mâinile îi tremurau ușor. Apoi s-a ridicat brusc și a deschis cu zgomot barul din bufetul vechi de perete, unde își ținea documentele. A pus mâna la întâmplare pe primul plic ieșit în cale, dar l-a așezat imediat la loc – pe acesta și pe următoarele. Facturi, notificări de plată, extrase de cont – toate erau scrise la computer. Abia când a reușit să scoată de dedesubt un plic cu adresa scrisă de mână, a văzut resemnat că și aici culoarea cernelii era cafenie.

S-a așezat în fotoliul său preferat din fața televizorului, și-a întins picioarele și a rămas nemișcat, respirând adânc și uitându-se la albul nepăsător al tavanului. Abia pe urmă au început să-l năpădească tot felul de gânduri cu care a jonglat în cap înainte de a le alunga:

– că în mina pixurilor era o substanță care, odată cu trecerea timpului, își pierdea culoarea adecvată, devenind cafenie
– că era în aer ceva, o toxină, care făcea ca mina să-și schimbe culoarea inițială

și, în fine:

– că i se modificase pata galbenă de la ochi sau că făcuse albeață ori cataractă și acum vedea altfel culorile.

Dar tavanul era în continuare alb. Bătrânul domn B. s-a ridicat din fotoliu și a continuat să bifeze programele TV – culoarea nu mai conta. A constatat că se poate uita la *Secretele celui de-al Doilea Război Mondial* și la un film despre albine pe canalul Planete. Cândva își dorise să aibă stupi.

Apoi a venit rândul timbrelor. Într-o zi a scos scrisorile din cutia poștală și a încremenit văzând că toate timbrele de pe plicuri erau rotunde. Zimțate, colorate, de mărimea unei monede de un zlot. L-au luat căldurile. Fără să bage în seamă durerea de la genunchi, a urcat repede pe scări, a deschis ușa și, uitând să-și scoată fie și pantofii, s-a repezit în cameră, la barul unde își ținea corespondența. A simțit că amețește când a văzut că pe toate plicurile, chiar și pe cele vechi, timbrele erau rotunde.

S-a așezat în fotoliu și și-a scormonit memoria, încercând să găsească în ea imaginea corectă a timbrelor. Doar nu înnebunise – de ce i se păreau atât de ridicole timbrele acelea rotunde? Poate până atunci nu le băgase în seamă. Limba, dulceața lipiciului, bucățica de hârtie pe care degetele lui o lipesc pe plic… Cândva scrisorile erau groase, pântecoase. Plicurile erau albastre, îți treceai limba peste partea cu lipiciul, apoi apăsai cu degetele, pentru ca părțile cele două ale plicului să stea lipite. Întorceai plicul și… da, timbrul era pătrat. Era sigur de asta. Iar acum devenise rotund. Cum era posibil? Și-a acoperit fața cu mâinile și a rămas o clipă așa în vidul liniștitor, întotdeauna la îndemână, din dosul pleoapelor. Apoi s-a dus la bucătărie ca să scoată cumpărăturile din sacoșă.

Femeia a primit darul cu reticență. S-a uitat suspicioasă la bluzele de mătase și la puloverele aranjate cu grijă în cutie. Nu a reușit totuși să-și ascundă sclipirea de aviditate din ochi atunci când a văzut haina de blană. Domnul B. i-a agățat-o pe ușă.

Când s-au așezat la masă, unde au mâncat o bucată de prăjitură și au băut ceai, bătrânul domn B. și-a făcut puțin curaj.

— Doamnă Stasia, a început el cu o voce dramatică, înăbușită.

Femeia a ridicat spre el o privire curioasă. Ochii ei cafenii și vioi erau cufundați în rotocoalele ridurilor.

— Doamnă Stasia, ceva nu e în regulă. Spuneți-mi, șosetele au cusătură pe toată lungimea căputei?

Ea a tăcut, surprinsă de întrebare, și s-a lăsat ușor pe spătarul scaunului.

— Dragă domnule, ce vreți să spuneți? Cum adică dacă șosetele au cusătură? Bineînțeles că au.

— Și au avut întotdeauna?

— Și la ce vă referiți când spuneți „întotdeauna“? Bineînțeles că întotdeauna.

Cu un gest nervos, femeia a măturat cu mâna firimiturile prăjiturii și a netezit fața de masă.

— Doamnă Stasia, și cu ce culoare scriu pixurile? a întrebat-o el iar.

Nu a apucat să-i răspundă, pentru că domnul B. a adăugat nerăbdător:

— Scriu cu albastru, nu-i așa? Pixurile, de când au fost inventate, au mina de culoare albastră.

Zâmbetul a dispărut încetul cu încetul de pe fața ridată a femeii.

— Nu vă mai enervați așa. Mai sunt și pixuri cu mine roșii și verzi.

— Da, da, dar de obicei au mine albastre, nu-i așa?

— Doriți o tărie? Poate un păhărel de lichior?

Era pe punctul să refuze, pentru că nu avea voie să consume alcool, dar a ajuns la concluzia că situația de față era una excepțională. A încuviințat din cap.

Femeia s-a răsucit spre bufetul mare de perete, din barul căruia a scos o sticlă. A turnat cu grijă în două păhărele. Mâinile îi tremurau ușor. În cameră totul era alb și albastru: tapetul, în dungulițe albastre, cuvertura canapelei, albă, iar pernele de pe ea, albastre. Pe masă se afla un buchet de flori artificiale albe și albastre. Lichiorul le-a umplut gurile cu dulceața lui și a retras cuvintele primejdioase în adâncul corpului.

— Spuneți-mi, vă rog, a început el prudent, nu vi se pare că lumea s-a schimbat? Că parcă – și-a căutat cuvintele – nu mai putem ține pasul cu ea?

Ea a zâmbit din nou, parcă ușurată.

— Bineînțeles, dragă domnule, aveți absolută dreptate. Timpul trece mai repede, de aceea. Adică nu trece mai repede, numai că noi avem mintea istovită și nu mai percepem timpul ca altădată.

El a dat din cap neputincios, dându-i de înțeles că nu pricepe.

— Noi suntem ca niște clepsidre vechi. Am citit asta undeva. În clepsidrele astea, de la scurgerile repetate, firele de nisip se rotunjesc tot mai tare, se șlefuiesc și nisipul se scurge

mai repede. Clepsidrele vechi se grăbesc întotdeauna. Știați asta? La fel și sistemul nostru nervos, și el s-a uzat, înțelegeți, a obosit, impulsurile trec prin el ca printr-o sită și de aceea avem senzația că timpul trece mai repede.

— Și alte lucruri?

— Care lucruri?

— Știți…

Ar fi vrut să recurgă la un tertip, dar nu-i venea nimic în minte, așa că a întrebat-o direct:

— Ați auzit de timbre poștale dreptunghiulare?

— Interesant, a spus ea, turnând lichior în pahare. Nu, niciodată.

— Sau de păhărele cu cioc. O, uite, unul ca acesta! Odinioară păhărelele nu aveau așa ceva…

— Dar… a început doamna Stasia, numai că el a întrerupt-o.

— …sau de borcane al căror capac se deschide răsucindu-se spre stânga. Sau că pe ceasuri, în locul cifrei doisprezece, acum este cifra zero. O, și…

A tăcut, mult prea revoltat ca să termine.

Ea stătea în fața lui cu mâinile în poală, brusc resemnată, cuminte, cuviincioasă, de parcă își pierduse energia. Numai fruntea ușor încruntată trăda cât de incomodă era pentru ea poziția aceea. Îl privea pe bătrânul ei vecin încordată și dezamăgită.

Seara s-a întins, ca de obicei, în patul soției, în care dormea de la înmormântare. Și-a tras plapuma până la nas și a stat întins pe spate, uitându-se în întuneric și ascultându-și bătăile inimii. Somnul nu venea, așa că s-a ridicat și a scos din dulap cămașa de noapte roz a soției. A strâns-o la piept, iar din gât i-

a țâșnit un hohot scurt, frânt. Cămașa l-a ajutat: somnul a venit și a șters totul.

Vizita

— Închide-mă deja, a rugat-o ea. Sunt obosită.

Ședea pe pat și ținea pe genunchi o carte veche, dar se vedea că nu citește. M-am așezat lângă ea, pentru că mi s-a făcut milă. Mă uitam la linia unduioasă a spatelui ei zvelt, încovoiat, cu omoplații ușor proeminenți. M-am îndreptat instinctiv de spate. Avea destul de multe fire de păr cărunt la tâmple și un coș lângă ureche. Și-a dus mâna la el și l-a zgândărit. Mi-am dus reflex mâna la ureche. Lena și-a scos din urechi cerceii mici și perlați și mi i-a pus în palmă, iar eu i-am băgat în buzunar. Un sentiment ciudat, dezagreabil, destul de indefinit: că aici ceva se deteriorează și trebuie reparat. Am cuprins-o de talie, mi-am lăsat capul pe umărul ei și am închis-o. M-am străduit să o fac cu toată gingășia posibilă.

Lena e ultima sosită în familia noastră, cu puțin timp în urmă, de aceea fiecare dintre noi o poate deconecta, dar de obicei eu sunt cea care o face când mă duc la culcare. Azi m-am gândit că, într-adevăr, a muncit foarte mult și o pot face mai devreme, ca să-i aduc alinare: toată ziua a dereticat, s-a luptat cu moliile din dulapuri, pe urmă s-a certat cu editorul meu. A reușit până la urmă să calculeze și să plătească impozitele, iar acum urma să printeze fotografiile făcute în ultima noastră călătorie. A avut niște probleme cu plata

impozitelor – nu știu, nu întreb, am reușit să nu-mi mai bat capul cu ele. La mine chestiunile ajung abia atunci când trebuie luate deciziile concrete.

Dimineața am auzit-o cântând în bucătărie, e programată să se conecteze automat singură în zori. Pocnetul caracteristic al feliilor de pâine care sar din prăjitor este pentru noi toate semnalul că trebuie să ne trezim. Când am coborât, am încercat să mă alătur cântecului ei, dar a tăcut. Era un șlagăr vechi, foarte vechi, cuvintele îmi veneau de la sine, dar dezbrăcate de orice semnificație: sensul lor a rămas undeva în trecut.

Alma a adus ridichi din grădină și s-a așezat la masă fără nici un cuvânt. Avea, ca de obicei, mâinile murdare, îmbătrânite – vederea lor mă irita. Întotdeauna am fost de părere că munca ei nu aduce prea multe beneficii, ridichi de felul ăsta am fi putut cumpăra, iar pe ea o puteam deconecta. Totuși prezența Almei în casă ne ordona viața într-o manieră stranie și gândul acesta îmi îngăduia să suport mai ușor urmele de pământ de pe pardoseala curată a bucătăriei sau mâinile ei murdare. Însuși gândul că aș putea s-o deconectez pe Alma mi se părea atât de prostesc, încât am zâmbit fără să vreau. Alma mă băga rareori în seamă, dar de data asta m-a întrebat:

— Ce faci tu de fapt toată ziua? Umbli de colo colo prin casă fără nici o treabă.

Și a tăiat înciudată codița altei ridichi.

Cuvintele ei m-au blocat. Ce fac eu? Ce fac eu?! M-am prefăcut că întrebarea nu m-a afectat deloc și mi-am ascuns mâinile în buzunare, pentru că îmi tremurau. Ce fac eu? Desenez și scriu, stimată doamnă. Gândesc. Analizez. Numesc.

E puțin? Câștig bani. Întrețin toată casa. Trăim cu toții din istoriile neverosimile, fantastice pe care le plăsmuiesc eu. De aceea trebuie să dorm și să visez. Din punct de vedere moral, faptul că te poți întreține din mistificări și plăsmuiri e ceva suspect, dar oamenii fac lucruri și mai rele. Întotdeauna mi-a plăcut să duc lumea de nas, iar acum am făcut din asta o meserie. Aș fi putut spune de la început: să nu credeți în ceea ce născocesc. Să nu aveți încredere în mine. Poveștile mele ilustrate prezintă o lume veritabilă, așadar sunt adevărate – în felul lor. Dar, mai presus de orice, trebuie să am spiritul liber, asta mă ajută și mă întregește. Dar nu am spus asta, nu am spus nimic, doar mi-am turnat niște cocteil de legume, din cel pe care Lena ni-l servește la micul dejun, și m-am întors în camera mea de la etaj. Am mai auzit-o pe Alma pufnind și apucându-se iar de castrarea ridichilor. Dacă aș fi fost la fel de lipsită de delicatețe ca ea, i-aș fi spus bucuroasă ce părere am despre activitățile ei absolut inutile.

Prin ușa întredeschisă a camerei copilului am văzut-o pe Fania alăptându-l la sân pe Trei Anișori. Am simțit în pântec și în sâni o slăbiciune gingașă, indescriptibilă, de parcă granițele propriului meu corp ar fi fost distruse în locul acela unde gura pruncului atingea sfârcul Faniei și gura lui de copil făcea în mine o gaură prin care mă conectam la lumea exterioară.

Avem un fiu. Ne-am dorit să aibă pielea măslinie și trăsături asiatice. Deși nu a fost ușor, pentru că în ultima vreme combinația aceasta era foarte cerută, până la urmă am reușit. Chalim e frumos și deștept. Pentru nașterea lui am apelat la Fania și acum familia noastră are patru membri: Alma, Lena, Fania și eu. De fapt aș putea spune că în mica noastră familie homogenetică toate suntem împlinite și

fericite, iar numărul patru e un număr foarte simetric și nemaipomenit de stabil. Uneori îmi imaginez că suntem aripile unei mori de vânt antice, că ne învârtim în jurul unui ax central, că luăm în stăpânire spațiul din jurul nostru și ordonăm haosul timpului. Ne deplasăm una după alta pe o orbită comună, umplând toate posibilitățile existenței. Nu uita, mi-am spus imediat, pentru că am obiceiul ăsta de coțofană: aduc imediat în cuib orice gând și îl preschimb într-un desen. Chiar și acum, când în imaginația mea s-a aprins imaginea morii de vânt, m-aș fi repezit de îndată în camera mea, unde am împrăștiate pe birou hârtii, desene și schițe, dacă n-ar fi fost gândul acela îngrozitor care îmi fremăta în creier, un gând pe care l-aș fi dat bucuroasă la o parte sau l-aș fi schimbat cu altul, un gând deconcertant și enervant: spre amiază vine la cafea noul nostru vecin.

Un străin în casă. Niște ochi străini, un miros străin, urme străine pe covorul moale. Microbi străini, pe care îi aduce cu sine cine știe de unde. Un timbru al vocii străin și, în plus, masculin, grav, vibrant – o voce care bruiază mediul ambiant. Aici nu ne lipseau nici distracțiile, nici compania. Seara jucam canastă și ne uitam la filme vechi, pe care apoi le comentam la un pahar de vin, căutam să surprindem cele mai subtile diferențe de păreri și întotdeauna aveam opinii diferite, fie și numai din încăpățânare. Ne plăcea și Marocco. Iubeam jocurile de noroc și hazard. Ne aplecam întotdeauna asupra bețișoarelor învălmășite, atingându-ne capetele, iar o clipă mai târziu degetele noastre delicate ordonau încetul cu încetul haosul. Nu aveam nevoie de străini la noi în casă.

Iar acum o să vină noul nostru vecin, care s-a mutat de curând și, neîndoielnic, caută companie.

Copilul a început să plângă. Țipătul lui era insistent, ca un semnal de avertisment, și îmi sfredelea creierul.

— Potolește-l! i-am strigat Faniei și am înțeles că în dimineața aceea nu o să reușesc să lucrez, cu toate că îmi propusesem să termin o serie de planșe.

Alma era supărată, Fania era supărată – toată ziua era ratată. Au întins un covoraș în fața ușii, pentru ca vecinul să-și poată șterge pe el pantofii, cu siguranță murdari. La toaletă au pus odorizant solid pentru eventualitatea în care, Doamne ferește, i-ar fi trecut prin cap s-o folosească. Au pregătit ceșcuțele și farfurioarele. S-au întrebat ce o să le aducă: prăjituri sau o sticlă de vin? Fania a pariat că flori. Și cât o să stea? Să-l invite să ia loc pe canapea sau să mute fotoliile în fața ferestrei, ca să-l poată vedea mai bine? De multă vreme nu ne-a mai vizitat nimeni și am uitat întru câtva cum arată oamenii. Când nu vezi zilnic decât fețe care îți seamănă leit, vederea unui chip diferit aproape că-ți provoacă un șoc. Și tot ce e altfel devine urât, inadecvat, ciudat.

Musafirul a anunțat că vine însoțit, așa că am hotărât să-l primească doar două dintre noi – bineînțeles, eu și Lena. Fania e prea ocupată cu cel mic, iar Alma se luptă azi cu păduchii de plante.

— Dar ce-ar fi să-l primim în grădină? ne-a întrebat brusc Alma din grădină.

Lena a ridicat curioasă ochii spre ea.

— E o vreme minunată și totul a înflorit.

Am înțeles că voia să se laude în fața cuiva cu florile ei și că noi nu-i mai suntem de ajuns. M-am uitat pe fereastră. Bujorii tocmai înfloriseră și capetele lor mari și bogate se unduiau

alene în ritmul vântului ce adia ușor – păreau că formează un cor, numai că nu îi auzeam cântând.

— De ce nu? am spus și m-am uitat la ea.

Am vrut să-i văd bucuria. A fost drăguț din partea ei că a întrebat. Nu era nevoie să ne întrebe. Mi-am trecut ușor privirea peste fața ei, ochii ni s-au întâlnit și ne-am ferit privirea imediat – amândouă deodată.

Regula numărul unu în psihofizica simetriei spune să nu te privești niciodată prea îndelung în ochi. Poți să arunci o privire, o ocheadă, să te uiți, să tragi cu ochiul, să îți furișezi privirea, dar nu trebuie niciodată să te uiți drept în ochii alter egoului tău. Acest lucru ne tulbură. Ne blochează egonii. De aceea, înainte de a primi un egon sau o egonă, trebuie să exersezi arta conversației fără a privi în ochi. Aceasta este regula de bază. Nouă nu ni s-a întâmplat niciodată, dar am auzit că un egoton a testat asta la o ședință de psihoterapie, și-a privit în ochi clonele și toți egonii lui s-au blocat. Pe urmă a trebuit să-i deblocheze, lucru care s-a dovedit foarte costisitor.

Întotdeauna mă rușinez cu lucrările mele, de fapt mă încearcă un sentiment ambivalent foarte obositor: aș vrea și, totodată, n-aș vrea să fie privite. Nu sunt niciodată mulțumită – mai ales de textul care descrie desenele. Iar dacă totuși sunt mulțumită, îmi trece repede. Dacă recitesc textul a doua zi, observ diverse stângăcii și greșeli. Prefer desenele. Indiferent cât de rafinată ar fi limba, creierul nostru o preschimbă în imagini. Imaginea se revarsă în experiența noastră în valuri mari, textul se scurge într-un firicel plăpând. Marii romancieri o știau și ei, așa se explică toate acele proptele și sugestii subtile menite să susțină imaginea, acele „a spus, iar ochii ei

au strălucit de furie“, „a răspuns cu nepăsare, făcându-se comod pe canapeaua îmbrăcată în catifea bleumarin“, care se agață de dialoguri. Limba, cuvintele au putere numai atunci când în spatele lor stau imagini. Desenez și scriu mult, zile întregi, în liniște și tăcere, iar de jos aud zgomotele vieții familiei, care răzbat până la mine: tropăitul piciorușelor lui Chalim, capacele lovindu-se de oale, vuietul aspiratorului, ușa de la terasă trântindu-se de la curent. Toate zgomotele acestea mă liniștesc și atunci mișcările mâinii îmi devin sigure. Creez pentru copii, pentru că numai ei citesc cu adevărat. Adulții au sentimentul vinovăției din cauza propriei logofobii și îl compensează cumpărându-le cărți fiicelor și fiilor lor. Desenele mele sunt imobile, ca în vremurile de demult. Îmi ilustrez propriile povești, desenez în tuș, folosind o tehnică veche, aproape ignorată, pentru că necesită multă muncă, e pretențioasă și murdărește mâinile. Când mă vede cu mâinile murdare, Chalim râde fericit și spune că sunt pestriță. Trebuie să recunosc cu oarecare mândrie că poveștile mele se vând bine și de aceea ne putem permite să avem egone. Iar datorită lor pot să scriu, să desenez și să trăiesc. Este o combinație esențială: să creez și să trăiesc. Nu-mi mai trebuie nimic altceva.

La ora asta ar fi trebuit să stau deja aplecată deasupra planșelor care în ultimele luni mi-au acceptat contururile trasate definitiv și fără împotrivire. Numai că, din cauza acestei vizite programate, nu mă mai puteam concentra. Am auzit că jos Lena prelua cumpărăturile – pachete mari de hârtie igienică și absorbante, prosoape de hârtie, apă îmbuteliată și produse alimentare. Suntem o familie, cumpărăm mormane de mâncare, dar, slavă Domnului, avem

gusturi culinare similare, chiar dacă se întâmplă să ne mai vină și diverse toane. Acum Fania – câtă vreme alăptează – mănâncă puțin altfel. Bea mult ceai cu lapte, pentru că Alma a citit undeva că în vremurile de demult femeile beau ceai cu lapte, numit cândva bavareză[1], ca mijloc de stimulare a lactației. Eu și Lena suntem de părere că Fania ar trebui deja să-l înțarce, dar, neîndoielnic, faptul că alăptează o face să se simtă importantă. De altfel, nici nu mă mir, la urma urmelor rolul ei ca egonă a fost acela de a naște și crește un copil. Într-o bună zi o să-și piardă rațiunea de a fi și atunci va trebui să o recalific sau să o deconectez definitiv. Pe de altă parte Alma consumă carne macră. Declară că muncește fizic, de aceea are nevoie de carne, dar asta e o prejudecată. După multe discuții, am cumpărat un incubator, pe care îl ținem în bucătărie, între frigider și cuptoare. Carnea crește pe rafturi. Eșantioanele le cumpărăm cu ramburs din catalog, bifând cu un singur clic rubricile dorite. Când Alma cere să i se facă un mușchi filé sau un cotlet, în casă domnește un miros ciudat – plăcut și, totodată, respingător.

Nu mă puteam concentra la lucru și am coborât iar.

— A spus „doi“? am întrebat-o pe Lena, aplecată deasupra prăjiturii în care tocmai turna nuci.

— Pornește cuptorul. La două sute zece.

Am făcut ce mi-a cerut și, o clipă mai târziu, când îmi turnam cafeaua în cană, a băgat prăjitura în cuptor.

— Da, a spus „doi“, a confirmat ea.

— Sunt curioasă.

— Eu nu.

Întotdeauna discutam concis. O conversație cu un egon nu e niciodată emoționantă. Uneori, de pildă cu Fania, am chef să mă retrag repede, până să-și dea seama că ar vrea să-mi spună ceva. Dar mai sunt și chestiuni asupra cărora trebuie să convenim, pentru că aici intervine regula numărul doi.

Regula numărul doi este un fel de *savoir-vivre* și stabilește cine cu cine se întâlnește. Toate întâlnirile sociale se desfășoară cu însoțitori, niciodată individual. De regulă, la întâlniri participă câte doi sau trei egoni de fiecare parte și întâlnirile se numesc duoton sau triniton. Cu cât întâlnirea are un caracter mai personal, cu atât mai puțini egoni participă la ea. Dar la întâlnirile amoroase încă se mai merge fără însoțitori. Întâlnirile amoroase sunt dificile, de aceea au devenit o raritate. Eu nu am asemenea experiențe. Până și gândul că m-aș putea întâlni singură cu un străin îmi provoacă neliniște. La poliție sau la doctor merge întreg egotonul.

De vreme ce a spus „doi“, asta înseamnă doi, e limpede cum trebuie aranjată masa. Uitându-se la mine, Lena m-a întrebat:

— Aranjezi tu masa?

La douăsprezece fix erau deja la ușă – doi: doi indivizi îmbrăcați identic, fapt pe care l-am considerat imediat penibil. Un bărbat de vreo cincizeci de ani, cu chelie, burtă și ochi albaștri, apoși, în spatele unor ochelari de modă veche. Avea în mână o farfurie cu fructe foarte exotice, veșnic modificate genetic și al căror nume nu le poate ține minte nimeni. Celălalt, la fel. Noi nu mâncam așa ceva.

Am spus „bună ziua“ la unison, cu aceeași voce. Lena și-a pus o bluză curată, fără urme de făină și pete de suc. Eu mi-am aruncat peste umeri un șal cu franjuri, iar înainte de asta am dat pe gât un păhărel de vin ca să-mi fac puțin curaj. Întotdeauna am o sticlă în cameră la mine. Au trecut peste covorașul proaspăt întins și s-au îndreptat spre ușa de la terasă. Au luat loc în fotoliile așezate în fața tufelor de bujori înfloriți.

— O, ce flori frumoase! au spus amândoi într-un glas.

Noi am luat loc pe canapea, cu spatele la grădină. De fapt numai eu am luat loc, Lena s-a dus după cafea și prăjitură. M-am adresat amândurora cordial, având grijă să mă uit la amândoi în mod egal, când la unul, când la celălalt. *Regula numărul trei* spune că nimeni nu ar trebui să fie mai presus de egonii săi sau să favorizeze pe unul în detrimentul altora, politețea impune să nivelăm diferențele de statut. În practică lucrul acesta înseamnă că trebuie să ascundem cine este alfa și cine e un simplu egon.

— Cultivăm flori, am spus în treacăt.

Vinul mă făcea să fiu mai dezinhibată decât de obicei.

Nu e deloc plăcut să stai în fața cuiva străin și să mesteci mâncare. Îmi pregătisem din vreme un set de întrebări universale pentru asemenea ocazii, dar, întrucât era vecinul nostru, mi-am împănat seria cu întrebări de genul:

Îți place zona?

De unde ai venit aici?

Tu ai grădină?

De fapt asta era tot ce mi-a trecut prin cap.

Regula numărul patru spune să nu întrebi prea insistent despre numărul de egoni din egotonul unei persoane. Acest

lucru ar putea fi interpretat ca o încercare de sondare a situaţiei materiale și nu este ceva cuviincios. E limpede că un număr mai mare de egoni face viața omului mai ușoară, dar nu e întotdeauna adevărat. Unii oameni bogați și prosperi își limitează numărul egonilor, practicând întoarcerea la natură, la o viață sănătoasă într-un cerc restrâns – o tendință la modă în prezent. Ideal ar fi să trăim absolut singuri, dar nu cunosc pe nimeni care să fie chiar atât de excentric.

Egonul vecinului ședea destul de stânjenit, răspundea evaziv, se vedea că se simte nesigur și nici pentru el vizita asta nu era o plăcere. Avea obiceiul să-și dreagă vocea, de aceea mi-a trecut prin minte să-l întreb dacă e cumva alergic. S-a dovedit că avusesem dreptate și discuția a alunecat spre alergii alimentare. Mi-a spus că amândoi erau alergici la orice fel de grâne, la ciocolată, nuci și lactate. Am văzut-o cu coada ochiului pe Lena oprindu-se în ușa terasei cu prăjitura de ciocolată cu nuci pregătită pentru întâlnire. S-a retras ca un rac spre bucătărie. S-a întors peste o clipă cu ridichile și a luat loc lângă mine.

Amândoi au mâncat ridichi și am discutat puțin despre copii. I-a interesat faptul că avem un copil, ba chiar s-au uitat în jur, parcă sperând să-l vadă jucându-se într-un colț sau ascuns sub masă.

M-am uitat la tenul alb al vecinilor, la broboanele de sudoare care le apăruseră pe frunte, la părul blond și rar care forma o aureolă discontinuă în jurul fețelor lor trandafirii. Ochelarii cu rame metalice subțiri le alunecau în același fel spre vârful nasului și ei îi împingeau la loc cu același gest.

M-am gândit că l-aș putea desena și insera în cartea mea ca o reprezentare a vrăjitorului bun, care încurcă mereu vrăjile

și nu obține niciodată ce vrea prin farmece. Mi-am propus să rețin ideea. Deja pusesem toate întrebările pregătite. Mi-a spus că zona e frumoasă și că vila lor trebuie renovată. M-a întrebat dacă nu știu niște firme de amenajări interioare. Mi-a dat de înțeles că a locuit undeva în centru, dar s-a săturat de zgomot. Acum a trecut el la ofensivă. Ne-a întrebat unde ne facem cumpărăturile. Nu am apucat să-i răspund, fiindcă s-a întâmplat un lucru nemaiîntâlnit: în salon a intrat Alma cu o farfurie plină cu struguri proaspăt culeși din propria vie, din care nouă nu ne permitea să luăm, și cu o sticlă de riesling. A pus totul pe masă fără să scoată un cuvânt și a luat loc pe scaunul liber. Fâstâcită, Lena a ieșit imediat, nedorind să ajungem în situația penibilă de a fi trei dintre noi și doi dintre ei. Și musafirii s-au foit stânjeniți pe scaune. Alma a pus paharele în fața noastră fără să spună un cuvânt și mi-a zâmbit, ignorându-mi privirea mustrătoare, care îi spunea limpede: „Așa ceva nu se face, draga mea".

— Cu ce te ocupi? a întrebat ea neceremonios, turnând vin în pahare. Gheață?

Alcool la amiază! O întrebare atât de directă despre ocupație! S-au înroșit amândoi, îmbujorarea le-a cuprins obrajii rotunzi, ușor căzuți, și a rămas acolo câteva zeci de secunde, ca o pată dezagreabilă. Am văzut mâna celui din stânga mișcându-se spre mâna celui din dreapta, de parcă ar fi vrut să o prindă și să o strângă ca să-l îmbărbăteze. Bineînțeles, nu și-au permis să facă așa ceva.

— Păi… a început cel din stânga. Servicii de contabilitate.

Suna foarte banal. S-a lăsat o tăcere stânjenitoare.

— Dar tu? au întrebat ei o clipă mai târziu, răsucindu-se spre mine.

Celălalt, pentru a păstra simetria, se uita la Alma, care s-a descălțat și și-a strâns picioarele sub ea pe fotoliu. Ce lipsă de maniere!

— Noi suntem o familie cât se poate de obișnuită.

— Știu că aveți un copil, a spus cel din dreapta. Pot să-l văd?

Am plecat privirea, dar Alma nu părea deloc stânjenită de franchețea musafirului.

— Îl cheamă Chalim. Are trei ani.

Amândoi păreau încântați.

— Și noi ne dorim un copil. Am dat deja examenul și pregătim camera copilului, au spus la unison.

Se vedea că atinseserăm un punct sensibil pentru ei.

— Camera cu ferestrele spre sud? a întrebat Alma, turnând iar vin în pahare, chiar dacă nu-l băuseră încă pe tot.

— Nu, vrem o cameră cu vedere spre vest, ca să poată dormi dimineața fără să fie deranjat de soare.

Nu mă puteam concentra asupra conversației, pentru că nu-mi puteam lua ochii de la Alma și de la comportamentul ei uluitor. Pe musafiri îi studiam cu coada ochiului. Se mai relaxaseră, dar oricum nu puteam să mă încred prea repede în niște străini. Cel din stânga a spus că lucrează pentru o companie mare și computerele lui trebuie să aibă un sistem de răcire special. Cel din dreapta a adăugat că încăperea în care lucrează este izolată, așa că nu trebuie să ne temem de radiații. Pentru o clipă am avut impresia că discuția începe să se lege. Cu siguranță o influență exercitase și maniera neprotocolară a Almei – sau pur și simplu vinul. Rareori mai găseai în ziua de azi pe cineva cu care să vrei să stai de vorbă. Oamenii sunt plictisitori, de obicei nu au de spus mai multe

decât ceea ce știi deja și tu, iar dacă se pricep totuși la ceva despre care tu nu ai habar, de obicei subiectul nu te interesează, pentru că nu te privește... Dar după o clipă discuția s-a împotmolit din nou. Am căscat discret, dar probabil că au observat. Au început să se foiască în fotolii. Cel din stânga a întrebat iar de copil – dacă ar putea să îl vadă. Înainte ca Alma să răspundă și să spună o inepție, am intervenit:

— La ora asta doarme.

— Bineînțeles, bineînțeles... Ce idee, doar n-o să-l trezim... Nu ar fi politicos. Și i-ar dăuna micuțului, se înfrânau ei unul pe altul.

Am simțit că vizita se apropia de sfârșit. Alma și-a scos picioarele de sub ea și am observat cu groază că are în ciorap o gaură mare, prin care îi ieșea degetul. Și musafirii au observat lucrul acesta – iar fețele li s-au îmbujorat iar.

— E timpul să mergem acasă, a spus timorat unul din ei și s-au ridicat.

Am simțit o ușurare de nedescris. Ne-am înclinat unii în fața celorlalți și vecinii au plecat. Imediat au apărut Fania și Lena. Ne-am uitat în tăcere cum cele două siluete identice dispar după colț.

— A vrut să vadă copilul! am strigat revoltată.

Apoi fiecare a început să vorbească cu sine, exprimându-și părerile. Câtă impertinență de la prima vizită! Și cât era de neîndemânatic, ați văzut? Ce chelie caraghioasă avea! În mod sigur colecționează discuri vechi și le atârnă cu fire din tavan. Putere de calcul! Îl și credem! Trăiesc dintr-un salariu de la stat, nu au ce face și se plictisesc. Sunt curioasă dacă spunea adevărul despre copil... Numai Alma nu zicea nimic. S-a dus la

bucătărie și a început să mănânce prăjituri cu mâna, direct din tavă.

Următoarele zile s-au scurs armonios, în atmosfera obișnuită de la noi. Alma lucra în grădină, iar seara bea vin și răsfoia reviste vechi despre cultivarea plantelor. Stătea până noaptea târziu, zdrăngănea la chitara veche și lăsa dezordine după ea. Lena bombănea din cauza ei din bucătărie, plângându-se că toate sunt pe capul ei și că nu o să mai gătească, să iau altă egonă pentru asta. Dar mâncărurile ei erau cele mai bune din lume. Fania se ocupa de Trei Anișori – se jucau, îl învăța poezii, ieșeau la plimbare. După-amiaza participam și noi la activitățile ei cu Chalim. Erau cele mai fericite momente ale zilei. Eram cu adevărat o familie iubitoare. Copilul încă nu învățase să ne deosebească, așa că se lipea de noi ca de Fania, încercând să ajungă la sânul nostru. Mă rușinam de spontaneitatea cu care răspundea corpul meu – corpurile noastre. Mă stânjenea disponibilitatea corpului nostru de a se lipi de trupușorul lui, dispariția granițelor dintre noi, de parcă am fi fost niște celule gata să se unească într-un singur organism. Îl luam pe copil între noi: patru femei identice aplecate deasupra lui, zâmbindu-i tandru și simțind bucuria comuniunii. Reține imaginea aceasta, îmi spuneam, ține-o minte bine, ca s-o poți desena mai târziu, s-o schițezi cu linii de creion și peniță. Și chiar așa lucram: mai întâi apărea imaginea, abia pe urmă venea și povestea din spatele imaginii. Poate că asta avea să fie următoarea poveste.

În decursul următoarelor zile am mai terminat o poveste. Lucram zi de zi fără întrerupere, ore în șir, dar cu o plăcere de nedescris. Câteva zeci de pagini de ilustrații însoțite de texte concise. O cochilie mare de melc care se răsucește spre

interior. Înăuntrul ei este o împărăție care se dovedește din ce în ce mai desăvârșită și mai fericită pe măsură ce eroina pătrunde mai adânc în ea. Spirala aceasta este infinită, se răsucește la nesfârșit, iar ființele care locuiesc în ea sunt tot mai mici, dar nu mai puțin desăvârșite. A călători tot mai adânc înăuntrul spiralei înseamnă a te cufunda tot mai adânc în nemărginire și perfecțiune. Lumea este o cochilie, se mișcă prin timp pe spinarea unui melc uriaș.

Când am terminat, Alma a venit la mine și s-a uitat cu atenție și în tăcere la fiecare planșă. Am văzut că e mulțumită. M-a îmbrățișat și i-am simțit emoția și iubirea. Respiram amândouă în același ritm, ascultând cum trăiesc trupurile noastre.

— Draga mea, a spus, acum o să te deconectez. Trebuie să te odihnești până la următorul contract. O să ne fie dor de tine.

M-am lăsat în voia degetelor ei cu sentimentul că mi-am dus sarcina la bun sfârșit.

1. Ceai cu lapte îndulcit (n.t.).

O istorie adevărată

Femeia s-a prăbușit direct pe pardoseala de marmură imediat ce a pășit de pe scara rulantă, izbindu-se cu capul de soclul sculpturii ce reprezenta o muncitoare masivă – cu siguranță o țesătoare, pentru că ținea în mână un fus.

Profesorul a văzut incidentul destul de bine, căci în momentul acela se afla pe la jumătatea scării rulante care cobora spre peroane. Mulțimea de oameni grăbiți s-a unduit ușor, iar două sau trei persoane aflate în imediata apropiere s-au aplecat asupra sărmanei femei, dar imediat după aceea și-au văzut de drum, împinse din spate de oamenii ce se zoreau spre trenurile lor. S-ar putea spune că valul de oameni ignora femeia care zăcea pe jos, curgând imperturbabil prin albia gării. Picioarele trecătorilor ocoleau cu abilitate trupul întins pe jos și numai rareori câte cineva se împiedica în poalele hainei ei vătuite. Imediat ce a ajuns lângă femeie, profesorul s-a lăsat pe vine, încercând să-i evalueze starea atât cât o putea face cineva fără pregătire medicală. S-a dovedit o întreprindere anevoioasă, deoarece fața îi era acoperită parțial de gluga murdară a hainei, care se impregna încet-încet de sânge, iar trupul ei era înfofolit în zdrențe înnegrite de vechime și mizerie, aducând cu niște bandaje late, înfășurate slab. De sub fusta cafenie și pătată ieșeau picioarele

în dresuri groase de culoarea pielii și ghetele scâlciate, iar haina cafenie, fără nasturi, îi era strânsă în talie cu o centură de piele. Cam prea multe haine pentru o vreme atât de caldă. Profesorul i-a dat la o parte gluga. De sub ea a ieșit la iveală o față însângerată, schimonosită de durere. Femeia răsufla anevoie, buzele i se mișcau, iar pe ele se formaseră bule de salivă amestecată cu sânge.

— Ajutor! a strigat îngrozit profesorul, scoțându-și sacoul pentru a-l pune sub capul femeii rănite.

A încercat să-și aducă aminte cum se spune „ajutor“ în țara aceea, dar din minte îi zburaseră toate expresiile pe care le repetase în avion, inclusiv „Bună ziua, ce mai faci?“.

— *Hilfe, help!* a strigat el, cuprins de panică.

Sângele curgea din capul femeii, dar șuvoiul de oameni o ocolea cu îndemânare, ba chiar formase un soi de meandru. Pata de sânge devenea tot mai mare și mai sinistră, iar corpul vătămat de cădere l-a făcut să se gândească involuntar la o scenă de vânătoare a lui Melchior de Hondecoeter, o natură moartă cu trupul neînsuflețit al unui iepure prezentat în manieră naturalistă.

Profesorul, care venise în urmă cu două zile în orașul acela rece, vântos și imens, tocmai se întorcea după o plimbare solitară la hotel, unde urma să aibă loc banchetul de închidere a conferinței la care participase cu o prelegere. Conferința avea ca temă interconexiunile dintre științele exacte, artă și literatură, iar prelegerea profesorului discuta influența pe care o exercită proteinele asupra percepției culorilor. În expunerea lui demonstrase că înflorirea picturii olandeze este strâns corelată cu dezvoltarea accelerată a creșterii animalelor și cu creșterea în salturi a consumului de hrană

bogată în proteine sub forma produselor lactate. Aminoacizii din brânzeturi favorizează dezvoltarea anumitor structuri din creier responsabile de perceperea culorilor. Prelegerea lui a fost primită foarte cordial, ca să nu zicem de-a dreptul entuziast. După un prânz bogat, în timpul căruia a discutat cu pasiune despre pictura iluzionistă, a băut cafea și a renunțat să meargă să viziteze cu întregul grup un muzeu mare și celebru, preferând să respire aerul curat și să contemple viața metropolei.

Mergea alene, întinzând pasul oricum întins – era un bărbat destul de înalt și de zvelt –, și, întrucât se făcuse brusc cald și soarele de culoarea mierii ieșise deja din spatele norilor, și-a scos sacoul și l-a aruncat nepăsător pe braț. Oamenii ieșiseră la plimbare pe stradă, surprinși de îmbunătățirea bruscă a vremii şi atrași de galantarele pline cu produse de marcă expuse ingenios și cochet, asemenea unor opere de artă. Vitrinele mari abăteau atenția de la fațadele vopsite în culori prea stridente. Vechea stradă pietonală era mai degrabă un subterfugiu care le permitea oamenilor să se privească unii pe alții și să aprecieze dacă ocupă locul care li se cuvine printre ceilalți, dar și să se asigure că sunt în consonanță cu lumea. Cumpărăturile se făceau în altă parte, în uriașele centre comerciale de la periferie, dar profesorul nostru nu avea de gând să se ducă acolo. Era la fel de mulțumit de sine cum erau și ceilalți, satisfăcut de vizită, de prelegere, de vreme, ba chiar și de orașul acela, care doar cu o zi în urmă i se păruse inuman și respingător. Acum, când nivelul adrenalinei îi mai scăzuse și avea sentimentul că se achitase cu succes de o sarcină, o căldură plăcută îi inunda

corpul – se bucura de soare și le zâmbea oamenilor care treceau pe lângă el, pe deplin convins că acolo nu-l cunoștea nimeni și că putea face orice își dorea, chiar dacă nu intenționa să facă nimic în mod special. Iar perspectiva interiorului confortabil și sigur al hotelului la care urma să ajungă în câteva momente, a unei cine gustoase și a votcii reci, pe care i-o ofereau aici cu generozitate, îl făcea să se simtă cu adevărat fericit.

Înadins nu a luat taxiul, hotărându-se să meargă până la stația de metrou pe strada principală, o stradă largă, străbătută de mașini, care de altfel mai mult stăteau în ambuteiaj decât înaintau. Din când în când printre ele se strecura câte un autovehicul cu girofar albastru.

Profesorul mergea cu pas măsurat, simțind foarte limpede plăcerea pe care ți-o dă mișcarea după multe ore petrecute într-o sală neaerisită. Soarele încălzea puternic, iar el era îmbrăcat într-o cămașă asortată cu o cravată destul de excentrică, pe care i-o alesese soția lui. Se simțea ușor și bine, cu toate că se înșelase atunci când își imaginase că o să inspire puțin aer curat în timpul plimbării. Deasupra străzii se învolburau și se încolăceau cozile gazelor de eșapament, ce se insinuau în nările puținilor trecători. Profesorul a observat că unul dintre ei, cu fizionomie de asiatic, purta pe față o mască medicală albă.

Făcuse deja un kilometru de-a lungul trotuarului stâng al străzii intens circulate și căuta neliniștit cu privirea o trecere de pietoni, deoarece știa încă de când se uitase pe hartă că va trebui să treacă pe cealaltă parte a străzii. Dar în raza lui vizuală nu a zărit nici o trecere de pietoni, așa că s-a gândit că pe o arteră atât de circulată exista neîndoielnic pe undeva un

pasaj subteran, deși încă nu întâlnise nici așa ceva. Deja se întreba dacă nu ar fi fost indicat să pândească un interval mai relaxat în șirul de mașini pentru a încerca să se strecoare printre ele, când și-a adus aminte o istorie ca un semnal de avertisment, pe care o auzise în pauza de cafea, despre un doctorand german care în urmă cu doar câțiva ani, aflat la o conferință similară, cu încrederea germană în ordinea instituită, a încercat să traverseze strada pe la trecerea de pietoni la lumina verde a semaforului și a fost lovit mortal de o mașină care gonea nebunește.

De aceea a renunțat la ideea lui și a mers răbdător tot înainte până când, după vreo doi kilometri, a văzut în cele din urmă niște scări care duceau spre un pasaj subteran și astfel a ajuns pe partea opusă a străzii. Aici părea că se mai îndepărtase de vuietul străzii, era mai liniște și se simțea mai relaxat. Se uita cu atenție la oamenii care treceau în grabă pe lângă el. Păreau obosiți, încovoiați, absenți. Cărau cumpărături în sacoșe mari de plastic. Din ele se ițeau moțurile legăturilor de pătrunjel și măturile rigide ale prajilor maturi. După o clipă a zărit și sursa acelor cumpărături: într-un scuar lateral se găsea o piață de legume, fructe și produse chinezești ieftine. O singură dată a văzut pe cineva care nu se grăbea: pe ghizdurile unei fântâni arteziene inactive a remarcat doi bătrâni care jucau concentrați șah. Vitrinele magazinelor arătau prost, iar prețurile produselor erau scrise cu cifre mari și cariocă groasă. A încercat să le transforme în valuta pe care o cunoștea mai bine, dar s-a încurcat și în cele din urmă și-a zis că informația aceea nu-i servea la nimic, pentru că oricum nu intenționa să cumpere ceva. Cumpărase deja de la magazinul hotelului o brățară cu chihlimbar pentru

soția lui. Cu siguranță plătise un preț mai mare decât ar fi trebuit, dar i se păruse atât de frumoasă, încât nu a ezitat deloc. Era tot mai greu să găsești ceva care să-ți placă imediat, de la bun început. Cumpărăturile din ziua de azi semănau mai mult cu scormonitul prin gunoaie.

Încetul cu încetul, soarele se pregătea să apună și s-a revărsat dintr-odată cu multă forță pe străzi. Fațadele clădirilor au căpătat o culoare roșie, iar fiecare detaliu, chiar și cel mai mărunt, era subliniat acum de o nuanță cafenie neliniștitoare, de parcă ar fi fost reliefat anume cu un creion dermatograf întunecat, fumuriu, la fel ca acela folosit de soția lui. Totul i se părea brusc plin de semnificații și simboluri ascunse, ca în pictura lui Herri met de Bles, pe care o studia în ultima vreme. Spre marea lui bucurie, profesorul a constatat că ajunsese într-o parte mai prietenoasă a orașului, cu siguranță destinată turiștilor, pentru că din loc în loc începeau să apară cafenele cu măsuțe scoase pe trotuar și cu marchize vărgate. A luat loc ușurat la una din acele măsuțe, unde a comandat un păhărel de coniac și o cafea. Mai avea suficient timp până la banchet și se bucura că poate sta puțin singur, departe de larma aceea multilingvă de la conferință și de eternul „vă știu de undeva“. Coniacul s-a dovedit a fi de calitate. Strălucirea roșie a soarelui cădea pe fața profesorului – era catifelată, gingașă, încălzea ușor. I se părea că, dacă ar reuși să o bea, ar avea gustul lichiorului de măceșe. După o clipă de ezitare, profesorul a mai comandat un coniac – și un pachet de țigări, cu toate că se lăsase de mult de fumat. Totuși acum avea impresia că timpul fusese dat înapoi. I se părea că se află într-un spațiu straniu, unde ceea ce faci nu are consecințe, efectul nu e precedat de nici o cauză și totul pare

suspendat – iată acel moment minunat a cărui esență reușesc să o redea numai cei mai mari poeți și pentru care numai pictorii geniali știu să găsească culoarea adecvată. El nu se pricepea, era doar un om obișnuit, decent, chiar dacă foarte bine educat, nu putea decât să inspire adânc acel moment, cufundându-se în el – în încrederea aceea vastă, greu de închipuit. Când și-a dat seama că ar trebui să se întoarcă, începuse deja să se întunece. Soarele a apus brusc, înghițit de contururile întunecate ale clădirilor cu o mie de ferestre. A înțeles că dacă o să meargă tot pe jos, nu o să mai ajungă la banchet, așa că s-a îndreptat spre prima stație de metrou. A studiat câteva clipe harta destul de complicată a legăturilor până când a înțeles că de hotel îl despart doar două stații. A cumpărat un bilet de la un automat și imediat a ajuns în mijlocul unei mulțimi de oameni tăcuți și istoviți care se întorceau de la serviciu. Nimeni nu se uita la nimeni, iar o voce mecanică duduitoare anunța numerele peroanelor și numele stației în limba aceea pe care nu o înțelegea și pe care nici măcar nu încerca să o înțeleagă, atât de străină i se părea. S-a uitat o clipă în jur, stabilind în ce direcție trebuia să meargă, a șovăit o clipă și a pornit-o împreună cu mulțimea de oameni spre scara rulantă ce cobora spre peron. Aceeași mulțime, caldă și – cum i se părea lui – prietenoasă, îl împingea spre scara rulantă nemaipomenit de lungă, ce cobora acum monoton sub pământ, acolo unde dominau statui de marmură uriașe, reprezentând niște coloși infami cu atributele meseriilor. Sculpturile acelea îl înspăimântau cu adevărat. Și-a amintit ușurat că la hotel îl aștepta pe pat o cămașă curată, pregătită înainte să plece.

Și tocmai atunci, când se afla pe la mijlocul scării rulante, a văzut-o pe femeia aceea care s-a prăbușit, ba chiar a auzit pocnetul sec al capului lovindu-i-se de soclul uneia dintre statui. Acum, îngenuncheat lângă ea, încerca să-i ridice capul, sub care îi strecurase sacoul lui împăturit.

— Ajutor, ajutor! a strigat iar spre mulțimea din care vedea numai picioare și burți. Chemați ambulanța, vă rog.

Un copil dus de mână de un adult s-a uitat peste umăr, dar a fost smucit imediat. Profesorul a prins un bărbat de poalele hainei, dar acesta s-a smuls cu dibăcie din strânsoare.

— Ajutor! a strigat disperat profesorul.

Mulțimea trecea peste ei. În hotărârea ei era ceva furios, de parcă profesorul și victima încercau să oprească Pământul din mișcarea lui de revoluție în jurul Soarelui. Femeia a început să fie scuturată brusc de convulsii, așa că a strâns-o mai tare, temându-se că o să moară. Cămașa lui albă de in era plină de sânge, așa cum îi erau și mâinile, și fața.

— Poliția! a început el să strige hotărât și abia acel cuvânt universal a făcut ca un bărbat să se oprească, apoi încă unul.

Doar că stăteau fără să facă nimic, urmăreau toată scena cu o expresie indescifrabilă pe chip.

— Poliția, poliția! au început să repete cei doi gură-cască, iar mulțimea de oameni parcă a întețit pasul, devenind mai tensionată.

Profesorul și-a dat seama că, așa cum stătea aplecat deasupra femeii, putea semăna cu cineva care o omora. Așa că a încercat să se ridice și să se tragă la o parte, dar în acel moment cineva l-a împins și profesorul a căzut direct în balta de sânge întunecat.

Deja se adunaseră mai multe persoane care urmăreau scena, când de undeva au început să-și facă loc spre profesor și femeie doi polițiști. Peste uniforme aveau puse veste fluorescente, care reflectau lumina neoanelor într-o manieră ireală – puteai să-i consideri niște îngeri și profesorul chiar așa i-a și tratat. Femeia nu se mai mișca. El s-a ridicat și, pe deplin conștient că e plin de sânge, s-a uitat plin de speranță la apărătorii legii. Fețele lor erau totuși înverșunate – îl sfredeleau cu privirile lor amenințătoare, ignorând în totalitate victima. A înțeles imediat că îl considerau făptașul. S-a dovedit că nu se înșală, pentru că unul din polițiști l-a prins de braț și, strângându-l cu putere, i l-a răsucit la spate. Profesorul a țipat revoltat de manifestarea aceea fățișă a unei teribile lipse de înțelegere. I se părea ciudat că nu o băgau deloc în seamă pe femeia rănită, dar îi cereau să se legitimeze. I-a luat câteva momente să le explice, gesticulând, că actele lui sunt în sacoul de sub capul femeii. A arătat spre ea cu mâna: capul femeii, răsucit pe o parte, se odihnea direct pe pardoseală, iar sacoul dispăruse fără urmă. În tot acest timp de undeva din afară își făceau loc spre el trei paramedici robuști cu o targă. Profesorul le vedea capetele rase și cefele late. Polițistul a slăbit involuntar strânsoarea, privind cum paramedicii împingeau pe margini mulțimea care curgea într-un șuvoi neîntrerupt și încercau acum să deschidă targa. Dar mulțimea se împingea și în felul acesta brațul lui în cămașa însângerată a scăpat din strânsoarea de fier a polițistului. Îmbrâncit de infirmieri, profesorul s-a tras înapoi, s-a răsucit și, într-un acces de panică inexplicabilă, a început să fugă.

Mai întâi a rătăcit pe peroanele subterane, apoi a ieșit la suprafață pe altă scară, urcând câteva trepte deodată și

înghiontind oamenii, care oricum se dădeau la o parte din calea lui, dezgustați și speriați. Se temeau de sânge, sângele îi îngrozea. Se schimbau la față când îl vedeau, fără să se gândească deloc că același sânge curgea și prin venele lor, ascunse sub suprafața pielii moi și vulnerabile. Profesorul și-a dat seama îngrozit că sângele de pe cămașă se putea dovedi foarte primejdios pentru el. Nu știa nimic despre femeia aceea. Putea fi o prostituată, o narcomană, prin sângele ei întunecat puteau roi milioane de viruși HIV care acum pătrundeau, poate, în organismul profesorului prin răni microscopice. Și-a amintit că în dimineața aceea își tăiase unghiile și se rănise la degetul mare. S-a uitat involuntar la rană – era acoperită cu sânge închegat… S-a repezit pe scările care duceau la suprafață. La vederea lui, femeile țipau și se lipeau de perete, iar bărbații l-ar fi prins bucuroși și i-ar fi administrat pedeapsa binemeritată, dar se temeau să-l atingă. A ajuns cu pași mari la ieșirea din metrou și, odată ajuns în stradă, primul său gând a fost să se spele cât mai repede, fie și la prima fântână arteziană care i-ar fi ieșit în cale. Stătea în piațetă și se uita panicat în jur. S-a gândit la toaleta de la metrou, dar nu s-ar mai fi întors acolo pentru nimic în lume. A încercat să își dea seama rapid unde se află și a simțit o ușurare nemaipomenită când a zărit după acoperișurile clădirilor silueta ascuțită a hotelului său. A pornit în direcția hotelului fără nici o ezitare, aproape alergând, cu mâinile întinse în față ca o marionetă de la teatrul de păpuși.

Deja se întunecase. Ca să ajungă la hotel, trebuia să traverseze o altă stradă foarte circulată. Știa deja că până la prima trecere de pietoni putea să aibă destul de mult de mers, așa că a comis prostia de a profita de o încetinire a

autovehiculelor, provocată de ambuteiaj. A așteptat momentul potrivit și s-a strecurat printre roțile mașinilor în mișcare, care fie se opreau, fie încercau să-l ocolească, claxonându-l furibund. Profesorul le lovea pe capotă cu mâinile însângerate, fapt care stârnea și mai tare furia șoferilor. Unul dintre ei, aflat la volanul unui Land Rover negru, a avut în mod evident reflexe mai bune decât alții, pentru că atunci când profesorul a trecut pe lângă el, ușa șoferului s-a deschis brusc și l-a lovit dureros în coaste. A căzut, dar a încercat să se ridice imediat, dându-și seama că îl paște moartea. Mașinile încetineau și îl ocoleau pe omul plin de sânge care se ridica anevoie, iar șoferii nu își cruțau ocările și țipetele. Când, fără să știe cum, a ajuns în sfârșit pe partea opusă, a crezut că scăpase. Îi mai rămăsese de străbătut piața largă din fața hotelului, așa că a pornit-o bucuros într-acolo, dar în acel moment a observat că își pierduse un pantof. Probabil i se întâmplase când căzuse, lovit de ușa Land Roverului. Așa că a șontâcăit într-un singur pantof, îngrijorat că nu mai putea merge la banchet, întrucât nu-și luase cu el în călătorie două perechi de încălțări. N-avea de ales, trebuia să-și cumpere alți pantofi. De altfel, banchetul probabil că tocmai începea. Nu-i nimic, o să întârzie. Avea să ajungă abia după discursuri.

Șchiopătând într-un singur pantof, a ajuns la ușa de sticlă a hotelului, dar aici i-a blocat calea portarul uriaș și voinic, într-o livrea care semăna cu uniforma militară a unui stat grotesc. Îl văzuse pe profesor de câteva ori chiar în dimineața aceea, dar, evident, nu-l recunoștea. Profesorul nu avea de gând să se retragă. I-a explicat că stă la camera 1138 și participă la conferință. Portarul, derutat de engleza lui fluentă, a șovăit în înverșunarea lui și i-a cerut pașaportul. În acel moment

profesorul și-a dat seama cu groază că nu mai are sacoul, prin urmare, nici pașaportul. Pentru orice eventualitate, a dus mâna la buzunarul pantalonilor, mai întâi la spate, apoi în cele două din față, dar nu a găsit în ele decât un pumn de monede locale, un bilet de metrou și un pachet de gumă de mestecat cu gust de lămâie. Portarul s-a uitat la el ironic, iar pe față i-a înflorit un zâmbet plin de satisfacție. L-a prins de ceafă ca pe un bandit și l-a târât pe profesorul care se împotrivea în piața din fața hotelului, unde i-a tras un șut în fund atât de puternic, încât profesorul a căzut și nu s-a mai putut ridica multă vreme.

De atâta durere, groază și neputință, ochii i s-au umplut de lacrimi. Nu-și putea reține hohotele. Nu mai plânsese de mulți, mulți ani și uitase câtă ușurare aduc lacrimile. Plângând, s-a liniștit – se putea spune că barca lui, care plutea pe mare, ajunsese la țărm și legănatul valurilor încetase. Acostase într-o lume absolut nouă, neașteptată, și în fața lui se întindea un tărâm necunoscut. Trebuia să se descurce.

Stând în întuneric – scuarul era întunecat, ca aproape totul în orașul acela insuficient iluminat –, a reflectat la ce avea de făcut. Dacă nu i-ar fi dispărut sacoul, ar fi putut să dea un telefon, dar, odată cu sacoul, pașaportul și cardurile de credit, îi dispăruse și telefonul. S-a hotărât să ajungă în partea de hotel unde ar fi trebuit să se țină banchetul. Acolo spera să-și poată sesiza colegii. Unii dintre ei fumau, poate aveau să iasă la o țigară pe terasă, pe balcon sau în grădină… A pornit spre hotel, cercetând atent cu privirea ferestrele iluminate ale clădirii. Aproape întreg parterul, cu excepția holului, era ocupat de restaurante, bar și sălile de conferințe, însă majoritatea ferestrelor erau întunecate. Pe partea stângă,

unde se afla și el, a văzut un grup de bărbați tineri adunați sub unul dintre puținele felinare aprinse. Strigau unii la alții: probabil jucau ceva. A încremenit, nedorind să-și trădeze prezența, pe urmă s-a strecurat silențios de-a lungul zidului până i-a depășit. A ajuns în partea cealaltă a hotelului și atunci a zărit pereții de sticlă mari și luminați ai restaurantului unde se desfășura banchetul.

Era atât de emoționat, încât aproape că a hohotit din nou. Cum stătea lipit de zid, nu vedea prea multe, dar odată ce s-a retras mai mult în adâncul scuarului, împânzit în locul acela cu bârcoci țepoși care tocmai înfloreau și emanau un extraordinar miros de miere, amestecat cu aroma a ceva acru și putrid, a putut să vadă mai bine. Învăluit de mirosul îmbătător, profesorul a văzut de la distanța aceea un tablou realist, înrămat de liniile verticale ale clădirii și montat în sticla fațadei. În jurul măsuțelor înalte și înguste, acoperite cu fețe de masă albe, stăteau oameni îmbrăcați elegant care mâncau și discutau. Capetele lor se aplecau, apoi se lăsau pe spate – neîndoielnic, un reflex al râsului sănătos –, iar interlocutorii se băteau prietenește pe umăr. Printre mese se foiau chelneri în frac, supli și agili, ținând o mână la spate, în timp ce în cealaltă duceau tăvi pline cu băuturi. Tabloul acesta în culori armonizate și estompate i se părea o aluzie modernă minimalistă la Brueghel: oameni ocupați cu veșnice mărunțișuri, un festin de lucruri insignifiante care trebuiau rezolvate, o sărbătoare a superficialității… Profesorul a căutat cu disperare figuri cunoscute. Nu știa sigur dacă acela era banchetul lui: hotelul era uriaș și cu siguranță putea găzdui mai multe conferințe asemenea celei la care participase el.

A mai făcut un pas în față, ca să vadă unde se duceau oamenii care plecau de la mese. Dispăreau pentru o clipă, apoi apăreau iarăși în sala de pe colț cu pereții exteriori din sticlă, care semăna un pic cu un acvariu. Așadar, era un fumoar. Acolo l-a văzut pe profesorul G., specialist în obiecte platonice și neplatonice din pictura secolului XX. Chiar dacă nu era întotdeauna de acord cu concepțiile lui, acum s-a bucurat nespus să-l vadă. Era primul chip cunoscut pe care îl văzuse în ultimele ore. G. fuma țigări, profesorul o știa, cu toate că nu putea să vadă asta din locul unde stătea. Nu vedea decât mișcarea energică a mâinii lui G. și capul lui, care se lăsa ușor în spate când expira fumul. Trebuia să se grăbească, nu dura o veșnicie să fumezi o țigară. A șontâcăit cât a putut de repede într-acolo și s-a oprit drept în fața fumoarului, sperând să fie observat, dar degeaba – era prea scund. Așa că a trebuit să se retragă înspre scuar. Când a ajuns în sfârșit într-o poziție satisfăcătoare, G. tocmai își stingea țigara, apoi, cuprinzând cu brațul cu un gest cordial umărul unui coleg, s-a răsucit spre ieșire. Disperat, profesorul a ridicat cât a putut de repede prima piatră găsită și, luându-și avânt, a aruncat-o spre acvariu. Numai că distanța era prea mare. Înfuriat și decis, s-a hotărât să mai încerce o dată să intre pe ușile hotelului, dar nu a apucat nici măcar să ajungă în fața lor. Portarul, ocupat cu întâmpinarea unei femei pe tocuri uriașe, îmbrăcată destul de somptuos și plină de bijuterii, nici măcar nu s-a uitat la el. Au intervenit în schimb doi gardieni cu arme la brâu – unul din ei i-a răsucit dureros mâna la spate (i s-a părut chiar că o aude pârâind) și pe urmă i-a dat drumul scârbit. Profesorul a căzut și s-a târât cât a putut de repede în bârcocii țepoși. S-a uitat din tufe la gardienii care își ștergeau dezgustați mâinile

de sânge. S-a gândit că, orice va fi avut pe ea femeia de la metrou, acum se afla pe el. Și-a șters fața în jurul gurii și al ochilor cu o bucată din manșeta curată a cămășii. Și-a adus aminte că dimineața zărise de la fereastra camerei sale de hotel o fântână arteziană și s-a hotărât să o caute.

Încercând să se orienteze unde anume se afla, a pus la cale o strategie care să-l ajute să ajungă la fântână. Nu era deloc ușor, pentru că trebuia să pătrundă în pata de lumină aruncată de felinarele ce luminau fântâna arteziană și să treacă pe lângă indivizii dubioși de lângă zidul de piatră, absorbiți de jocul lor de table sau ceva asemănător. Dar trebuia să facă ceva. Și-a scos cămașa și a aruncat-o în tufe. L-a cuprins frigul, iar pielea spatelui i s-a făcut ca de găină. Având grijă să rămână în umbră, a înaintat în patru labe spre fântână și a avut un moment de ezitare în locul pe unde trecea muchia distinctă a suprafeței luminate. Și-a vârât capul în pata de lumină și a conchis că nu va fi observat. S-a încordat, gata să sară, și în câteva secunde a ajuns la fântâna arteziană. A reușit să intre în apă. Răceala ei i-a tăiat respirația. A început să se spele febril de sângele uscat, frecându-și bustul gol cu degetele, apoi și-a scos pantalonii, care coloraseră apa fântânii în roșu – jetul de apă care țâșnea spre cer la intervale regulate s-a întunecat și a strălucit purpuriu în lumina spoturilor. Ud și gol, profesorul i-a văzut în depărtare pe cei doi gardieni detestabili, care alergau în direcția lui. I-a văzut și pe jucători, care își abandonaseră jocul și se repezeau spre el. Și-a desfăcut larg brațele, vrând să scoată din piept un țipăt care să izbească trupul masiv și iluminat al hotelului, dar gâtul lui sugrumat de frig n-a reușit să emită decât un piuit sau un schelălăit. Totuși lui i s-a părut că urlă și că urletul

acela pur și răsunător, ricoșând din miile de geamuri ale clădirii, țâșnește spre cerul murdar și gălbui care se întindea deasupra acelui oraș mare, readucându-l la ordine.

Gardienii hotelului au ajuns primii la el, l-au scos din apă și l-au silit să îngenuncheze. Jucătorii au ajuns și ei imediat după aceea. Nu s-au sfiit să tragă câteva șuturi în trupul înfrigurat, nerușinat de gol. Iar trupul acela nici măcar nu a icnit, mulțumindu-se să clănțănească mut din dinți. S-au sfătuit o clipă ce să facă și, prinzându-l de subsuori, l-au acoperit în locul adecvat.

Inima

Soții M. s-au întors din vacanță mai devreme decât de obicei. El părea obosit, ba chiar suferind. Se plângea de multă vreme de inimă și probabil că încă mai trăia doar datorită diverselor diete care eliminau din meniu când una, când alta, conform teoriilor feluriților nutriționiști care făceau trimitere la istoria evoluției, teoria claselor sociale, psihanaliză și așa mai departe. Dar, mai presus de orice, domnul M. trăia datorită solicitudinii soției sale.

Ea era frizeriță, nu *hairstylist*, nici designer de păr și nici proprietara unei Clinici Capilare sau a unei Manufacturi de Coafuri. Nu, ea pur și simplu tundea, scurta, spăla, vopsea și coafa. Lucra la un salon renumit din centrul orașului și avea clientela ei. Din păcate, an de an își părăsea clienții vreme de câteva luni – mai exact, din noiembrie până în aprilie. În perioada aceea soții M. trăgeau draperiile în apartamentul lor și plecau în Asia. El, rotofei, deși mai mereu palid, fusese cândva proprietarul unui autoservice mare și prosper, dar după infarct nu s-a mai putut ocupa de el, așa că l-a vândut și a investit bine banii, iar acum – spuneau vecinii – trăia din dobândă. Soții M. spuneau că în Asia traiul e ieftin, pe când în Europa iernile sunt scumpe și deprimante.

— Iarna, stimată doamnă, repeta doamna M. ori de câte ori avea ocazia, aplicând vopseaua pe părul subțire al clientelor ei fidele, iarna Europa ar trebui ferecată cu lacăte. Aici ar trebui să mai rămână numai cei care se ocupă de întreținerea aparaturilor și cei care supraveghează electrocentralele. Dar chiar și ele ar trebui să funcționeze la parametri reduși.

Trebuie să recunoaştem că nu era chiar o idee rea.

Oamenii îi invidiau un pic pentru stilul acesta de viață și toate călătoriile lor, dar pentru că nu-i vedeau zilnic, uitau de ei repede, cu atât mai mult cu cât nu le plăcea să se gândească la cei cărora le mergea bine. Și deja pe la începutul lunii decembrie, când scoteau din pivnițe brazii artificiali și își decorau casele cu luminițe colorate, nimeni nu-și mai amintea de soții M.

Iar aceștia închiriau un bungalow cu pereți găuriți și un duș ruginit undeva în Phuket, în Thailanda. Cu aragazul lor cu butelie și frigiderul lor de voiaj, duceau o viață de veșnici turiști, la fel de plictisitoare ca orice rutină. Se conectau cu laptopul la internet, își verificau starea contului, cursul acțiunilor cumpărate, și controlau dacă asigurarea lor de sănătate mai este valabilă. Nu-i interesau nici politica, nici evenimentele culturale. Nu mergeau nici la cinema, nici la teatru, cu toate că se mai uitau la câte ceva pe YouTube și vizitau absenți muzeele locale. Grație *bookcrossing*-ului, luau cărți pe care, odată citite, le schimbau imediat cu altele, fără să se atașeze de nici o frază, de nici un stil, de nici o poveste.

Din păcate, starea inimii domnului M. era tot mai proastă – ba chiar medicul a folosit calificativul „tragică“ – și cei doi soți și-au dat seama că trebuiau să își schimbe stilul de viață. De aceea iarna trecută nu au mai mers în Phuket, nici în Sri

Lanka, nici în Indonezia ieftină ca braga, ci au zburat cu avionul într-un loc al cărui nume și-au promis să nu-l dezvăluie. Au vândut majoritatea acțiunilor pentru a putea plăti internarea într-un spital modern și steril din sudul Chinei, unde domnul M. avea șanse să primească o inimă nouă.

Inima a ajuns la timp, compatibilitatea era perfectă și operația de transplant a fost încununată de succes. Inima cea veche, europeană, a fost arsă în crematoriul spitalului, deși soția domnului M. s-a gândit o clipă să o îmbălsămeze și să o ia acasă. Domnul M. și-a adus aminte că ar fi vrut să întrebe de la cine a primit inima și ce s-a întâmplat cu persoana donatorului. Da, ar fi vrut să întrebe lucrurile astea, dar nu își putea aduce aminte dacă a făcut-o sau nu și dacă s-a discutat despre donator. Parcă se pomenise ceva, dar pe urmă discuția a deviat spre alte chestiuni. Poate că nici nu a vrut să întrebe despre donator, poate că spitalul nu încuraja asemenea discuții. De altfel, nici nu puteai avea pretenții de la el. Era bolnav. Se simțea rău, avea amețeli și asculta, mereu neliniștit, cum îi bate noua inimă. I se părea că bate altfel, mai anevoie, de parcă ar alerga, de parcă ar fugi.

În Europa primăvara vine în valuri. Încolțește în sudul Italiei și în Spania, apoi înaintează discret spre nord, cine știe pe unde și cum anume. În martie ajunge deja în sudul Franței și în Grecia, în aprilie explodează în Elveția și în Balcani, în mai înflorește în Germania și Europa Centrală, pentru ca la începutul lui iunie să împânzească și Scandinavia.

Domnul M. se simte deja bine. Trebuie totuși să se cruțe, iar când iese pe străzile orașului său european, poartă o mască medicală albă, care îi acoperă nasul și gura. Rana se

vindecă, seamănă cu o schiță de probă pentru o viață nouă și fericită, un relief ușor, care rămâne deocamdată numai pe hârtia corpului. Are o senzație ciudată, de suspendare, ca în copilărie, când spațiile din jurul lui încă nu fuseseră umplute cu semnificații și orice întâmplare i se părea unică și irepetabilă. Uite, un stol de porumbei își ia zborul în pripă de pe spațiul verde și se ridică deasupra clădirilor, luând-o spre o altă piață. Aripile lor pun aerul în mișcare, fire de praf se ridică și cad ca niște soldați chemați prea devreme sub arme și apoi lăsați pe neașteptate la vatră. Acum domnul M. ia totul ca pe un semn.

Merge încadrat simbiotic în peisajul orașului său. Lumea îl învăluie ca un costum bine croit, un costum făcut la comandă, în care se simte mereu în largul său. Domnul M. nu are aplecare spre termeni bombastici, întotdeauna s-a ocupat de mașini, mintea lui e exactă și pragmatică, de aceea nici nu folosește cuvântul „fericire“, ci preferă „satisfacție“.

Deși aparent totul a decurs perfect, la câtva timp după operație domnul M. a început să doarmă prost. Zăcea într-o stare de ațipeală ca într-un jeleu gros, plin de imagini ciudate, vedenii, sunete îndepărtate și neclare. Și toate astea îi declanșau o stare de panică atât de cumplită, încât îl paraliza. În timpul zilei spaima aceasta se ascundea undeva în așternuturi și îl pândea de acolo pe domnul M. Iar noaptea – aceeași poveste, până dimineața... În semiobscuritatea dormitorului, în care începea deja să se strecoare lumina cenușie a zorilor, întindea mâinile înaintea sa și se întreba de ce are cinci degete și nu șase sau patru. De ce, de când e lumea lume, întotdeauna unora le lipsește totul, iar alții au prea

multe. De ce copilăria durează atât de mult și nu-i mai lasă omului suficient timp pentru maturizare și reflecție, pentru a învăța din propriile greșeli. De ce oamenii, chiar dacă vor să facă bine, fac rău. Și de ce e atât de greu să fii pur și simplu fericit. Bineînțeles, nu găsea răspunsuri la întrebările sale.

E greu de spus când și de ce au început să apară în viața lui momente stranii, încărcate de semnificații, când se trezea brusc în el o voință necunoscută până atunci. Erau momente în care avea chef să spună „Vreau“. Îl anima un gând mai puternic decât altele – era ca un resort de ceas, creștea în el cu o forță lăuntrică pe care nimic altceva decât atingerea liniștitoare a soției lui, medicamentul numit Xanax și somnul, dacă îi venea, reușea să o înfrâneze. „Vreau“ era ca o labă lipicioasă care prindea din senin o idee. Sau un concept. Sau un lucru. De pildă, a început pe neașteptate să tânjească după culori și nu știa absolut deloc cum să-și ostoiască această sete neașteptată. Și-a cumpărat un album al lui Mark Rothko, pentru că doar atâta găsise în librăria elegantă și aranjată minimalist din cartierul său. Dar nu știa cum să-și umple sufletul cu ceea ce vedea în paginile lui. Privirea îi aluneca pe suprafața lucioasă a albumului cu reproduceri și plutea nesățioasă spre cer. I-a cumpărat soției o rochie colorată, dar și aceasta i se părea prea banală. De altfel, ar fi îmbrăcat-o bucuros el însuși. I s-a declanșat și dorința de liniște – iar în liniștea aceea exista ceva vag, un anumit sunet menit să o potențeze, dar pe care nu se pricepea să-l numească.

În august știau deja că o să plece în Thailanda, în acel regat budist blând pe care îl asociau cu netezimea și dulceața laptelui de cocos. Își rezervaseră biletele de călătorie și un loc de cazare, de data asta cu condiții mai bune, dotat cu baie și

bucătărie. Încă nu începuseră să-și facă bagajele, pentru că se deprinseseră să facă asta în ziua dinaintea plecării. Vârau tot ce doreau să ia cu ei în două rucsacuri și două valize mici – o nimica toată.

Dar la începutul lunii septembrie domnul M. a simțit acel „Vreau“ copleșitor și de atunci nu s-a mai dezlipit de monitorul computerului, uitându-se încontinuu la același lucru: informații despre China.

Câteva zile mai târziu făceau deja parte din peisajul vast, plin de praf, al sudului budist chinez. Îi urmăreau pe localnici de la ferestrele hotelului masiv, mobilat în stilul secolului trecut. Soarele răsărise anevoie deasupra orizontului estompat și urca cu greu pe boltă prin aerul murdar și gros. Pe drumul lat și neasfaltat mergeau sute de oameni cu bicicletele. Fețele lor păreau identice. Ieșeau din căsuțe pipernicite, acoperite cu tablă, răsfirate peste tot. Înfofoliți în geci matlasate groase, albastre-cenușii, se îndreptau cu toții, fără să scoată vreun cuvânt, în aceeași direcție, undeva spre munții din depărtare.

Soții M. au închiriat o mașină veche și o traducătoare ce le era și ghid, pe doamna Liu, care nu se despărțea niciodată de plasa ei și care, cu o expresie indescifrabilă pe chip, le pusese la dispoziția timpul și abilitățile ei lingvistice. I-a dus pe la puținele monumente ale acelui ținut monoton, recitând explicații și citindu-le inscripții de genul: „La fel cum senzația excesivă de beatitudine anunță apropierea extazului, sentimentul siguranței precede lovitura rapidă a nenorocirii“. Domnul M. era îngrozit de majoritatea acestor inscripții – i se părea că vizează fiecare aspect al vieții, că nimic nu le scapă.

Doamna Liu le povestea într-o engleză destul de bună cele mai cunoscute pilde budiste. Și, pentru că avea o rinită alergică, îi curgea încontinuu nasul, care din cauza asta îi era mereu roșu, amintindu-le că există lucruri banale și triviale, incomparabile cu misterul *koan*-urilor și intransigența legii karmice.

Încă din prima zi de excursie au ajuns la un templu mic, despre care nu au reușit să afle nimic altceva decât că era vechi și demn de toată atenția. Erau acolo ateliere care produceau foi din hârtie de orez frumos caligrafiate. Și, cu toate acestea, mănăstirea părea părăginită și pustie. Numai câțiva bărbați se foiau printre clădiri, deși, neîndoielnic, nu erau călugări, pentru că purtau șube cenușii, ca toți localnicii.

— În vremurile de demult, povestea doamna Liu, la mănăstirea aceasta trăia un călugăr, un om foarte luminat și nemaipomenit de înțelept.

Și-a suflat nasul într-o batistă de hârtie și s-a uitat la ei de parcă le cerea îndurare.

— Se numea Yao. Se spunea despre el că are abilitatea de a vedea prin timp. Că vede ordinea din cercul reîncarnărilor. Odată, în timpul unei călătorii, s-a oprit să se odihnească și a zărit o femeie care stătea cu un copil la piept și mânca pește, pe care îl curăța cu atenție de oase, iar resturile le arunca unui câine. Iar atunci când câinele jigărit și prăpădit, încurajat de această generozitate neașteptată, devenea tot mai stăruitor, femeia îl alunga cu lovituri de picior. Văzând această scenă, călugărul Yao a izbucnit în râs. Discipolii care îl urmau s-au uitat la el cu surprindere. „Maestre, de ce râzi? Nu e nimic amuzant în asta.“ „Da, aveți dreptate“, a răspuns călugărul Yao, „totuși nu mă pot abține să râd. Ați văzut vreodată pe

cineva care, în timp ce devorează corpul tatălui, îi trage șuturi propriei mame? Ați mai pomenit pe cineva să ronțăie scheletul propriului tată în timp ce-l alăptează la sân pe dușmanul său de moarte? Ce spectacol jalnic și crud este lanțul reîncarnărilor!".

Doamna Liu a recitat această istorie ca un copil mândru de poezia pe care a învățat-o pe de rost la școală, apoi s-a uitat la ei, neștiind sigur dacă au priceput-o. Era limpede că avusese și experiențe neplăcute cu turiștii. Ei au zâmbit și au dat îngândurați din cap. Asta a liniștit-o. După o clipă le-a dat de înțeles că sosise ora mesei.

Au mâncat prânzul în restaurantul local, al cărui proprietar taciturn i-a condus spre trei locuri din colțul sălii. Au ciugulit o mâncare oarecare, alunecoasă din cauza amidonului din cartofi și plină cu glutamat de sodiu. M. s-a retras în sine, căci încă nu-și revenise după schimbarea de fus orar. Încerca să-și găsească locul în timpul acesta plat, superficial, care îi înconjura din toate părțile fără să îi îngăduie să se cuibărească în el. Încă nu înțelegea de ce acel „Vreau" al lui îl adusese în locul acela.

Deodată ceva l-a smuls din reverie. Și, pe nepusă masă, domnul M. a întrebat-o pe ghida lor dacă există penitenciare în apropiere... Ea, surprinsă, nu și-a mai desprins ochii câteva clipe de gura lui subțire.

— Doriți să vizitați o închisoare? l-a întrebat cu un sarcasm în care se simțea o dezamăgire profundă.

A doua zi nu a mai apărut.

— De ce am venit în locul ăsta? s-a plâns doamna M. Aici e frig și urât.

Domnul M. nu știa ce să-i răspundă. Dădea impresia că adulmecă, așteptând ca vântul să împrăștie praful omniprezent și să aducă schimbarea. A treia zi au găsit pe internetul care se tot întrerupea o mențiune despre o mănăstire budistă cândva celebră, astăzi însă uitată. Domnul M. nu mai era sigur de nimic, nici ce are de făcut și nici încotro să o apuce, dar în a patra zi a simțit din nou acel „Vreau". Îl apăsa dinăuntru în coșul pieptului, trezindu-i neliniștea. Îi spunea: „Ei, hai, ce aştepţi, mișcă-te". Îi stătea în gât, cu toate că încerca mereu să-l înghită. Așa că soții M. și-au făcut bagajele și au pornit încotro vedeau cu ochii, orbitând inevitabil în jurul mănăstirii uitate.

Urcau pe drumuri denivelate și neîngrijite. Peisajul se tot schimba, identice rămăseseră doar casele pipernicite, acoperite cu tablă, depozitele improvizate și stațiile de autobuz, care erau toate la fel. De-a lungul drumului vedeai mănunchiuri de cabluri încolăcite care racordau casele la rețeaua electrică, dar cu cât urcau mai sus, cu atât mai subțiri deveneau ghemele de cabluri, până când, în cele din urmă, de-a lungul drumului a mai rămas un singur cablu rahitic care ducea, asemenea drumului, spre munți. La un moment dat și drumul, și cablul s-au terminat și atunci au avut de traversat un pârâu puțin adânc. Dincolo de el se ridicau câteva construcții cu colțuri curbate și acoperișuri dichisite, iar în apropiere era și o clopotniță mică, în care însă, în loc de clopot, atârna un impresionant gong de alamă. Au coborât din mașină. Vântul aducea de undeva un miros de gaze de eșapament cu o nuanță chimică foarte discretă. Aici era mănăstirea pe care o căutau. În parcarea acoperită cu pietriș stătea o singură mașină, cu număr de înmatriculare local. Au

parcat lângă ea și au pornit șovăielnic spre clădirile principale.

Au descoperit destul de repede că acolo nu era nimeni care să le prezinte locul. Poate în sezonul cald veneau la mănăstire turiști și credincioși, dar în mod evident acum era încă prea frig pentru ei. În mijlocul curții creștea un singur copac – unul uriaș, cel mai mare pe care îl văzuseră de când se aflau în China. Părea o minune că supraviețuise în ultimii o sută de ani. Era un *Gingko biloba* japonez, semeț, cu trunchiul puternic și o coroană uluitoare.

Au încercat să se înțeleagă prin semne cu un bătrân care nu părea prea interesat de ei și care a dispărut imediat, dar s-a întors în câteva clipe cu un tânăr în uniformă. Soldatul nu părea să aibă mai mult de șaptesprezece ani. Cu fața lui netedă și ochii blânzi și migdalați, arăta ca un copil.

— Poate să traducă, a spus el într-o engleză stâlcită, arătând spre sine. Să conducă la maestru. Mănăstirea e foarte veche. O, ba chiar foarte veche. Și copacul ăsta de aici este sacru. Călugării îl udă cu ce produc singuri.

A zâmbit larg, dezgolindu-și dinții mărunți, înfipți în gingii lungi, strălucitoare.

— Știți…

Și a început să imite zgomotele urinării și defecării.

Cei doi soți au aflat că în apropiere staționa o unitate militară și mănăstirea făcea mici afaceri cu ea atunci când ceva trebuia adus, transmis, dat… Bătrânul a considerat că tânărul soldat poate servi și ca tălmaci. Acum se ținea deoparte, cu toate că uneori îi mai arunca tânărului câte un cuvânt în chineză. Soții M. au aflat că la mănăstire erau șaisprezece călugări și o statuie celebră a lui Buddha al

Compasiunii, cunoscut și sub numele de Milè, care se afla în templul cel mai mare. Ca să ajungi acolo, mai întâi trebuia să treci prin templele mai mici. Așa că mergeau de la unul la altul, urcau pe trepte de piatră, își scoteau pantofii și rămâneau plini de admirație în fața noilor statui, fără să înțeleagă ce vedeau: simboluri, stegulețe, foi de hârtie roș-aurii pline de semne care păreau niște păianjeni mari striviți. Drumeția a durat mult, deoarece soldatul care trebuia să traducă mai mult tăcea decât vorbea, căutând mereu cuvintele potrivite în vocabularul lui modest. În plus, de fiecare dată își desfăcea șireturile bocancilor săi militari grei, apoi le lega la loc. Nu se cădea ca un soldat al Armatei Chineze să meargă fie și câteva zeci de metri, de la un templu la altul, cu șireturile de la bocanci desfăcute. Șireturile trebuiau să fie legate impecabil. Soții M. aveau o atitudine înțelegătoare, iar după câteva repetiții știau deja pe de rost sistemul ingenios de introducere a șireturilor în găuri.

Când au ajuns în sfârșit la ultimul templu, care era și cel mai mare dintre toate, începuse deja să se întunece. Înăuntrul clădirii de lemn, vopsite în roșu, au văzut cu totul altceva decât s-ar fi așteptat. Pe tron stătea o statuie aurie sculptată în lemn, înnegrită pe ici, pe colo de fumul candelelor. Nu semăna deloc cu reprezentările lui Buddha pe care le mai văzuseră de când călătoreau. Nu era grăsanul acela surprinzător, cu un zâmbet larg, vulgar și obscen, ci o statuie androgină, zveltă, cu piciorul drept aruncat dezinvolt peste genunchiul piciorului stâng, care era lăsat să atârne de pe tron. Nu se uita drept în față, ca alte statui, care parcă doreau să prindă cu privirea lor vreun credincios, ci în jos, într-un punct de la picioarele sale. Capul ei, cu o expresie concentrată pe chip, se rezema în

palma mâinii drepte, sprijinită cu cotul de genunchiul drept. Cei doi au avut impresia că l-au găsit pe *bodhisattva* într-un moment intim de meditație, exact în clipa când aștepta ceva – autobuzul sau o altă *kalpa*, în care va putea suferi un proces de totală reînnoire. Soldatul care stătea lângă ei a oftat și a spus:

— O să vină. În viitor. Un viitor frumos când vine.

Doamna M. a întrebat când o să se întâmple asta și soldatul a făcut o mină menită, neîndoielnic, să exprime o perioadă de timp nedefinită.

Au aprins candele și au făcut o plecăciune adâncă.

Când soldatul își lega șireturile la bocanci, a reapărut bătrânul, care i-a condus la mănăstire pe o cărare în pantă. Au întrezărit printre tufele rare niște construcții de lemn modeste. Soldatul mergea în urma lor.

— Ce fel de maestru este acesta? a încercat să afle domnul M., dar nu a fost chip să primească un răspuns rațional.

— Ochiul din cap, se mulțumea să repete traducătorul lor ocazional, dând misterios din ţeasta lui tunsă.

I-a întâmpinat un bărbat zvelt, cărunt, tuns scurt, într-o șubă matlasată cenușie și pantaloni gri, puțin cam prea largi. Doamna M., stăpână pe sine, i-a întins o cutie cu praline belgiene, un dar de care gazda s-a bucurat nespus. Bărbații au schimbat câteva cuvinte din care soții M. nu au înțeles, firește, nimic, dar nu se îndoiau că era vorba de ei. Au luat loc afară, în fața unei colibe cu o verandă mică, încropită din resturi de scânduri. Pe o vatră micuță din pietre, construită direct pe pământ, stătea o cratiță cărămizie, care șuiera neuniform. Gazda a turnat apa clocotită peste ceaiul dintr-un ceainic

ciobit și a zâmbit mulțumit. I-a spus ceva soldatului, care s-a întors spre ei și a zis:

— Puteți să-l întrebați deja. E gata.

Nu înțelegeau.

— Ce să-l întrebăm?

— Orice doriți. Cred că aveți întrebări. Aici se vine cu întrebări. El știe tot și explică tot.

Soții M. s-au uitat unul la altul. Ea îl îndemna pe el din ochi să întrebe, pentru că veniseră acolo din cauza lui, iar lui i-a trecut prin cap cea mai simplă întrebare posibilă: O să mor? Era cea mai neroadă întrebare din lume, așa că nu a pus-o. Era supărat pe sine că nu-și poate aduce aminte toate notițele și observațiile, toate stările de nesiguranță, toate gândurile care îl bântuiau noaptea… Și atunci a deschis gura soția lui și l-a întrebat pe bărbatul cu ceaiul cine este. Soldatul a tradus întrebarea, mulțumit de sine, iar bărbatul a zâmbit imediat și, punând un lemn pe foc, a spus ceva ce părea mai lung decât un răspuns obișnuit. După o clipă soldatul a tradus:

— Un om simplu cu ochi în vârful capului. Călugăr. Călugăr cu ochi pe cap, spune, dar nu este cuvinte să explic. Nu este timp. Puțin timp se naște.

Domnul M. și-a adunat gândurile și era gata să pună prima întrebare. Și-a adus aminte câteva.

— De ce sunt lipsuri pe lume? De ce nu e de ajuns pentru toată lumea?

Soldatul îl privea concentrat și domnului M. i s-a părut că simte la el o anumită aversiune. Apoi acesta a început să-i spună ceva călugărului. Călugărul se juca cu un băț cu care zgândărea jarul încins, împrăștiindu-l și adunându-l grămadă.

A spus câteva cuvinte cu un glas liniștit, apoi a trasat un cerc în aer cu vârful incandescent al bățului.

— Doare, a tradus soldatul. Orice om doare și orice ființă doare.

În acel moment parcă s-a blocat, s-a uitat încordat la domnul M. și la soția lui, de parcă ar fi vrut să-i forțeze să înțeleagă conceptul acesta simplu.

— Nu există nimic, a adăugat el neputincios.

Călugărul a dat din cap, apoi a zâmbit.

— De la cine am primit inima? a întrebat domnul M.

— Inima? a întrebat soldatul, neînțelegând la ce se referă bărbatul.

M. a arătat spre pieptul său.

— Omul care mi-a dat inima s-ar putea să fie din locurile astea. I-a fost luată inima? Ce am de făcut?

A hotărât că nu trebuie să le spună mai mult de-atât, de vreme ce călugărul oricum le știa pe toate.

Cu o înflăcărare subită, soldatul i-a spus ceva călugărului, care a înălțat din sprâncene. A arătat spre inima lui. În privire părea să i se fi strecurat brusc îndoiala. A tăcut și le-a turnat ceai de plante, care era amar. Apoi a început să vorbească, dar de-acum nu mai aștepta traducerea. Vorbea fără întrerupere, de parcă recita ceva, de parcă făcea vrăji deasupra ceainicului – și vorbea destul de încet, așa că stăteau nemișcați, aproape fără să răsufle, ca să nu piardă nimic din sonoritatea cuvintelor. După o clipă domnul M. s-a relaxat. Vocea călugărului avea un efect liniștitor asupra lui. Soldatul se foia, simțindu-se în mod clar inconfortabil fiindcă își neglijează îndatorirea. Ba chiar a încercat timid să îl întrerupă pe călugăr, dar acesta l-a oprit cu o mișcare a mâinii, de parcă ar

fi alungat o muscă agasantă. Poate credea că melodicitatea limbii chineze va declanșa în musafiri sinapse neuronale nefolosite până atunci, că va trezi impulsurile necesare, și atunci nu va mai fi nevoie de tălmăcire, de vreme ce toți avem în noi natura lui Buddha… Însă soții M. nu înțelegeau nimic. Soldatul a dat din umeri neputincios, apoi a început să-și aranjeze șireturile bocancilor.

Călugărul a terminat, iar jarul din vatră s-a întunecat, devenind roșu ca sângele.

— E târziu, trebuie să mergem, a spus doamna M. când a înțeles că nu o să se mai întâmple nimic altceva.

S-a ridicat, iar soțul ei a urmat-o fără tragere de inimă.

S-au întors la mașină prin întuneric, iar picioarele încălțate în cele mai potrivite ghete de drumeții montane le alunecau pe povârniș, pentru că drumeagurile se fleșcăiseră, transformându-se într-o mâzgă umedă.

I-au plătit soldatului mai mult decât s-ar fi așteptat, iar acesta le-a mulțumit emoționat, dar și rușinat, nemulțumit de sine.

În aceeași seară și-au făcut bagajele în tăcere. În cursul nopții pe domnul M. l-au chinuit din nou coșmarurile. Zăcea în aerul supraîncălzit, sufocant al camerei de hotel și singura salvare pe care a găsit-o a fost să privească pur și simplu în beznă. Dimineața au pornit spre aeroport, apoi mai departe, acolo unde le era locul în acel moment al anului: în Thailanda. Și-au petrecut acolo relativ liniștiți tot restul iernii, stând în cea mai mare parte a timpului la plajă și verificând pe internet starea contului lor. În primăvară s-au întors în Europa ca să-și ia în primire viața.

Transfugium

Când pleacă din stație, auto-auto îi pune câteva întrebări de rutină – de pildă, dacă dorește să asculte muzică și ce fel de muzică, dacă vrea să mărească sau să scadă temperatura din mașină și dacă dorește să împrospăteze aerul cu deodorant. Mai adaugă și că în prețul cursei intră discuții pe o temă aleasă și începe să le enumere cu un glas monoton: „Sferele de funcționare ale asigurărilor de sănătate pentru implantare“, „Investiții rentabile – piața imobiliară din Groenlanda“, „Trecerea de la sistemele comune la sistemele individuale – costuri și beneficii“, „Cum a devenit baby-design o parte a evoluției“, „Sănătatea“, „Antropogerontologia“, „Perspectivele dezvoltării…“

— Nu, mulțumesc, spune el și, pentru mai multă siguranță, repetă: Nu. Nu.

Se lasă o liniște plăcută urechii, cu toate că pentru un moment a avut senzația irațională că auto-auto și-a dres dezamăgit glasul. De atunci conduce numai în funcție de indicațiile satelitului, într-un ritm uniform, imperturbabil, alunecă pe șosea aproape silențios, nu depășește neregulamentar, nu execută manevre riscante, le permite trecătorilor să traverseze pe trecerile de pietoni și, datorită numărului foarte mare de senzori de tot felul, e vigilent la

orice animal, chiar și la cele care ar putea sări pe neașteptate sub roți. Femeia se ghemuiește într-un colț și se acoperă cu haina, chiar dacă nu-i este frig.

Și iată ce visează:

— Uite, spune sora ei mai mare.

Stau aplecate deasupra chiuvetei din bucătăria vechii case, e vremea sărbătorilor și ele gătesc.

Se uită la mâinile ei și vede îngrozită cum îi dispar sub jetul de apă de la robinet. Se dizolvă, se topesc de parcă ar fi de gheață.

— Uite, spune, ridicând două cioturi de degete la nivelul ochilor. N-o să mai am nevoie de ele.

A visat-o pe sora ei, la care mergea chiar acum. Renata.

Centrul era departe de aeroport, călătoria a durat trei ore. Auto-auto înainta pe drumuri tot mai înguste, pe care apăreau ocazional tipicele indicatoare galben-roșii cu două litere: TF. Litera „F“ stătea puțin mai sus decât „T“ și sigla semăna cu niște scări care urcă – prin urmare, ca să ajungi la Transfugium trebuia să transcenzi, să ajungi anevoie, ca la Pământul Făgăduinței, și simbolistica aceasta oarecum mistică era și mai accentuată de panourile mobile strălucitoare, care afișau tablouri cu natura sălbatică. Se uita la ele cu indiferență. Nu o impresionau. Din cine știe ce considerente, era atașată de tot ce le oferea oamenilor orașul: acel du-te-vino într-un spațiu atent planificat, numai potrivit pentru intelectul uman și dimensiunile umane.

O aștepta o căsuță de lemn cu patru dormitoare și un salon măricel, genul de casă pe care o închiriezi vara pentru o vacanță cu familia. Camera video de la intrare i-a studiat cu

atenție fața, apoi poarta s-a deschis silențios și auto-auto a oprit chiar în fața ușii de la intrare. Ea a coborât, și-a luat valijoara, mașina i-a mulțumit politicos și a plecat. Pentru o clipă s-a simțit puțin vinovată că a refuzat orice contact cu ea și că a dormit pe drum, dar bineînțeles că era un sentiment prostesc, la fel ca toate emofalsurile.

Casa era aranjată desăvârșit: paturile așternute, masa întinsă, frigiderul plin, prosoapele curate, muzică clasică în surdină și o sticlă de vin bun, cu urări din partea firmei. Și chiar asta a făcut mai întâi: și-a turnat niște vin.

Terasa de lemn dădea spre lac, spre apa netulburată la ora aceea și spre linia întunecată a țărmului îndepărtat. Alte bungalow-uri, ascunse discret între copaci, păreau tăcute și cufundate în întuneric, dar a zărit o mașină în fața unuia dintre ele, iar înăuntru se vedea lumină. Așadar, sora ei nu va fi singură în noaptea asta. Undeva mai departe, în spate, în adâncul pădurii, dominau corpurile solide, mari, ale clădirilor centrului, deoarece pereții lor de sticlă aveau proprietatea de a se camufla optic. Mai degrabă le simțeai prezența decât le vedeai. Era liniște, mirosea a humus de pădure, ace de brad căzute, ciuperci, rășină și era greu de crezut că nu e doar un sanatoriu provincial de dezintoxicare, ci unul dintre cele mai mari centre de transmedicină din lume.

De la ultima întâlnire, din urmă cu câteva luni, nu a mai putut comunica deloc cu Renata, chiar dacă sora ei se afla undeva acolo, foarte aproape, în spatele zidurilor complexului Transfugium. S-a gândit că era foarte posibil ca nici măcar să nu o mai recunoască. Era un sentiment foarte neplăcut: toată ființa ei dorea să sară în ajutorul surorii sale, dar trebuia să se abțină. O învățaseră data trecută să-și controleze acest

sentiment irațional, la fel cum sunt toate emofalsurile. Mantra aceasta învățată pe de rost: emoțiile sunt întotdeauna autentice, inautentică poate fi doar cauza lor. Emoțiile provocate de cauze false sunt la fel de puternice ca și emoțiile stârnite de cauze veritabile, de aceea amăgesc adeseori omul. Emoțiile trebuie pur și simplu trăite.

Era deja amiază și sosise ora vizitei, așa că a pornit, ușor înfrigurată, spre pavilioanele uriașe. Mergea de-a lungul pereților de sticlă de culoarea grafitului, care reflectau cerul de deasupra vârfurilor copacilor. A căutat o ușă sau o fereastră, o fisură, dar totul părea opac și nemaipomenit de neted, de parcă întreaga suprafață fusese turnată într-o singură formă. Nu exista o intrare principală și nici nu aveai cum să arunci o privire înăuntru.

A ajuns la peretele negru și vertical și a spus: „Sunt aici“. A așteptat o clipă, îngăduindu-i Clădirii să o analizeze și să o identifice. „Te văd“, a părut să-i spună clădirea uriașă a Transfugiumului și a lăsat-o să intre.

Profesorul Choi, care răspundea de sora ei și de întreg procesul de transfugare, era androgin, zvelt și atletic. A sprintat spre ea pe scări și i-a zâmbit aproape tandru, ca unei prietene. Purta un costum de trening negru, mulat și o șapcă trasă peste frunte. S-a gândit că poate Choi era femeie – plăcuța holografică de pe mâneca doctorului Choi nu o ajuta să-i identifice sexul. Oamenii înstăriți arătau asemenea lui Choi – absorbiți de ei înșiși, de corpurile lor, desăvârșiți din naștere, proiectați până la cel mai mic detaliu, inteligenți și conștienți de propria importanță. Despre Choi probabil că ar trebui să se vorbească cu o formă pronominală de neutru, dar în limba care îi era ei mai apropiată și în care vorbea acasă ar

fi sunat bizar, pentru că forma de neutru era rezervată de secole nu oamenilor, ci mai degrabă entităților non-umane, de parcă spiritul uman trebuia să se lase crucificat de polaritatea sexuală. Așa că și-a propus de la bun început să-l trateze pe Choi ca pe un „el“, lucru care o ajuta să creeze o anumită distanță între ei. Detesta familiarismele.

— Nu te-ai odihnit prea bine, a spus el îngrijorat.

L-a privit o clipă îndelungată și, brusc, a simțit că nu are deloc chef să stea de vorbă cu Choi. Ar fi făcut bucuroasă cale întoarsă și ar fi ieșit fără să zică vreo vorbă. Ar fi vrut să spună ceva care să țină loc de bună ziua, dar nu a reușit să scoată nici un cuvânt prin gheara care-i strângea gâtul. Ochii i s-au umplut de lacrimi. El se uita la ea cu atenție.

— Tristețea este o emoție stranie și absolut irațională, a spus. Nu mai schimbă nimic. Nu mai revocă nimic. Se numără printre acele sentimente zadarnice și sterile care nu aduc nici un folos.

Avea niște ochi complet negri, impenetrabili și o față regulată. Arăta precum cineva care știe mai multe decât vrea să recunoască. Isteț. Perspicace și totuși empatic.

— Ieșim puțin? a arătat el cu o mișcare a capului înspre pădure și lac.

Peretele a glisat într-o parte și au ajuns pe terasa care cobora armonios spre pădurea de conifere. L-a urmat docilă spre lac. A scos din buzunar o fotografie și i-a întins-o fără un cuvânt. Sora ei și cu ea ședeau pe un gard de lemn de care își rezemaseră bicicletele. Era o vacanță din urmă cu patruzeci și cinci de ani, iar ele veniseră la țară în vizită la fratele mamei lor. Renata, care era mai mare, o învăța să meargă cu bicicleta. Ea avea șapte ani, iar Renata, treisprezece.

Amândouă se uitau în obiectiv de parcă priveau în viitor, drept în ochii celor care studiau acum fotografia.

Choi s-a uitat cu atenție la fotografie. I s-a părut că îl emoționase.

— Multă lume face asta, apelează la fotografii, a spus el. E o încercare de a înțelege cauzele, nu-i așa? Cauți motivul. E de înțeles. Te simți vinovată.

— Întotdeauna mi s-a părut atât de ordonată, atât de banală...

— Avem psihologi aici, dacă vrei.

— Nu, a spus ea. Nu-i nevoie.

Apa le purta cuvintele spre pădurea întunecată de pe partea cealaltă a lacului, unde nici un om nu avea acces, spre Inimă, cum fusese ea numită, pentru că își amintea din copilărie că existaseră voci care ar fi vrut să i se spună „rezervație“.

— Ce este acolo? a întrebat după o clipă.

De multe ori s-a întrebat dacă persoana aceea credea cu adevărat în tot ce spunea și făcea sau era cumva doar un vânzător talentat al acelui produs nou numit transfugare.

— O lume sălbatică. Fără oameni. Nu o putem vedea, pentru că suntem oameni. Noi ne-am detașat benevol de ea și acum, ca să ne putem întoarce acolo, trebuie să ne transformăm. Nu pot percepe ceva ce nu mă include. Suntem prizonierii propriei persoane. Un paradox. O perspectivă cognitivă interesantă, dar și o eroare fatală a evoluției: omul se vede întotdeauna doar pe sine.

A simțit că o cuprinde o iritare neașteptată din cauza stilului său telegrafic. Propoziții scurte și simple, de parcă el era profesorul și ea, eleva.

— Eu nu înțeleg nimic. Aș fi putut deveni ea de o mie de ori. Să privesc lumea prin ochii ei. Să gândesc cu mintea ei…

Deja trebuia să se stăpânească, pentru că începea să-l imite.

— …dar chiar și așa, nu înțeleg ce se întâmplă. Cum poți să-ți dorești ceva ce e – nici măcar nu știa cum să se exprime – …împotriva firii?

I-a întors spatele, încercând să-și ascundă lacrimile de profundă indignare, cu toate că fusese convinsă că deja acceptase situația și că în ziua aceea n-o să mai fie atât de emotivă. Brusc, i s-a părut că aude râsul lui înfundat. S-a uitat la el, tot mai supărată, dar Choi doar tușise când își aprinsese o țigară sănătoasă, așa că a continuat să vorbească tot mai repede și mai tare:

— Am venit aici numai pentru că nimeni altcineva din familia noastră nu a dorit să se ocupe de organizarea acestui proces. Sunt sora ei. Părinții noștri sunt prea bătrâni și nu înțeleg foarte multe. Copiii i-au acceptat hotărârea fără să se împotrivească – cel puțin unul dintre ei. Fiul ei nu a vrut să aibă nimic de-a face cu toată povestea asta. Iar eu simt doar durere. Iau totul asupra mea, dar nu înțeleg nimic. Și, sinceră să fiu, nici nu vreau să înțeleg. Mă doare undeva. Am venit aici să mă ocup de formalități.

Supărarea i-a prins bine, i-a dat putere și siguranță de sine, dar doctorul Choi, un asiatic chipeș cu o expresie impenetrabilă, o privea oricum cu ceva ce s-ar fi putut numi superioritate duioasă.

— Ai dreptul să fii supărată și dezamăgită. E mecanismul tău de apărare. Îți aperi integritatea, a continuat el să facă pe deșteptul.

Nu-l mai putea suporta.

— Du-te dracului, a șoptit printre dinți, cu fața întoarsă spre lac.

A pornit de-a lungul țărmului. Vederea petelor de lumină care alunecau pe suprafața apei, a peretelui pădurii de pe partea cealaltă și a cerului întins și curat i-au domolit încetul cu încetul furia. Simțea o liniște venită dinspre lac, ba chiar prevestirea unei indiferențe miraculoase, ca atunci când a plecat prima dată de acasă și a hotărât să nu se mai întoarcă. Stătea în autobuz și își repeta: „Nu sunt datoare cu nimic nimănui, pentru că oamenii sunt responsabili pentru propriile alegeri".

— Cum poate cineva să nu mai vrea să fie el însuși? i-a spus lui Choi, care pășea în spatele ei. Asta e sinucidere. Într-un fel, o eutanasiați la cerere.

Choi a prins-o de mână și a oprit-o. Și-a scos șapca și acum fața lui s-a dovedit a fi și mai feminină. Deasupra capetelor lor foșneau palele unui elicopter solar.

— Occidentalii sunt convinși că se deosebesc dramatic și radical de alți oameni, de alte ființe, că sunt excepționali, că sunt tragici. Vorbesc despre „îmbrățișarea vieții", despre disperare, singurătate. Sunt isterici. Le place să se necăjească singuri. Iar asta înseamnă pur și simplu transformarea unor probleme mărunte în drame spectaculoase. De ce am presupune că prăpastia dintre om și lume este mai însemnată și mai importantă decât prăpastia dintre alte două tipuri de existență? Simți? De ce, într-o perspectivă filosofică, prăpastia dintre tine și zada de colo ar fi mai profundă decât prăpastia dintre zadă și, să zicem, ciocănitoarea aceasta?

— Pentru că eu sunt om, a răspuns ea fără să stea pe gânduri.

El a dat trist din cap, de parcă exact la asta se așteptase, adică la imposibilitatea de a se pune de acord.

— Îți amintești de Ovidiu? El a presimțit că o să ajungem aici.

Choi s-a așezat pe barieră, cu spatele la lac, continuând să vorbească.

— Metamorfozele nu s-au bazat niciodată pe diferențe mecanice. La fel stau lucrurile și cu transfugarea: ea accentuează similitudinile. În sens evolutiv, încă suntem cu toții niște cimpanzei, arici și zade. Avem totul în noi. Putem accesa în orice clipă informația asta. Nu ne desparte de ea o prăpastie de nestrăbătut. De noi înșine ne despart niște crăpături, niște fisuri mărunte în stratul existenței. *Unus mundus*. Lumea este una singură.

Auzise deja lucrurile astea de nenumărate ori, dar argumentele invocate parcă nu reușeau s-o convingă. Le considera prea abstracte. Prefera să știe dacă transfugarea e dureroasă. Dacă sora ei se simte singură acolo unde e. Ce însemna că procesul se desfășura într-un câmp de forță? Omul rămâne conștient până la capăt? Rămâne el însuși? Și dacă sora ei își schimbă părerea? Ce se întâmplă atunci? A cuprins-o de câteva ori panica la gândul că trebuia să își salveze sora cu forța, să o răpească, apoi să o închidă în casă și să-i ceară să trăiască ca întotdeauna, normal, așa cum s-a întâmplat de sute, mii și milioane de ori – fiecare în nișa lui, la locul lui. Se despărțise de ea chiar aici, în parc, în urmă cu o jumătate de an. Și-au luat rămas-bun detașat și sec, aproape fără să-și spună vreun cuvânt. Renata îi înmânase actele notariale pline

de semnături și hologramele administrative, iar la sfârșit îi întinsese un lănțișor cu o lacrimă tăiată dintr-un cristal de munte, singura bijuterie pe care o purta. Și, imediat după aceea, când Renata se îndrepta deja spre clădirile Transfugium, sora ei, cu lănțișorul în mână, a simțit că rămâne fără aer, ca atunci când conștientizezi că se întâmplă ceva ireversibil. Se uita cum Renata se îndepărtează și spera că o să se uite înapoi, că o să-și schimbe hotărârea, că o să se întoarcă. Dar nu, nu a făcut nimic din toate astea – nu i-a văzut decât spatele și ușa întunecată care a glisat silențios, ca o lespede neagră, opacă.

— Mai e aici? Unde?

Choi a arătat cu mâna spre clădirea Transfugium.

— Da, deja este gata.

Nu-i plăcea de Choi, deşi mai vorbiseră și cu alte ocazii. Știa că omul acesta nu era în stare să-i ofere alinare, chiar dacă era inteligent și cald, ba chiar protector. Îi simțea instinctiv superioritatea, nu știa ce gândește cu adevărat. Repeta lucrurile din Broșură, ca și cum considera căutarea altor modalități de a-i explica întregul proces o simplă pierdere de timp. Un exemplar al *Metamorfozelor* lui Ovidiu stătea lângă pat asemenea unei biblii de hotel. O ediție frumoasă, în stil vechi, cu gravuri, care te ducea cu gândul la o carte din secolul al XIX-lea. Neîndoielnic, rolul ei era acela de a liniști, de a trezi nostalgia după ceva trecut, natural și solid. A citit de câteva ori în Broșură că nu există nici o materie omogenă durabilă care să umple lumea și că universul acesta este un flux de forțe și relații care exercită presiuni unele asupra altora. Fiecare ființă are propria voință, care îi permite să trăiască. Realitatea e construită din miliarde de creaturi

suprapuse, învălmășite în mrejele voinței. Unele dintre ele sunt rafinate și expresive, altele, inerte și fataliste. Într-o asemenea lume multe lucruri odinioară inimaginabile devin posibile, iar granițele se dovedesc iluzorii. Medicina de azi poate transgresa asemenea hotare fragile.

— Să ne întoarcem, a spus ea, pentru că dorea să pună capăt discuției. Mi-e frig.

Simțea o iritare ușoară, ca o mâncărime. O enerva tonul lui pretențios, moralizator. O enerva impecabilitatea lui. El s-a uitat la ea cu părere de rău, apoi și-a luat rămas-bun, spunându-i că va veni să o vadă la noapte.

Amândouă avuseseră o viață normală. Crescuseră într-un cămin fericit. Până au ajuns să nu-și mai vorbească, absorbite amândouă de bătrânețea ce se instala lent, se iubiseră. De tragedii și drame au avut parte în măsura normalului. Sănătatea: sub control. Copiii: două fiice reușite. Între ea și Renata era o diferență de șase ani – suficient de mică cât să nu-și bată capul, dar suficient de mare ca să nu poată asculta același fel de muzică și să-și împrumute din când în când una alteia haine la modă. Între ele s-a instalat un gol de nestrăbătut. Se uitau una la cealaltă cu interes, cu simpatie, cu un soi de atașament ușor de confundat cu iubirea, dar în esență nu aveau prea multe în comun și fiecare a luat-o pe un alt drum.

Erau surori vitrege. Părinții lor veniseră fiecare în această relație cu propriul bagaj – ea era a mamei, sora ei, a tatălui. La început li s-a dat de înțeles că trebuie să se împrietenească și că în felul acesta își salvează părinții. Au primit sarcina de a contribui la formarea unei familii armonioase și au reușit –

aveau amândouă același simț al datoriei. Ea avea șase ani, Renata, doisprezece. Mama biologică a Renatei murise atât de timpuriu, încât nici nu și-o amintea și probabil că de aceea îi venise ușor să o accepte imediat și să o îndrăgească pe noua mamă. Nici nu avea de ce să facă fițe. Ea, mai tânără, era mândră că o să aibă o soră mai mare. O admira pe Renata, cărțile ei, muzica ei, corpul de broască deshidratată, întoarcerea de la ziua de naștere a unei colege târziu și într-o stare ciudată, pe care a luat-o drept boală și care s-a dovedit a fi un simplu exces de alcool. Își amintea cum citea noaptea, iar lumina ecranului conferea chipului ei un aspect masculin.

Renata s-a mutat de acasă imediat ce a terminat școala și a dispărut vreme de câțiva ani într-un oraș mare, vizitându-și familia doar de sărbători. Studia inginerie aerospațială, care, paradoxal – cum avea să constate mai târziu –, nu presupunea să ieși noaptea din casă și să contempli cerul. După terminarea studiilor, își petrecea majoritatea timpului în fața ecranului, urmărind grafice și cifre, la care adăuga altele. Pentru asta era plătită bine și regulat. A rămas însărcinată și a locuit cu un inginer la fel de tăcut ca ea, specialist în tratarea apei, care lucra în țări îndepărtate. Pleca des în delegații, dar trăiau bine sau cel puțin așa părea din afară. Și-au cumpărat o casă în sud, unde aveau stupi și o grădină sălbatică. O dată un incendiu le-a mistuit prisaca, dar au refăcut-o. Își amintește că Renata a plâns la telefon din cauza albinelor. Nu-și amintește să o mai fi văzut sau auzit vreodată plângând. În comparație cu haosul din viața ei, viața surorii sale părea simplă, necomplicată, ca o cărare presărată cu pietriș. O vizita rar pe Renata și și-o amintea în trening, cu o bentiță pe cap – era obsedată de alergat, de crosul pe distanțe mari.

A făcut duș, apoi și-a preparat o cafea și s-a așezat pe treptele terasei ca să privească iar lacul. Suprafața lucioasă a apei îi atrăgea privirea, dar, în același timp, nu-i oferea nimic la care să se poată concentra și din cauza asta mintea îi aluneca spre trecut. De câteva luni se gândea necontenit când anume apăruse acel punct de cotitură în viața Renatei, semnalul începutului transformării. Ce anume o făcuse să se gândească la transfugare. Să fi fost o depresie nervoasă sau, poate, un incident anume, o încercare despre care cei apropiați, familia ei, nu știau nimic? Și când s-a întâmplat asta? Rătăcea printre amintiri mărunte, imagini din trecut i se perindau prin fața ochilor. Poate cauzele aveau natura pulberii: particulele individuale sunt invizibile, dar o multitudine formează un nor gros, amenințător. Prima imagine: stau în fața oglinzii și, ridicându-și poalele fustelor până la șolduri, își compară picioarele. Ea observă cu satisfacție că are picioare mai frumoase ca ale surorii ei mai mari. Ale ei sunt mai lungi și mai zvelte. Renata îi dă dreptate, apoi sar amândouă pe canapea, numai în chiloți. A doua imagine: se întrec cu alte fete pe terenul de sport al școlii, aleargă pe o distanță de șaizeci de metri. Renata nu se oprește la linia de finiș, la fel ca celelalte, ci continuă să alerge și face un tur complet al stadionului. A treia imagine: sunt la mare și se îngroapă una pe alta în nisip. Renata stă sub nisip aproape toată ziua, nu vrea să mai iasă. Se vede numai mișcarea delicată a nisipului în ritmul respirației. Seara au constatat că și-a ars fața stând expusă așa la soare.

Unde era momentul acela care să explice de ce se întâmpla așa ceva în prezent? Trebuie să fi fost un moment incipient, un germene al transformării, un punct de cotitură, un gând, o

experiență traumatizantă, o metamorfoză declanșată de lecturile școlare, de muzica de pe milioanele de discuri pe care și le trimiteau încontinuu, știind că nici măcar în cosmos nu ar fi avut suficient timp să le asculte pe toate. A rememorat toate întâmplările, toate frânturile de situații. Tatăl ei îi spusese cândva că atunci când s-a născut, Renata a plâns atât de mult, încât a făcut amigdalită.

Problema meniului a lăsat-o în seama unui bărbat amabil, de o vârstă imposibil de estimat și cu un ten frumos, cărămiziu, care contrasta plăcut cu albul hainelor lui. Venise să o ajute să aleagă aperitivele. O făcea cu mult umor, de parcă se pregăteau pentru o petrecere. O irita starea lui de spirit, verva lui.

— Va fi ceva de genul unui parastas, a spus cu o satisfacție nemaipomenită.

Cu malițiozitate.

El a privit-o cu afecțiune și, i s-a părut ei, cu compasiune.

— Că e parastas sau nuntă... mâncarea e întotdeauna o sursă de bucurie.

Prăjiturelele erau pântecoase, de diverse culori, aranjate pe platouri separate, fiecare culoare pe platoul ei, ca niște cutiuțe cu vopsele. Emoționată de belșugul acela, arăta cu degetul și gusta, alegând între fursecurile cu trandafir și cele cu lavandă, între cele cu zmeură ori afine și cele cu cacao. Trebuia să aleagă și cremele cu care puteau fi unse – verzi-aurii, purpurii. Erau atât de nenaturale, atât de omenești! Bărbatul cu fața cărămizie a dat din cap aprobator pe deasupra prăjiturilor.

— Încercați-le, vă rog. Poate gustul vă spune mai multe.

— Îmi cer scuze. Nu am reușit niciodată să mă hotărăsc.

I-a întins meniul.

— Asta e valabil numai pentru lucrurile lipsite de importanță. Când ne dorim cu adevărat ceva, nu mai avem nici o îndoială.

A dat din cap fără convingere și și-a șters nasul. El i-a arătat o listă de antreuri și a spus cu mândrie:

— E inutil să precizez că aici carnea e curată, provine din incubatoarele proprii.

Văzuse în fața restaurantului un monument nominal cu animale în mărime naturală: vaci, porci, găini, rațe și gâște – donatoare de țesuturi. Își amintea numele vacii: Adela. S-a uitat neputincioasă la lista lungă de mâncăruri, apoi la restaurator. Ochii lui negri o priveau calzi, plini de curiozitate.

— Pot să te îmbrățișez? l-a întrebat ea brusc.

— Bineînțeles, a spus el, absolut deloc surprins, ca și cum și acel serviciu era inclus în meniu.

A cuprins-o cu brațele. Mirosea banal, a balsam de rufe.

Peste o clipă echipa lui a început să pregătească salonul și terasa pentru mica reuniune. Aduceau platouri cu tartine și salate. Degete abile aranjau fructele pe tipsii.

După ce a plecat echipa, soarele tocmai începea să apună și atunci a zărit o priveliște neobișnuită: vârfurile copacilor din pădurea deasă de la nord ardeau în lumina portocalie ca niște candelabre uriașe, reflectându-se în apa lacului. Se lăsa noaptea. Vedea cum întunericul se furișează de la rădăcinile copacilor de sub pietrele de pe solul pădurii, cum se ivește din adâncurile lacului. Formele și-au ascuțit contururile, de parcă toate lucrurile doreau să se convingă pe ele însele că sunt reale înainte să dispară în întuneric. Lumânările copacilor s-au stins și, brusc, s-a lăsat un aer rece, care prevestea noaptea,

așa că și-a pus haina și s-a dus pe malul lacului. Vârful incandescent al țigării ei sănătoase strălucea în întuneric. S-a gândit că era cu siguranță vizibil de pe celălalt mal și cineva cu o vedere bună îi urmărește traseul până la buze și înapoi. Dacă se uita cineva.

Apoi a sunat Boy. Așa i se spunea în familie, cu toate că avea deja aproape patruzeci de ani: Boy. Fiul surorii ei, Renata. I-a spus că el nu vine. Vorbea nedeslușit, probabil că era beat.

— Nu o mai chinui – nici pe ea, nici pe noi toți, a răspuns aproape șoptit la bolboroselile lui agresive. Te comporți ca un copil năzuros. Nu ai făcut nimic, nu ai ajutat.

Simțea că se ambalează și furia ei creștea de la o secundă la alta.

— Ai aruncat totul pe umerii mei, cu toate că tu ești fiul ei. Eu m-am ocupat de acte, am vizitat-o aici, am discutat cu doctorii, iar acum trebuie să mă îngrijesc și de fursecurile astea blestemate. Știi ceva? Ești un gunoi nenorocit.

A aruncat telefonul, care a aterizat printre cetini.

A ciugulit ceva din mâncarea adusă de firma de catering și s-a pus să aștepte pe terasă. Linia groasă și întunecată a celuilalt mal îi atrăgea privirea, dar acolo nu se întâmpla nimic. Marginea pădurii, care se oglindea în apa lacului, tremurături delicate pe suprafața apei. A zărit două păsări uriașe care se învârteau în zbor pe deasupra copacilor, dar au dispărut repede.

A vizitat-o pe Renata când copiii aveau deja câțiva ani și i s-a părut ofilită. Era îngrijită și bine îmbrăcată, ca de obicei, corpul ei suplu și, totodată, viguros parcă mai luase în

greutate, iar trăsăturile îi erau mai șterse. Nu mai alerga. Ieșea să facă plimbări lungi, în pas sprinten și hotărât, se întorcea asudată, încălzită și dispărea sub duș. Nu fusese niciodată prea vorbăreață, dar de-acum aproape că nu mai spunea nimic despre ea și nu părea interesată să se confeseze. Zâmbea rar și părea să-și fi pierdut cu totul simțul umorului. Timpul liber pe care îl avea și-l petrecea în grădină și cu cei doi copii, Boy și Hanna, pe care îi ducea la școală și la alte activități extrașcolare. Pungulețele pentru sandviciuri, cutiile cu mâncare pentru școală, toate lucrurile necesare – era gata să răspundă la orice chemare. Mirosul copiilor în casă este unul aparte, lipicios, sufocant. Mirosul captivității. Camerele erau întotdeauna steril de curate, practice și luminoase. Soțul ei, un bărbat liniștit și taciturn, apărea seara și dispărea dimineața, dar era clar că sunt apropiați. Poate că exista un soi de înțelegere în singurătatea asta a lor. În rarele rânduri când ea, sora mai mică, venea în vizită la ei, ședeau după-amiaza pe canapeaua de culoare deschisă din salon, iar Renata avea grijă să nu scape pe ea vreo picătură de ceai sau de cafea. Stăteau la marginile opuse ale canapelei și discutau chestiuni care treceau pe lângă ele asemenea știrilor ce curgeau pe burtierele jurnalelor de televiziune: Hanna are examene în iunie, contractul soțului îl obligă la delegații în străinătate pe perioade de timp nedeterminate, există diverse metode de economisire a apei în grădină, conform ultimelor studii științifice, nicotina stimulează longevitatea. Parcă își vorbeau prin intermediul unor norișori precum cei din benzile desenate, care atârnau în aer deasupra capetelor lor, apoi se spulberau ca fumul unei țigări sănătoase, garanția longevității. Privea fascinată viața ordonată a Renatei, poate

chiar cu o fărâmă de invidie – ea era mereu în mișcare, la serviciu, printre oameni, mulți oameni –, dar se simțea ușurată când se întorcea la dezordinea de la ea de-acasă.

Apoi s-a întâmplat ceva. A coincis cu plecarea copiilor și moartea soțului ei, care s-a îmbolnăvit de un cancer monstruos, de parcă niște forțe malefice îi aruncaseră în spinare o sentință pentru niște păcate neștiute. Câțiva ani mai târziu, când a revăzut-o, deja locuia singură. Își cumpărase o casă mică, cu o grădină de legume, la liziera pădurii. La început a cultivat acolo tot felul de plante, apoi grădina a căzut în paragină. Umbla neîngrijită și nu-și mai vopsea părul, care acum i se revărsa pe umeri ca un voal cenușiu. Cu cât i se înmulțeau firele albe din păr (și doar la vremea aceea nu avea mult peste patruzeci de ani), cu atât mai întunecată îi părea fața. Pământie, uscată. Ochii ei de culoare deschisă priveau scrutător, vigilent. Își ferea privirea, de parcă se temea că sora ei ar putea vedea prin ei înăuntrul sufletului său și acolo o să zărească… ce? Ce-ar fi putut zări acolo?

Au petrecut împreună două zile, gătind și stând pe bancă în grădina neîngrijită. Simțea că pe sora ei o preocupau doar propriile gânduri și s-a animat abia la vederea câinilor, pentru că avea trei câini mari, aducând cu niște lupi, care nu o scăpau din priviri. Ca musafir în casa surorii sale, se simțea nelalocul ei în compania câinilor. O priveau iscoditor, pătrunzător, de parcă erau la curent cu toate dedesubturile situației.

În salonul aproape gol atârna un ecran interior care umplea întreaga încăpere cu o lumină cenușie, discretă. I-a fost greu să înțeleagă la prima vedere ce arăta. A crezut că e o imagine grafică abstractă, dar când s-a apropiat mai tare, a

recunoscut detaliile realiste. Era un peisaj de iarnă fotografiat de sus. Pădurea boreală acoperea versanții unor dealuri, iar molizii arătau ca niște virgule haotice împrăștiate pe o foaie albă de hârtie. Pe câmpul vast de lângă pădure se mișcau siluetele mărunte ale animalelor. Mergeau de-a lungul lizierei pădurii unul după altul, la distanțe egale, niște forme simetrice, negre, ca un trib de indieni care migrează în căutarea unui loc mai bun de trăit. Șirul de animale ieșea din cadru și apărea iar pe partea opusă a ecranului. Și tot așa, la nesfârșit.

— Sunt două haite de lupi care s-au unit în timpul iernii, a spus Renata, apropiindu-se pe la spate și, spre mare ei surprindere, și-a lăsat pe neașteptate capul pe umărul ei. Uite ce ordonat merg.

S-a uitat mai îndeaproape. Siluetele animalelor nu erau identice. Cele din față erau mai mici, mai înclinate. Și distanțele dintre ele erau diferite.

— Toate pășesc cu labele pe urmele lăsate de lupoaică. Ea e conducătoarea haitei. În urma ei merg animalele mai neputincioase.

Vorbea ținând capul pe umărul surorii sale, fără să se uite la imagine, de parcă o cunoștea pe dinafară până în cel mai mic detaliu.

— Cele mai vârstnice impun ritmul pentru întreaga haită, altfel ar rămâne în urmă și ar pieri. După ele vin masculii cei mai puternici, în caz că haita ar fi atacată pe neașteptate. Ei sunt războinicii. În spatele lor – și acesta e grupul cel mai numeros – merg femelele și puii, femeile și copiii. Și îl vezi la capătul haitei pe masculul acela solitar?

Departe de restul haitei, lupul singuratic încheia procesiunea aceasta prin pustiu.

— Niște electroni liberi. Niște excentrici. Și pentru unii ca ei e loc în haită.

— Oh, eu am crezut că sunt câini, a spus ea.

— N-ai cum să confuzi un lup cu un câine.

Renata s-a îndepărtat de ea și s-a apropiat de imagine ca să-i arate detaliile.

— Lupii sunt mai mari, au picioarele mai lungi, capul mai mare și gâturile mai masive. Uite, aici se vede clar. Iar cozile lor sunt mai stufoase.

— Și câinii tăi?

— Sunt câini lupi. Corcituri. Dar nu sunt lupi. Adevărata diferență se vede dacă te uiți în ochii lor. Câinii au o privire inteligentă, întrebătoare, în timp ce privirea lupului este cu totul alta: detașată și totuși vigilentă. Îți dă fiori.

În mod evident, subiectul lupilor o însuflețise.

Pe urmă au gătit împreună în bucătărie. Au băut puțin vin. Și asta a fost ultima lor întâlnire. Ținea minte că și-au luat rămas-bun în pragul ușii.

— Animalele sunt maeștri în identificarea intențiilor, știi? a spus brusc Renata, de parcă tocmai încheia o discuție care în realitate nu avusese loc. Am putea învăța asta de la ele dacă ne-ar trece prin cap. Dacă ai avea abilitatea asta, ai ști ce vreau să fac și de ce. Ai accepta împăcată, fără să te neliniștești.

Dar atunci ea nu înțelesese deloc despre ce vorbea sora ei mai mare.

După căderea serii au sosit și părinții lor împreună cu Hanna. Fața mamei era palidă și îngrijorată. Buzele ei păreau mereu strânse, de parcă ar fi spus: „Mai rezistă încă puțin, mai trebuie să rabzi puțin“. Însă nu trebuia să pună expresia mamei pe seama hotărârii Renatei. Mama ei avusese întotdeauna expresia asta. O purta ca pe o uniformă. Ea părea să spună „Vă rog să veniți la mine numai cu chestiuni serioase și justificate“. Tatăl ei arăta complet detașat, așa că era foarte greu să-ți dai seama cu adevărat ce simte. Și dacă simte ceva. Uneori fluiera din senin, absorbit de viața lui lăuntrică, la care nimeni nu avea cu adevărat acces. Singura persoană pe care o observa era soția lui.

— Când trebuie să se întâmple? a întrebat bătrâna imediat ce au intrat.

A întrebat pe un ton foarte echilibrat, de parcă s-ar fi interesat de o intervenție chirurgicală neplăcută pe care trebuia să o înduri numai pentru ca pe urmă să te simți mai bine.

Se deplasa cu ajutorul unui cadru ortopedic.

— În zori. Aici soarele răsare foarte devreme, a răspuns fiica ei și a ajutat-o să urce treptele.

Hanna era o nepoată bună. Le-a cărat în cameră bagajele modeste (pentru o singură noapte) și le-a făcut un ceai de plante medicinale. După cină, pe care au mâncat-o aproape în tăcere, mama ședea țeapănă, cu broșura informativă deschisă la prima pagină. O știa deja aproape pe de rost, dar tot nu reușea să înțeleagă.

— Vreau doar să mă asigur, a spus ea pe un ton iritat. E ca și cum ți-ai oferi corpul pentru experimente. Așa cum au făcut și părinții mei, nu-i așa? Îți donezi trupul în folosul științei.

Fiica mai mică și-a căutat cuvintele cu care să-i poată răspunde, dar, din câte se părea, nu era convinsă că mama ei dorea s-o asculte. Întrebarea ei era mai degrabă retorică.

— Renata a murit, a spus tatăl ei și a bătut-o ușor peste mână, apoi a întins brațul după o revistă *glossy* de pe măsuța de cafea și a început să-i răsfoiască paginile color.

Renata nu știa ce simțea tatăl ei. Acum, de când suferea de demență, era cea mai misterioasă ființă de pe planetă. Îi venea mai ușor să înțeleagă o veveriță decât pe propriul său tată.

— O s-o mai vedem? a întrebat mama, abia deschizând gura. O s-o mai putem îmbrățișa, să zicem?

— Doar ți-am spus deja că nu, a răspuns nepoata în locul ei. Ne-am luat rămas-bun de la ea iarna trecută, acum câteva luni.

— Și atunci de ce ne-a mai pus să venim aici? a întrebat bunicul ei.

— Nu ne-a pus să facem nimic. Renata moare, iar noi vrem să asistăm la moartea ei, a răspuns fiica mai mică.

— Chiar trebuie? a mormăit tatăl.

Și totuși Boy a venit. A venit în haine negre, strălucitoare, cu o auto-motocicletă antică. Duhnea a alcool. Se despărțise recent de soția lui. Membrii familiei au luat loc pe terasă, iar înainte de asta au preschimbat o parte din fursecurile colorate în firimituri ochioase, pe care a doua zi urmau să le ciugulească păsările. Boy și-a scos casca.

— De ce faci tot circul ăsta? a întrebat. La ce bun tot spectacolul ăsta ieftin, centrul ăsta misterios care arată ca un spital psihiatric – și chiar ar trebui să fie unul? O casă de

nebuni. Sunteți cu toții nebuni și v-ați lăsat prinși în nebunia ei.

A aruncat casca pe jos și a pornit-o spre lac. Nimeni nu a spus nimic.

— Sunteți duși cu ca-pul! le-a strigat el din beznă.

Au început să se adune și oaspeții, pe care îi întâmpina ca o amfitrioană. Mai întâi Margo, prietena Renatei, împreună cu partenerul ei, apoi doi bărbați mai în vârstă, care s-au dovedit a fi vecinii surorii ei.

Imediat după miezul nopții a apărut din întuneric doctorul Choi, îmbrăcat, ca de obicei, în treningul lui negru și purtând șapcă. A întins familiei documentele: pașaportul, actele notariale, rezultatele analizelor și Declarația de Consimțământ. A luat loc la masă, de parcă se simțea invitat prin însăși prezența sa, și a spus că întotdeauna vrea să asiste la eveniment. Că e un fel de simfonie cosmică – reîntoarcerea la locul lor de drept a unor elemente dispersate haotic.

În momentul acela ghetele grele ale lui Boy au duduit pe terasa de lemn, iar ea s-a speriat că nepotul ei o să facă un alt scandal. Asta cu toate că de fapt aștepta un asemenea scandal, aștepta să se întâmple ceva care să readucă lumea pe cursul ei firesc. Poate că Boy avea să răstoarne mesele cu gustări și avea să spargă sticlele cu vin. Poate avea să preschimbe în firimituri restul fursecurilor feeric colorate. L-ar fi înțeles. Se temea, la fel ca ea. Dar nu. A intrat pe terasă fără să spună vreun cuvânt, și-a turnat vin și s-a uitat spre lac. Ea a observat că încărunțise și se mai veștejise.

Stătea rezemată de peretele de lemn și fuma. O vedea pe Hanna vorbind aproape în șoaptă cu bunica ei și mângâindu-i mâinile zvelte, acoperite cu pete hepatice întunecate. Margo

încălzea ceva la bucătărie, iar tatăl ei s-a uitat mai întâi la niște fotografii vechi de-ale Renatei, iar când a adormit aplecat deasupra lor, Hanna i le-a tras încet din mână.

Ajungeau la ea frânturi din conversațiile celor care stăteau pe terasă, tulburați sau, dimpotrivă, relaxați și mulțumiți. Printre ei strălucea doctorul Choi. A ascultat niște frânturi de discuție și vocea lui Choi, care pentru o clipă s-a ridicat deasupra larmei obișnuite a reuniunii. Cineva nu era de acord cu el, dar riposta lui s-a pierdut în învălmășeala de voci.

Pe urmă a observat cu coada ochiului siluetele întunecate ale lui Boy și Hanna pe fundalul lacului strălucitor – corpurile celor doi frați ghemuite unul în altul.

Spre răsărit cerul începea să devină cenușiu. Se făcuse frig. De undeva se pornise un vânticel ce încrețea luciul lacului, care acum părea un crater plin cu cenușă.

— E un moment solemn. Începe, a spus doctorul Choi. Priviți.

Așa arăta:

Dinspre clădirea Transfugiumului, pe lac aluneca o plută. De fapt mai degrabă o platformă. Dirijată de la distanță, înainta hotărât în direcția țărmului opus, acolo unde nu putea ajunge nici un om. Spre Inimă. Mai întâi s-a distins doar mișcarea și dâra lăsată pe apa tulburată, dar când cerul a strălucit și s-a reflectat în apă, au văzut-o bine. Un animal care stătea liniștit ca o statuie, cu capul aplecat. Un lup.

Animalul s-a uitat în jur și a privit o clipă pe sub sprâncene în direcția lor înainte să fie înghițit cu totul de umbra celuilalt mal.

Muntele Tuturor Sfinților

Avionul de Zürich ajunsese la timp deasupra orașului, dar era nevoit să se învârtă deasupra lui, deoarece aeroportul era înzăpezit și trebuia să aștepte până ce mașinile lente, dar eficiente, aveau să deszăpezească pista. Când în sfârșit a aterizat, norii de zăpadă se retrăseseră și pe cerul care ardea portocaliu se vedea tremurul dârelor de condensare care se întretăiau, formând o rețea gigantică – de parcă însuși Dumnezeu invita oamenii la un joc de X și 0.

Șoferul care trebuia să mă ia de la aeroport și aștepta cu numele meu scris pe capacul de carton al unei cutii de pantofi mi-a spus de îndată:

— Trebuie să vă duc la o pensiune, pentru că drumul spre Institut este înzăpezit. Nu avem cum să ajungem.

Vorbea într-un dialect atât de ciudat, încât abia am reușit să-l înțeleg. Mi se părea că îmi scapă ceva. La urma urmei, era luna mai – opt mai.

— Lumea s-a întors cu susul în jos. Uitați.

Punându-mi valiza în portbagaj, a arătat spre cerul care se înnora.

— Ne otrăvesc cu gazele astea pe care le emană avioanele, ne modifică subconștientul cu ele.

Am dat din cap aprobator. Firmamentul cadrilat trezea într-adevăr neliniște.

La pensiune am ajuns noaptea târziu: pretutindeni erau ambuteiaje, mașinile derapau și înaintau în ritm de melc pe zăpada umedă. Pe marginile carosabilului se formase o zloată mocirloasă. În oraș mașinile de deszăpezit lucrau la capacitate maximă, dar în afara lui, în munții prin care înaintam prudent, am constatat că nimeni nu deszăpezea drumurile. Șoferul ținea volanul crispat, aplecat în față, iar nasul lui mare și acvilin indica direcția ca prora unui vas care ne ducea spre port printr-un ocean de beznă umedă.

Mă aflam acolo din cauza unui contract pe care îl semnasem. Sarcina mea era aceea de a testa un grup de adolescenți cu ajutorul unui chestionar elaborat de mine însămi în urmă cu peste treizeci de ani – singurul de acest fel din lume –, care se bucura de recunoașterea și stima colegilor mei din domeniul psihologiei evoluționiste.

Suma pe care mi-o ofereau pentru acest serviciu era exorbitantă. Când am văzut-o în contract, am crezut că e o greșeală. Dar eram legată de o clauză de confidențialitate. Firma care îmi solicita serviciile era din Zürich, iar numele ei nu-mi spunea nimic. Totuși nu aș putea afirma că mă tentau numai banii. La mijloc mai erau și alte considerente.

Am fost surprinsă să văd că „pensiunea“ însemna niște camere de oaspeți într-o mănăstire veche și întunecată de la poalele munților. Lămpi cu vapori de sodiu revărsau o lumină groasă peste castanii deja înfloriți, care sufereau din cauza zăpezii și, matlasați cu vată albă, arătau ca subjugați de o putere absurdă și de neînțeles. Șoferul m-a condus la intrarea

laterală și mi-a cărat valiza pe scări. În ușa camerei era o cheie.

— Formalitățile au fost deja făcute. Puteți să vă odihniți. Mâine vin să vă iau, a spus șoferul cu nas mare. Aveți micul dejun în frigider, iar la ora zece maicile vă invită la cafea.

Am adormit abia după ce am luat un somnifer – și am ajuns din nou în iubita mea gaură temporală în care eu și corpul meu ne prăbușeam în bună înțelegere, ca într-un cuib de pasăre căptușit cu puf. De când mă îmbolnăvisem, în fiecare noapte mă antrenam astfel pentru neființă.

La ora zece am asistat la cel mai bizar ritual de cafea pe care l-am văzut în viața mea. Mă aflam într-o sală de mari proporții, în mijlocul căreia era o masă de lemn masiv ce afișa urmele unei utilizări îndelungate. În jurul ei ședeau șase bătrâne în rase monahale. Când am intrat, au ridicat ușor capul. Stăteau câte trei pe fiecare latură a mesei, iar similitudinea raselor monahale făcea ca și trăsăturile fețelor lor să pară identice. O a șaptea maică, energică și agitată ca argintul viu, cu un șorț vărgat pus peste roba monahală, tocmai punea pe masă o carafă mare cu cafea și, ștergându-și mâinile de șorț, s-a apropiat de mine și mi-a întins mâinile ei osoase.

M-a salutat puțin cam prea sonor, fapt care – cum aveam să înțeleg mai târziu – avea și o explicație: majoritatea bătrânelor erau tari de ureche. M-a prezentat cu numele mic și a enumerat în viteză numele – ciudate – ale călugărițelor. Cea mai în vârstă se numea Beatrix. Celelalte erau Ingeborg, Tamar, Charlotta, Izidora și Cezarina. Tamar îmi atrăgea privirea cu imobilitatea ei. Arăta ca statuia unei zeițe antice.

Stătea într-un scaun cu rotile, mare, obeză și cu o față frumoasă și palidă, care creștea din trupul învelit în rasă. Mi se părea că se uită prin mine, de parcă dincolo de mine vedea un spațiu nețărmurit. Probabil că făcea parte din rasele de oameni rezistenți, deprinși cu călătoriile lăuntrice în timp, pe plaiurile memoriei, pentru care noi eram doar niște fire de praf supărătoare pe globul ocular.

M-am uitat surprinsă prin încăperea mare și luminoasă, împărțită în sală de mese și bucătărie, unde stăteau aragaze impozante, cu multe ochiuri, și un cuptor de pâine, iar pe pereți atârnau tigăi uriașe și rafturi cu oale. Sub fereastră erau chiuvetele, una lângă alta, ca în bucătăria unei cantine de fabrică. Blaturile erau îmbrăcate în tablă, iar aparatura nu era din material plastic, ci din metal cu șuruburi cu capul mare, de parcă ar fi fost aduse acolo de pe nava căpitanului Nemo. Curățenia sterilă care domnea pretutindeni m-a făcut să mă gândesc imediat la un laborator demodat, la doctorul Frankenstein și experimentele lui riscante. În sala aceea moderne erau doar coșurile colorate în care separau gunoiul.

Maica Charlotta mi-a explicat că bucătăria aceea mare nu mai era folosită de ani de zile. Acum maicile găteau la un aragaz mic sau comandau mâncare de la vreun restaurant din oraș. Maica Anna, femeia în șorț – stareța, cum aveam să aflu mai apoi –, a adăugat că în anii 1960, când venise ea la mănăstire, acolo locuiau șaizeci de maici din toată Europa.

— Cândva ne făceam pâinea aici. Și roți de brânză, fiecare cântărea cincisprezece kilograme. Acum nu mai rentează să facem brânză și să coacem pâine pentru șapte maici… a început maica Charlotta, de parcă se pregătea să spună o poveste mai lungă.

— Pentru opt! Suntem opt! a spus maica Anna pe un ton vesel. Să veniți pe la noi când o să fiți acolo – a arătat ea cu bărbia într-o direcție imprecisă –, la munte. E și instituția noastră. Există o scurtătură peste pajiște: o jumătate de oră pe jos.

Carafa cu cafea făcea ocolul mesei din mână în mână și licoarea era turnată în ceșcuțe într-un fir negru, aburind. Apoi mâinile călugărițelor se întindeau energic după cutiuțele rotunde cu lapte condensat. Degete bătrâne dezlipeau cu delicatețe, doar pe jumătate, căpăcelul argintiu și turnau laptele în cafea. După aceea dezlipeau cu totul staniolul, pe care îl duceau imediat la gură ca pe o ostie de aluminiu. Limbi iscusite lingeau staniolul, redându-i dintr-o singură mișcare curățenia și strălucirea imaculată. Apoi limba scrupuloasă pătrundea în interiorul cutiuței pentru a recupera din ea și cele mai mici picături de lichid rămase. Maicile lingeau cu bucurie și pricepere laptele pentru cafea, cu un gest deprins în urma a sute de repetări. Acum nu le mai rămânea decât să dezlipească de pe recipient eticheta de hârtie cu informațiile despre produs. Unghiile maicilor desprindeau intuitiv punctele în care era prinsă eticheta și o înlăturau triumfătoare. La finalul acestor operațiuni în fața maicilor stăteau aliniate trei deșeuri gata să fie reciclate: plastic, hârtie și folie de aluminiu.

— Avem grijă de mediu. Noi, oamenii, suntem o specie excepțională și ne paște extincția dacă o să continuăm în felul acesta, a spus maica Anna și mi-a făcut sugestiv cu ochiul.

Una dintre maici a chicotit:

— Ai dreptate, maică, în fiecare an piere câte una, cu precizia unui ceas elvețian.

Absorbită de activitățile repetitive ale maicilor, nu am observat că în bucătărie intrase aproape silențios o a opta femeie, care a luat loc lângă mine. Abia o mișcare discretă m-a făcut să mă întorc spre ea și am văzut că era o tânără îmbrăcată în aceeași rasă monahală ca maicile bătrâne. Avea tenul întunecat, smead, de o vioiciune ce ieșea în evidență pe fundalul palorii celorlalte maici, de parcă fusese adăugată în ultimul moment în portretul acesta colectiv, în interiorul tabloului, cu ajutorul unui nou set de vopsele.

— Ea e sora noastră, Swati, a prezentat-o cu evidentă mândrie maica stareță.

Fata a zâmbit impersonal, s-a ridicat, a adunat deșeurile selectate și le-a depus în containerele colorate.

Îi eram recunoscătoare maicii starețe fiindcă mă primea printre ele ca pe o cunoștință veche. Când i-a sunat mobilul, a început să scoată din buzunar diverse obiecte: chei, dropsuri, o agendă, o folie de medicamente… Telefonul s-a dovedit a fi un Nokia vechi, aș putea spune chiar antediluvian.

— Da, a rostit în telefon în dialectul acela ciudat. Mulțumesc.

Apoi mi s-a adresat:

— Șoferul te așteaptă deja, copila mea.

M-am lăsat condusă cuminte prin labirintul clădirii vechi până la ieșire, regretând că nu mi-am terminat de băut cafeaua. Afară m-a orbit soarele de mai. Înainte să urc în mașină, am ascultat o clipă concertul dezghețului. De pretutindeni cădeau picături grele, lovind sonor acoperișul, treptele scării, geamurile mașinii, frunzele copacilor. La picioarele noastre curgea un pârâu vioi care preschimba extravaganța zăpezii în banalitatea apei și o purta la vale, spre

lac. Nu știu de ce m-am gândit atunci că toate acele bătrâne în rase monahale își așteaptă cu demnitate moartea. Iar eu mă zbat.

— Uitați, o să aveți aici condiții de muncă excelente, mi-a spus în ziua aceea Dani, directoarea programului de cercetare.

Vorbea o engleză cu accent italian, chiar dacă trăsăturile feței ei mă duceau cu gândul mai degrabă la niște strămoși indieni sau, în orice caz, orientali.

— Aici este cabinetul dumneavoastră. Nici nu trebuie să ieșiți afară ca să ajungeți la serviciu.

A zâmbit. Lângă ea stătea un bărbat cu o burtă proeminentă, strânsă într-o cămașă în carouri.

— Victor, șeful programului, a zis ea.

Mi-a spus că prin apropiere trecea un traseu turistic și puteam să urc ușor – pe un drum de vreo trei ore – până în vârful muntelui monumental care, așa cum se vedea din locul unde eram, îmi dădea impresia că mă aflam încă în depresiune.

Institutul se afla într-o clădire de beton modernă, dominată de linii drepte. Benzi de aluminiu susțineau foile uriașe de sticlă care reflectau formele neregulate ale naturii și îmblânzeau austeritatea clădirii. În spatele acestui edificiu modern mai era o clădire mare, construită în mod clar la începutul secolului XX. Semăna izbitor cu o școală, mai ales că avea în față un teren de sport pe care un grup de adolescenți jucau fotbal.

M-a cuprins oboseala – neîndoielnic, din cauza altitudinii la care mă aflam sau pur și simplu din cauza faptului că în ultima vreme o simțeam permanent. Am cerut să fiu condusă în camera unde aveam să locuiesc în următoarele săptămâni.

Dată fiind starea în care eram, se cuvenea să mă odihnesc după-amiaza. În jurul orei două mă învăluia slăbiciunea, mi se făcea somn și eram lipsită de energie. Atunci aveam impresia că ziua se pierde cu firea, că e cuprinsă de depresie și că nu mai poate ieși din starea aceasta până seara. Apoi se pornește cu greu spre ora șapte seara și șchioapătă așa până la miezul nopții.

Nu mi-am întemeiat o familie, nu mi-am ridicat o casă, nu am sădit copaci, tot timpul mi l-am dedicat muncii, cercetărilor neobosite și supunerii lor la nişte proceduri statistice complicate în care am avut întotdeauna mai multă încredere decât în propriile simțuri. Succesul vieții mele îl reprezintă elaborarea unui test psihologic care permite analizarea caracteristicilor psihologice *in statu nascendi*, adică înainte să se fi cristalizat, înainte să se fi consolidat în sistemul numit personalitatea adultului. Testul meu de Evaluare a Tendințelor Dezvoltării a câștigat repede aprecieri la nivel mondial și a devenit unanim folosit. Datorită lui am devenit cunoscută, am ajuns profesor universitar și trăiam confortabil, perfecționând permanent detaliile procedurilor de evaluare. Timpul a arătat că TETD avea o putere de predicție atemporală și datorită lui se putea prevedea cu mare precizie ce fel de om devine subiectul evaluat și în ce direcție se poate dezvolta.

Niciodată nu m-am gândit că o să fac toată viața un singur lucru, că o să mă ocup încontinuu de aceeași chestiune. Mi se părea că sunt un spirit neliniștit, că entuziasmul meu se stinge repede. Eram curioasă dacă eu însămi aș fi putut fi evaluată în copilărie cu testul meu, dacă ar fi putut stabili cine o să devin,

că o să fiu harnică, susținătoare înfocată a unei singure idei, cizelatoare a unui singur instrument de lucru.

În seara aceleiași zile am coborât împreună în orășel pentru a cina într-un restaurant ale cărui ferestre mari dădeau direct spre lac, oferindu-le clienților o imagine liniștitoare a apelor întunecate, în care se reflectau luminile orașului. Abisul acela tremurător îmi abătea neîncetat privirea de la interlocutorii mei. Am mâncat pere cu miere de albine și *gorgonzola*, apoi *risotto* cu trufe, cel mai scump fel de mâncare din meniu. Și vinul alb era dintre cele mai bune. Victor vorbea cel mai mult și vocea lui baritonală acoperea – din fericire – muzica agasantă, mecanică și rece, care se auzea de undeva. Se plângea că ne lipsesc persoanele charismatice, că acum oamenii sunt teribil de banali și nu au suficientă putere ca să schimbe definitiv lumea. Pântecul lui cadrilat lustruia muchia mesei. Dani mă trata cu un respect cordial și o familiaritate agreabilă. Se apleca spre mine pe deasupra mesei, iar franjurii șalului ei atingeau periculos marginile farfuriei, amenințând să se scufunde în sosul de *gorgonzola*. Bineînțeles, am întrebat despre copiii care făceau subiectul anchetei. Cine sunt și de ce sunt testați. Și în ce constă „programul nostru“ – cu toate că în acel moment asta nu mă prea interesa. Sigur, conversam, dar atenția mea era atrasă mai mult de gustul bucățelelor de trufă – mici, dar oricum mai mari decât o gămălie de chibrit. Copiii fuseseră adunați acolo, la școala montană, pentru o perioadă de trei luni ca să li se testeze abilitățile în timpul orelor de studiu și de recreație. Mi-au spus că toți copiii sunt adoptați, iar programul consta în analizarea înrâuririi pe care o are capitalul social asupra

dezvoltării individului (a spus el) și/sau a influenței întregului evantai de variabile ale mediului asupra viitoarelor succese profesionale (a spus ea). Sarcina mea era simplă: să desfășor testarea în cea mai cuprinzătoare versiune posibilă. Doreau să obțină profiluri exacte și proiecții de viitor. Cercetarea era o inițiativă privată. Finanțatorii dispuneau de toate autorizațiile necesare, iar programul se întindea pe mai mulți ani și deocamdată era ținut secret. Dădeam din cap, prefăcându-mă că ascult și rețin informațiile, dar în realitate în tot acest timp mă delectam cu trufele. Aveam impresia că, de când mă îmbolnăvisem, simțul gustului mi se rafinase și fiecare lucru era receptat altfel: ciupercile, pastele din grâu, uleiul de măsline, parmezanul, usturoiul... Mi se părea că nu mai există mâncăruri, există numai confederații libere de ingrediente.

— Suntem recunoscători că o celebritate ca tine a acceptat să vină personal până aici, a spus Dani și am ciocnit paharele.

Discutam politicos și lenevos, delectându-ne cu mâncarea, până când vinul ne-a dezlegat mai tare limbile. Eu am spus că orice idee de prognozare a viitorului trezește fascinația oamenilor și, totodată, o împotrivire masivă și irațională. De asemenea, stârnește în ei o neliniște claustrofobică, care este, fără îndoială, aceeași teamă în fața destinului ca în vremurile lui Oedip. În realitate oamenii nu doresc să-și cunoască viitorul.

Le-am mai spus și că un bun instrument psihometric seamănă cu o capcană genial construită. Când psihicul cade în ea, cu cât se zbate mai tare, cu atât lasă mai multe urme. Astăzi știm că omul se naște ca o bombă de potențiale dintre cele mai diverse și că adolescența nu e deloc o perioadă de îmbogățire și învățare, ci mai degrabă de eliminare a unei

succesiuni de probabilități. În cele din urmă, dintr-o plantă sălbatică și stufoasă devenim un fel de *bonsai* – o miniatură pipernicită, tunsă și rigidă a tuturor variantelor posibile ale sinelui. Testul meu se deosebea de altele prin faptul că analiza nu ceea ce câștigăm pe parcursul creșterii, ci ceea ce pierdem. Posibilitățile noastre se restrâng, dar datorită acestui lucru este mai ușor să prevedem cine devenim.

De-a lungul întregii mele cariere academice am fost ridiculizată, desconsiderată, învinuită de parapsihologie, ba chiar și de falsificarea rezultatelor testărilor. Probabil de aceea eram atât de suspicioasă și aveam atitudinea aceea defensivă. Mai întâi atac și provoc, apoi mă retrag, mâhnită de ce am făcut. Cel mai tare mă supără acuza că testul este irațional. La început descoperirile științifice ni se par iraționale, pentru că mintea rațională este cea care trasează limitele cunoașterii. Pentru a le depăși, adeseori trebuie să dăm deoparte raționalul și să ne aruncăm în vâltoarea întunecată a lucrurilor de nepătruns – tocmai pentru a le putea face, bucățică cu bucățică, raționale și de înțeles. Cât am călătorit prin lume, ținând prelegeri despre testul meu, îmi începeam fiecare curs cu fraza „Da, știu că asta vă enervează și vă înfurie, dar viața omului poate fi anticipată. Avem instrumente pentru asta“. Și de fiecare dată se lăsa o liniște absolută.

Când am intrat în sala de conferințe a școlii, copiii jucau un joc care consta în interpretarea unor scenete. Hohotele lor de râs se auzeau încă de pe coridor. Cu greu au devenit serioși, ca să mă poată saluta. Aveam aproape vârsta bunicilor lor, fapt care a creat imediat între noi un fel de distanță cordială. Nu

au încercat să fie prea familiari. O fată mai îndrăzneață, minionă și foarte hotărâtă, mi-a pus câteva întrebări. De unde sunt? În ce limbă vorbea mama mea? Sunt în Elveția pentru prima oară? Cât de mare este poluarea în orașul unde locuiesc? Am câine sau pisică? Și cum o să arate testarea? Nu va fi plictisitor?

Sunt poloneză, am răspuns eu pe rând. Mama vorbea în polonă. În Elveția am mai fost de câteva ori și sunt binecunoscută la Universitatea din Berna. Poluarea este mare, dar oricum e mai mică decât în orașul din care m-am mutat. Mai ales iarna, când emisfera noastră nordică își mărește de câteva ori producția de smog. La sat, unde locuiesc acum, nu e nevoie să port mască pe față. Testarea va fi foarte agreabilă. Presupune rezolvarea unor teste pe computer, pe teme dintre cele mai comune – de pildă, ce le place, ce nu le place și așa mai departe. Li se va cere să urmărească niște forme tridimensionale ciudate și să spună ce înseamnă ele. Unele teste urmau să se desfășoare cu ajutorul unor aparate foarte moderne – nu o să doară, cel mult poate apărea senzația de gâdilare. Cu siguranță nu o să se plictisească. O să doarmă vreme de câteva nopți cu o bonetă specială, care servește la monitorizarea somnului. E posibil ca unele întrebări să li se pară foarte personale, dar noi, cercetătorii, suntem obligați să păstrăm confidențialitatea. De aceea i-am rugat să fie întotdeauna cât se poate de sinceri. O parte din teste constă în cerințe de rezolvat și vor fi distractive. I-am asigurat că vom petrece în mod plăcut timpul împreună. Da, am avut un câine, dar a murit în urmă cu câțiva ani și de atunci nu am mai vrut să-mi iau alt animal.

— Și nu v-ați gândit să-l clonați? a întrebat fata cea isteață, pe care aveam să aflu că o cheamă Miri.

Nu știam ce să-i răspund. Nu mă gândisem la aşa ceva.

— Se pare că în China chestia asta se face deja în masă, a spus un băiat înalt, cu chipul prelung și smead.

Chestiunea câinelui a stârnit o discuție haotică. Apoi copiii au revenit la joacă, considerând, neîndoielnic, formalitățile preliminare ca fiind încheiate. Ne-au îngăduit și nouă să ne alăturăm jocului lor. Din câte am înțeles, era o versiune a jocului nostru „Mimă“, în care trebuie să transmiți o anumită informație prin limbajul corpului, fără ajutorul cuvintelor. Am jucat fără să fim împărțiți în echipe, fiecare pe cont propriu. Eu nu am reușit să ghicesc nimic. Copiii arătau fragmente din jocuri și filme pe care eu nu le știam. Erau de pe altă planetă, gândeau repede, concis, și făceau trimitere la o lume care mie îmi era complet străină.

Mă uitam la ei cu plăcerea cu care te uiți la ceva catifelat, tânăr, energic, plăcut și care se hrănește direct din izvorul vieții. Aveau sfiala minunată a unor făpturi ale căror granițe sunt încă imprecise, incerte. Nimic din ei nu se alterase încă, nimic nu împietrise, nu se închistase – organismul avansa bucuros, creștea, stimulat de potențialul apogeului.

Când evoc acum scena aceea din memorie, văd limpede că mi-au rămas în minte Thierry și Miri. Thierry: înalt, smead, cu pleoapele grele, de parcă ar fi fost mereu plictisit, ușor absent. Și Miri: măruntă, încordată ca un arc. Și gemenii mi-au atras atenția. Când intri într-o încăpere unde există mai multe perechi de gemeni univitelini, te încearcă un sentiment straniu de irealitate. Și aici a fost la fel. Prima pereche: doi băieți care nu stăteau unul lângă altul, Jules și Max, amândoi

bondoci, cu ochi negri, părul negru, creț, și mâini mari. Mai departe: două blonde înalte, Amelia și Julia, îmbrăcate identic, atente și politicoase, stăteau împreună, atât de aproape, încât li se atingeau umerii. Mă uitam la ele fascinată, căutând involuntar detalii care să le deosebească. Alții, de pildă, Vito și Otto, făceau totul ca să nu semene atât de tare: unul era tuns ca un arici, celălalt avea părul lung, primul purta o cămașă neagră și pantaloni, celălalt, pantaloni scurți și un tricou multicolor. Abia după o clipă mi-am dat seama că erau gemeni și că mă holbam uluită la ei. Mi-au zâmbit: probabil erau obișnuiți cu asemenea priviri. Lângă Miri ședea Hanna, o adolescentă înaltă, de șaptesprezece ani, cu un trup de fotomodel și o frumusețe androgină. Aproape că nu participa la joc, zâmbea discret, de parcă era cu gândurile în altă parte. Adrian, înalt, zvelt, hiperactiv, coleric, cu veleități de lider, sărea primul să ghicească și le strica tuturor distracția. Și Ewa, care îl potolea cu un ton ușor matern, încercând să reinstaureze pacea. Cu asemenea copii puteai organiza tabere de cercetași.

A doua zi am început prima parte a examinărilor, una destul de mecanică, consacrată parametrilor psihoneurologici. Niște simple teste de memorie și de investigare a spiritului de observație. Aranjarea unor cuburi în ordinea corespunzătoare, interpretarea unor desene ciudate, un ochi, al doilea ochi. Așa cum le promisesem, se distrau de minune. Seara, când introduceam datele în computerul meu, a venit la mine Victor și mi-a spus:

— Voiam doar să-ți reamintesc de clauza de confidențialitate pe care ai semnat-o. Trebuie să folosești

numai purtători de informație interni, nu personali.

M-a enervat că a zis asta. Mi s-a părut nepoliticos.

Mai târziu, când îmi fumam pe terasă jointul zilnic, capul lui Victor, mereu neliniștit, a apărut din nou în ușă.

— E legală, să știi, o am pe rețetă, i-am explicat.

I-am întins țigara. A tras adânc și cu pricepere. A ținut fumul în gură, mijind ochii, de parcă se pregătea pentru o cu totul altă acuitate vizuală, pentru o imagine în care toate contururile sunt trasate cu linii extraordinar de delicate.

— M-ați vrut pe mine doar pentru că nu mai am mult de trăit? Asta v-a interesat? E cea mai bună garanție că o să păstrez secretul, nu-i așa? Morții nu vorbesc.

A expirat doar o parte din fum, restul l-a înghițit. Mai întâi și-a înfipt privirea în podea, de parcă l-aș fi prins cu o minciună pe care abia atunci o ticluia. A schimbat subiectul. A spus că, în opinia lui, prognozarea viitorului omului pe baza unui test e o insultă la adresa judecății sănătoase. Dar pentru că e un angajat loial al Institutului și reprezentantul mandatarului testelor, nu-și va exprima îndoielile.

— Spune-mi, ce fel de teste sunt astea? l-am întrebat.

— Chiar dacă aș ști, tot nu ți-aș putea spune. Asta e realitatea și trebuie s-o accepți. Fă-ți treaba și respiră aerul proaspăt de Elveția. O să-ți facă bine.

Am avut impresia că, spunând asta, îmi confirma totodată că știe de boala mea. Pe urmă a tăcut, concentrându-se pe fumat.

— Cum pot să ajung de aici până la mănăstire? l-am întrebat după o clipă îndelungată.

Și-a scos agenda fără să rostească un cuvânt și mi-a desenat o scurtătură.

Și, într-adevăr, drumul de sus până la mănăstire s-a dovedit o scurtătură rapidă, o coborâre sinuoasă, în pas vioi, printre pășuni, care mi-a luat vreo douăzeci de minute. A trebuit să trec prin câteva porți de vite și să mă strecor de câteva ori pe lângă firele electrice ale gardurilor. Mi-a luat o clipă să le dau binețe cailor care, zăpăciți de soarele de primăvară, stăteau nemișcați în zăpada care se topea, de parcă contemplau această incongruență climatică și căutau o sinteză în creierele lor mari și lente.

Maica Anna m-a primit în șorțul ei alb – deretica împreună cu Swati. Pe băncile de pe coridor erau cutii cu documente. Maicile le ștergeau de praf și le aranjau pe un cărucior pentru a le transporta în pivniță. Maica stareță a părăsit ușurată treaba și m-a luat la o plimbare cu un lift nou-nouț. Am urcat și am coborât de câteva ori, parcurgând distanța unui etaj din partea locuibilă a mănăstirii până la capelă. Cele două butoane iluminate – sus și jos – ne informau că, în esență, nu avem atât de multe opțiuni cum ni se pare și conștientizarea acestui fapt ar trebui să ne aducă alinare.

Pe urmă maica Anna mi-a arătat clauzura și, cu un gest amplu, mi-a indicat pe unde trecea vechiul grilaj care delimita odinioară granițele lumii.

— Noi stăteam aici, iar acolo se opreau vizitatorii noștri. Și preotul ne spovedea tot prin grilajul acela, prin el conversam cu oaspeții noștri… poți să crezi așa ceva? Chiar și în anii 1960. Ne simțeam ca niște jivine în grădina zoologică a Bunului Dumnezeu. În fiecare an un fotograf ne făcea poze prin grilajul acela.

Mi-a arătat fotografiile în rame subțiri, agățate foarte aproape una de alta, cu femei în rase monahale. Unele ședeau, altele stăteau în picioare în spatele lor. În mijlocul lor, maica stareță arăta întotdeauna, prin cine știe ce minune, mai impunătoare și mai robustă. Pe unele femei zăbrelele le secționau în jumătate, cu toate că fotograful se străduia în mod cert să nu le suprapună grilajul peste față. Zăbrelele acaparau spațiul până într-atât, încât în cele din urmă chipurile femeilor păreau niște bobițe de orez împrăștiate pe o față de masă de culoarea grafitului. M-am uitat îndeaproape la chipurile acelor femei care deja nu mai existau și le invidiam pentru că avuseseră în viața lor măcar o zi specială, o zi când Dumnezeu le-a vorbit și le-a spus că vrea să le aibă numai pentru el. Nu am fost niciodată credincioasă și nu am simțit niciodată absolut deloc prezența metafizică a lui Dumnezeu.

Mănăstirea fusese ctitorită în anul 1611, când în valea aceea montană din apropierea unui cătun izolat au sosit din nord două călugărițe capucine. Aveau un salvconduct de la papă și susținători printre oamenii înstăriți. În doi ani au reușit să adune banii necesari și în primăvara anului 1613 au pornit lucrările de construcție. Mai întâi au zidit clădirea mică ce adăpostea chiliile maicilor și anexa gospodăriei, care totuși s-a extins într-un ritm amețitor. După o sută de ani întreaga regiune, valea și pădurile din apropiere erau proprietatea călugărițelor. În jurul mănăstirii s-a dezvoltat orașul, parțial dependent de economia mănăstirii. Plasarea favorabilă, pe malul lacului și pe traseul montan, a stimulat înflorirea comerțului și locuitorii orașului duceau o viață îndestulată.

Regula le permitea unor călugărițe, numite maici de exterior, să aibă contact nemijlocit cu lumea. Altele, cele din interior, nu părăseau clauzura mănăstirii și numai rareori se arătau pe fundalul grilajului ca un factor imprevizibil, mistic, în jocul acela etern de X și 0. Călugărițele de clauzură stăteau ascunse în spatele voalurilor, cufundate constant în rugăciune, buzele lor se mișcau și corpurile lor se lipeau supuse de pardoseala de piatră a capelei, întinse sub formă de cruce și lipsite de apărare în fața șuvoiului de grație care asigura acestui loc montan succesul etern în afaceri, iar călugărițelor, sporirea averii mănăstirești. Poate că tocmai pe călugărițele acelea de clauzură, cufundate în veșnică rugăciune, se odihnea ochiul lui Dumnezeu din crăpătura triunghiulară a cerului, același ochi care mai târziu și-a găsit locul pe bancnota de un dolar.

Călugărițele de clauzură făceau afaceri cu degetele pătate de cerneala în care își înmuiau penițele pentru a nota în registre livrările succesive de ouă, carne, pânză sau pentru a consemna plățile făcute muncitorilor care construiau noua clădire a azilului ori cizmarilor care le făceau ghetuțe orfanilor. Maica Anna îmi povestea toate astea așa cum povestești despre propria familie – fascinată, cu afecțiune, iertându-le predecesoarelor ei păcatele meschine și concentrarea excesivă asupra afacerilor. Mănăstirea s-a dezvoltat ca o firmă nemaipomenit de prosperă și a achiziționat întregul teren până jos, la lac. Declinul familiei monahale a survenit abia în secolul XX, după război. Orașul se extindea tot mai mult, avea nevoie de noi terenuri pentru vile și edificii publice, iar oamenii își pierdeau credința. Din 1968 la mănăstire nu a mai venit nici o călugăriță nouă –

bineînțeles, fără a o pune la socoteală pe Swati. În anul 1990, când maica Anna a devenit stareță, la mănăstire erau treizeci și șapte de maici.

Imensele acareturi mănăstirești au fost vândute succesiv pentru a echilibra situația financiară tot mai precară a maicilor și s-au diminuat până într-atât, încât în prezent nu mai dețineau decât clădirea în care locuiau acum. Celelalte terenuri au fost arendate unor fermieri locali și transformate în pășuni pentru vaci. Grădina era cultivată de proprietarul magazinului cu alimente organice, iar maicile îi permiteau să folosească numele mănăstirii pe produsele lui alimentare în schimbul legumelor și laptelui. Se părea însă că nu-și dăduseră seama la vreme de potențialul comercial al rețetelor mănăstirești. Tortul fusese de mult împărțit între benedictini, cistercieni, mizericordieni și alții care, simțind o posibilă concurență din partea călugărițelor, s-au raliat într-o alianță masculină și le-au scos de pe piață. Nu au reușit nici să transforme mănăstirea într-o cooperativă de profit. Clădirea de sine stătătoare de lângă biserică au donat-o școlii generale, iar construcția mai mică, cea de lângă grădină, adăpostește acum un hostel aflat sub oblăduirea primăriei. Din banii primiți din arendă cu un an în urmă călugărițele și-au montat un lift de sticlă la primul etaj, căci le venea tot mai greu să urce pe treptele înguste de piatră. Acum le puteai vedea de câteva ori pe zi înghesuite în cușca de sticlă, în drum spre capelă, străbătând astfel cei câțiva metri care despărțeau etajele.

Maica stareță îmi povestea lucrurile acestea în timp ce-mi arăta toate cotloanele mănăstirii. Mergeam în spatele ei și îi simțeam mireasma veșmintelor – miroseau a interior de

dulap în care de ani de zile atârnă săculeți cu lavandă. Cuprinsă de sentimentul plăcut al siguranței depline, eram gata să mă las convinsă să rămân acolo pentru tot restul vieții mele în loc să le pun copiilor electrozi pe cap. Mi se părea că în jurul maicii Anna aerul vibra, de parcă era înconjurată de o aureolă caldă. Starețа o putea prinde și închide în borcane – cu siguranță vânzarea lor i-ar fi adus un venit frumușel.

M-a condus cu vioiciune pe coridoarele curate, străjuite de uși și mirosind a soluție de podele, prin mezanine și firide cu statui de sfinți lustruite. M-am pierdut repede în acel labirint. Reținusem galeria de portrete ale călugărițelor de demult, stareţe cu fețe aproape identice, de parcă ar fi fost clonate, și inscripția de deasupra ușii de la intrarea în capela interioară, dăltuită în litere gotice groase: *„Wie geschrieben stehet: Der erste Mensch Adam ist gemacht mit einer Seele die dem Leib ein thierlich leben gibt: und der letzte Adam mit deinem Geist der da lebendig macht“*[1]. Sub picioarele noastre scârțâia podeaua, iar mâinile noastre atingeau spinările lustruite ale balustradelor și clanțelor, care de-a lungul anilor deveniseră reversul palmelor.

Am ajuns brusc la etaj, într-un fel de mezanin mai mare. Podeaua de lemn era foarte uzată sau, poate, pur și simplu nu fusese niciodată vopsită. Aici se uscau rufele, iar printre uscătoarele cu fețe de plapumă și cearșafuri întinse pe ele le-am văzut pe maicile Beatrix și Ingeborg. Stăteau cu acul în mână și coseau nasturii care se rupseseră la spălat. Degete contorsionate de artrită se luptau vitejește cu găurelele nasturilor.

— Bună, fetelor, le-a spus ea. Ce ziceți, să i-l arătăm pe Oxi?

Bătrânele călugărițe s-au înviorat, iar Beatrix, împovărată de ani, a țipat ca o fetiță. Maica Anna s-a apropiat de o draperie albă și inofensivă, pe care a tras-o la o parte cu un gest teatral, dezvăluind ce era în spatele ei.

— Ta-dam! a strigat.

Aveam în fața ochilor o firidă mică, iar în ea, o figură, neîndoielnic de om, deși chircită și parcă inumană. M-am tras înapoi înspăimântată. Maica a râs, mulțumită de efect. În mod evident, era obișnuită cu asemenea reacții, care o distrau.

— Acesta este Oxi al nostru, a spus ea, uitându-se la mine scrutător, dar și cu o expresie de triumf pe față.

— Dumnezeule, am oftat în polonă.

Trebuie să fi avut o mină ciudată, pentru că maicile au izbucnit în râs.

În fața mea era un trup de om, de fapt un schelet cu piele, o mumie, un răposat așezat în picioare și frumos aranjat. După momentul acela de groază, am început să observ detaliile. Maicile chicoteau în continuare în spatele meu.

Scheletul era acoperit în întregime cu podoabe croșetate și împletite de mână. În orbite avea niște pietre semiprețioase mari, iar pe craniul pleșuv, o bonetă dichisită, croșetată și brodată cu mărgele. La gât îi atârna o basma brodată din batist subțire, cândva albă ca zăpada, acum cenușie. Semăna cu un ghem de ceață de iarnă murdară. Pielea lui uscată se ivea pe ici, pe colo de sub materialul hainelor. Purta o jachetă foarte ornamentată și destul de lungă, din secolul al XVIII-lea, ale cărei modele gri-argintii semănau cu florile de gheață de pe geamuri. De sub mâneci ieșeau niște manșete dantelate care îi acopereau aproape în întregime mâinile cu gheare ascuțite, în care avea mitene de ață destul de destrămate.

Mitene! Picioarele diforme, îmbrăcate în ciorapi albi, stăteau șovăitor în niște pantofiori încrețiți, ale căror catarame metalice erau împodobite cu pietre semiprețioase.

Exista o recomandare care trebuia respectată întotdeauna: ca examinatorul să nu stabilească o relație emoțională cu subiecții. Mie îmi plăcea regula aceasta. Pe copii îi vedeam numai în timpul examinărilor. Tinerii se achitau foarte scrupulos de ceea ce le ceream. Erau politicoși. Doar la testele de proiecție, care presupuneau folosirea imaginației, câtorva dintre ei le-a fost mai greu să înțeleagă ce aveau de făcut. Apoi a început sesiunea de monitorizare a undelor cerebrale și, pentru că ele erau înregistrate și în timpul somnului, în fiecare cameră a fost adusă și instalată aparatura necesară. O săptămână și ceva nu am ieșit nicăieri, vedeam cum se instalează vara numai de pe terasa cabinetului meu, când ieșeam să fumez jointul aducător de alinare. Victor începuse să mi se alăture destul de des și asta a făcut ca rezerva mea terapeutică să scadă tot mai repede.

Într-una din multele noastre discuții Victor mi-a spus că mănăstirea riscă să fie închisă „din cauze biologice“ și mi-a povestit despre Swati.

Maica Anna, în minunata și copilăreasca ei naivitate, citise undeva că în India sfințenia e încă vie, că nu au spulberat-o vânturile istoriei și norii de fum de la Auschwitz. Stăteam amândoi în balconul camerei mele, obosiți după mutarea aparaturii. Victor s-a uitat la vârful incandescent al jointului și l-a cuprins un sentiment de vinovăție.

— Nu pot, zău că nu pot să mai fumez așa cu tine. Pentru tine e medicament, pentru mine e pură plăcere.

Am ridicat din umeri.

— De ce India? De unde i-a venit ideea?

— Ei bine, eu i-am zis, a precizat el după o clipă. I-am spus că dacă mai există undeva spiritualitate adevărată, cu siguranță locul acela e India. I-am spus că Dumnezeu s-a mutat în India.

— Și tu crezi asta? l-am întrebat automat.

Fumul din gura mea a format o sferă frumoasă.

— Bineînțeles că nu. Am vrut doar s-o liniștesc cu un gând bun. Atâta doar că n-am luat în considerare faptul că stareța preferă să acționeze fără să stea prea mult pe gânduri. Și, la șaptezeci și ceva de ani, singură-singurică, a plecat în India să caute călugărițe pentru mănăstirea ei.

Eu puteam să-mi imaginez așa ceva: maica Anna, în rasa ei monahală cenușie, de vară, stă în fața moscheii din Delhi, în vacarmul ricșelor, printre câini fără stăpân, vaci sfinte, praf și noroi. Nu îmi venea să râd, pe mine marijuana nu mă mai distra de mult. Dar Victor hohotea.

— A mers pe la mănăstiri, străbătând sute de kilometri, și a căutat novice dornice să se mute în Europa. A reușit să momească un suflet drept, pe Swati. Înțelegi? S-a dus după călugărițe tocmai până în India.

A doua zi aveam pe birou dosarele lor – îngrijite, subțirele, specializate. Conțineau datele copiilor examinați. I le cerusem lui Victor. Mi s-au părut imediat bizare, pentru că, în loc de nume și prenume, le fuseseră atribuite simboluri notate pe autocolante: „Hd 1.2.2“ sau „JhC 1.1.2 / JhC 1.1.1“ și așa mai departe. M-am uitat la ele surprinsă – era clar că nu fuseseră destinate să le văd eu, iar Victor mi le adusese din greșeală.

Nu înțelegeam semnificația acelor coduri. Pe lângă tabelele cu parametrii biologici, dosarele cuprindeau și tabele cu genomuri și grafice pe care nu le înțelegeam întru totul. Am încercat să îi identific pe copiii mei pe baza acelor descrieri, însă tabelele și graficele nu-mi spuneau absolut nimic – evident, descriau realitatea la un alt nivel, mai abstract. O, da, probabil că Victor greșise, îmi adusese alte dosare decât cele pe care i le solicitasem. Pe când mă duceam spre biroul lui ca să-i înapoiez dosarele, mânată de un impuls brusc, m-am întors la mine în cabinet și mi-am notat cotele acelea bizare pe marginea unui ziar vechi. Apoi mi-a trecut prin cap că ar fi bine să notez și datele lor de naștere. Victor nu era în birou, așa că i-am lăsat dosarele pe masă. Vântul ce sufla prin ferestrele deschise mișca jaluzelele metalice, care păreau că formează un cor de cicade.

A doua zi dimineață am primit prin rețeaua de comunicare internă informațiile cerute de atâta timp – anchetele de mediu și datele biografice. Fiecare fișier conținea numele și prenumele fiecărui copil în parte. Thierry B., născut pe data de 2.12.2000. Tutorii sunt elvețieni, dintr-un oraș mic. El e pedagog la o școală, ea – bibliotecară. Alergic. Descrierea detaliată a examenului cerebral. I s-a identificat o formă ușoară de epilepsie. Grupa sangvină. Teste psihologice de bază. Un jurnal ținut de părinții adoptivi, riguros, dar neinteresant. Dislexie. Descrierea detaliată a aparatului ortodontic. Mostre de scris. Fotografii. Extemporale școlare. Un copil normal, supus necontenit unor examene medicale foarte riguroase. Nici o informație despre părinții biologici. Miri C., născută în 21.03.2001 – același lucru. Tabele minuțioase cu greutatea și înălțimea. O boală de piele –

fotografii, diagnostice și așa mai departe. Părinți adoptivi din clasa de mijloc, el – mic întreprinzător, ea – pictoriță. Desene de copil. Multe trimiteri la alte documente, atent numerotate și clasificate. Gemenii Jules și Max, data nașterii: 9.09.2001. De loc din Bavaria. Părinții adoptivi: întreprinzători, proprietarii unor fabrici de textile, clasa mijlocie înstărită. Mențiuni despre niște complicații la naștere: așa se explică nota mică pe scara Apgar. Jules are un auz muzical extraordinar. Școala de muzică. Max a avut un accident la vârsta de șapte ani – a intrat sub roțile unei mașini, fractură complicată a ambelor picioare, aptitudini muzicale mediocre.

Am întins mâna fără să vreau după însemnările făcute cu o zi în urmă pe marginile ziarului și am găsit data de naștere a gemenilor dedesubtul simbolurilor „Fr 1.1.2“ și „Fr 1.1.1“. Acum îmi era ușor.

Adrian T., născut pe data de 29.05.2000. Cota care îi însoțea data nașterii era Jn 1.2.1. Din Lausanne. Părinții adoptivi: funcționari. Băiatul avea probleme cu legea. Ancheta de mediu. Raportul poliției. Intrare prin efracție la bazin, devalizarea aparaturii. Câțiva frați și surori. Ewa H., cota Tr 1.1.1. Părinții adoptivi divorțaseră când ea avea nouă ani. A rămas cu mama, învățătoare. O elevă model, baschetbalistă. Pasionată de film. Scrie poezii. Talentată la muzică. Tratată de artrită reumatoidă juvenilă.

Citeam fugitiv, surprinsă de minuțiozitatea rapoartelor care radiografiau micile făpturi adolescentine din atâtea unghiuri, de parcă toți ar fi fost pregătiți pentru o viață de spioni, genii sau revoluționari.

Maica Anna îmi îngăduise să-l fotografiez pe Oxi – fiecare detaliu al corpului său, imortalizat în degradarea lui. Am developat fotografiile la drogheria din oraș și mi le-am agățat deasupra biroului. Acum era suficient să ridic ochii ca să admir măiestria multor generații de călugărițe care, cu credulitatea unor copii, îmblânziseră fiecare centimetru pătrat al acelui cadavru, încercând să ascundă fiorul morții. Un nasture. Dantela. Ajurul. Cusătura ornamentală, aplicația, ciucurașul, manșeta, gulerul, buzunărelul, jaboul, pensa, paietele, mărgelele. Dovezi deznădăjduite de viață.

Când am mers la farmacie, am constatat că trebuie să aștept câteva zile pentru medicamentul meu, așa că, prin mijloace doar de mine știute, am găsit un *dealer* local și am cumpărat câteva doze de la el. Erau tari, puternice, a trebuit să le amestec cu tutun. De când am făcut chimioterapie, durerile aproape că mi-au dispărut, a rămas doar teama de ele, încolăcită undeva în interiorul meu ca niște arcuri metalice gata să sară în orice moment și să-mi rupă corpul în bucăți. Când fumam, teama se preschimba în serpentine de hârtie, lumea se umplea de simboluri, iar lucruri aflate la distanță unele de altele păreau că-și transmit informații și semnale numai de ele știute, că înnoadă sensuri și stabilesc relații. Totul părea să-și facă cu ochiul aluziv. Era o stare foarte hrănitoare: puteai să te delectezi cu lumea aceea cât îți poftea inima. Am trecut prin două chimioterapii și nu puteam să mai dorm. Nu aveam nici un control asupra propriului corp. Singura vlagă care mai rămăsese în el era vigoarea fricii. Medicul mi-a spus: între trei luni și trei ani. Știam că îmi face bine să mă țin ocupată cu ceva și de aceea venisem acolo, nu numai din cauza banilor, cu toate că în situația mea banii

aceia îmi puteau prelungi viața. Desfășurarea testelor respective nu impunea să fiu într-o condiție fizică deosebită. Puteam să le fac aproape automat.

Acum, în fiecare dimineață, când copiii aveau ore, mă trezeam devreme și coboram la mănăstire. Într-una din acele zile, spre sfârșitul lunii mai, am văzut-o pe Miri stând singură pe marginea terenului de sport. Mi-a spus că e la menstruație și că s-a scuzat de la ora de educație fizică. Îmi aduc aminte că era îmbrăcată toată în albastru – blugi albaștri, un tricou albastru și teniși albaștri. Nu știam ce să-i zic. Pur și simplu m-am dus la ea.

— Păreți tristă, mi-a spus provocator. Tot timpul. Chiar și atunci când zâmbiți.

Mă prinsese cu mâța în sac, căci în momentele mele de singurătate îmi demontam de pe față obișnuita mea expresie de siguranță. Mă uitam la trupul ei mărunt, ușor ca al unei păsări. A sărit cu atâta agilitate de pe gard, încât părea imponderabilă. Mi-a spus că vrea deja să se întoarcă acasă. Că îi e dor de părinți și de câinele ei. Acolo are camera ei, aici trebuie să împartă același spațiu cu Ewa. Întotdeauna și-a dorit să aibă frați, dar acum și-a dat seama că prezența altora o deranjează.

— Dumneavoastră ne examinați și căutați ceva. Iar noi ne întrebăm de ce suntem aici. Eu am un IQ mare și mă prind repede de lucruri. Presupun că ne aflăm cu toții aici pentru că suntem adoptați. Poate suntem purtătorii unei anumite gene. Ne studiați – și ce? Vedeți la noi ceva ciudat? Ce am eu în comun cu toți ceilalți? Nimic.

M-a condus o bucată de drum și am început să vorbim despre școală. Mergea la un liceu de muzică și cânta la vioară.

Mi-a spus ceva aparte: că îi plac zilele de doliu – care apar tot mai des, din cauza catastrofelor climatice sau a atentatelor – pentru că atunci la radio și la televizor se difuzează numai muzică tristă. Adeseori o enervează totul și are impresia că lumea e prea mare, așa că pentru ea zilele acelea dezolante sunt un răgaz bine-venit. Oamenii ar trebui să se gândească puțin și la propria persoană. Îi place Händel, mai ales *Largo* în interpretarea Lisei Gerrard. Și liedurile lui Mahler, cele pe care le-a compus când i-a murit copilul.

Am zâmbit fără să vreau. O melancolică.

— Și ce te atrage la mine?

M-a însoțit o bucată de drum în vale, până la locul unde păşteau caii. Pe drum rupea vârfurile plantelor și arunca în aer semințele încă fragede, timpurii.

— Purtați perucă, nu-i așa? a spus brusc, fără să mă privească. Sunteți bolnavă. Muriți.

Cuvintele ei m-au izbit drept în piept. Am simțit că ochii mi se umplu de lacrimi, așa că am întors capul și am grăbit pasul, continuându-mi de-acum singură drumul până la mănăstire.

Diminețile petrecute la mănăstire, când copiii aveau ore, mă linișteau. Mă simțeam bine în compania acestor femei senine, împăcate cu viața. Degetele neputincioase ale călugărițelor care separau deșeurile mici în timp ce-și beau cafeaua restaurau ordinea. Într-o bună zi, nu peste multă vreme, și pe mine o să mă separe niște Degete în bucăți de materie primă, iar părțile din care sunt compusă o să se întoarcă la locul lor. O reciclare definitivă. După acel ritual de purificare, din cutiuțele cu lapte de cafea nu mai rămân decât fragmente care nu mai au nimic în comun unele cu altele,

devin individuale, separate, și se încadrează în alte categorii. Unde au dispărut gustul și consistența? Unde e produsul pe care doar în urmă cu câteva momente îl formau împreună?

Ședeam în bucătărie, unde maica Anna, alunecând deseori în digresiuni, răspundea la întrebările mele indiscrete. Niciodată nu știam unde ne vor duce firele încâlcite ale memoriei ei. Atunci mi-am adus aminte de mama, care obișnuia să vorbească în același fel – amplu, cu multe fire narative, cu multe meandre. Obiceiul de a acoperi lumea cu țesătura nesfârșită a poveștilor este o afecțiune minunată a bătrânelor. Prezența silențioasă a celorlalte călugărițe, mereu ocupate cu treburi mărunte, mă făcea să le iau drept chezașe ale adevărului, contabile ale timpului.

Toate informațiile despre Oxi erau consemnate în cronica mănăstirii. La rugămintea mea, maica Anna a consimțit în cele din urmă să caute volumul în cauză și să-l deschidă pe masa de cafea din bucătărie. A găsit și data exactă: 28 februarie 1629.

În ziua aceea călugărițele și toți locuitorii cătunului ieșiseră pe drumul dinspre sud, care ducea spre oraș, așteptând întoarcerea solilor de la Roma. Cu puțin timp înainte de apusul soarelui, din spatele muntelui a apărut un mic alai de călăreți, urmat de un car din lemn împodobit cu un material colorat, ușor murdar și ud, sub care se afla o raclă strânsă în curelușe de piele. Resturi de ghirlande se târau prin zăpada umedă, iar călăreții erau istoviți și înghețați. Locuitorii, în frunte cu primarul și episcopul, care fusese invitat anume, i-au înmânat simbolic sfântului cheia orașului, după care băieții în stihare albe au cântat un cântec de bun venit îndelung exersat și – pentru că totul se întâmpla într-o

lună rece și nesuferită, fără flori care să onoreze un dar atât de neobișnuit – au aruncat sub roțile carului crenguțe de molid.

În aceeași seară a fost deja oficiată o liturghie festivă, apoi s-a anunțat că sfântul Oxentius poate fi văzut duminica următoare, după slujbă, adică peste trei zile. Până atunci maicile trebuiau să dichisească moaștele și să le primenească după o călătorie atât de anevoioasă.

Priveliștea care s-a dezvăluit ochilor călugărițelor era înspăimântătoare. Când s-au uitat curioase în raclă, s-au tras involuntar în spate. La ce s-ar fi așteptat? În ce minunății îmbrăcase imaginația lor trupul acelui mucenic despre care până atunci nu mai auziseră niciodată? Ce s-ar fi așteptat să vadă bietele capucine, care înghețau în chiliile lor insuficient încălzite, cu mitene trase pe mâinile crăpate și cu ciorapi de lână groși pe sub rasa monahală?

Oftatul surd de dezamăgire a plutit sub bolta capelei. Sfântul Oxentius era un cadavru ca oricare altul, destul de bine uscat, ba chiar îngrijit, dar dinții lui dezgoliți și orbitele goale încă trezeau groaza sau, în cel mai bun caz, repulsia.

Maica Anna mi-a zis că trei zile nu aveau cum să fie de ajuns. De atunci, vreme de peste trei sute de ani, generații întregi de călugărițe s-au îngrijit de trupul răposatului. Au încercat să-și îmblânzească spaima trezită de fizionomia lui dându-i un nume de alint, făcând glumițe nevinovate și împodobindu-l cu tot ce puteau. În tinerețea ei maica Anna i-a croșetat o pereche nouă de manșete, pentru că cele dinainte se decoloraseră de vechime. Manșetele au fost ultima piesă vestimentară din îmbrăcămintea sfântului pe care au înlocuit-

o. Swati, în ciuda jurământului de ascultare, a refuzat să recondiționeze hainele mumiei și maica Anna a înțeles-o.

După ce m-am întors în camera mea, m-am adâncit în căutări pe internet. În secolul al XVI-lea, când Roma a cunoscut o perioadă de reconstrucție intensă, săpăturile făcute pentru fundațiile noilor case scoteau foarte frecvent la iveală catacombe romane, iar în ele, corpuri omenești. Ca orice oraș vechi, Roma era construită pe necropole, așa că târnăcoapele muncitorilor străpungeau bolțile criptelor și lăsau lumina să intre în ele pentru prima oară după multe sute de ani. Oamenii au început să intre samavolnic în catacombe, iar imaginația lor inflamată țesea în jurul lor istorii misterioase. Pentru că cine altcineva decât mucenicii creștini putea să fie îngropat acolo?

Trupurile înșirate uniform pe polițe semănau cu o marfă inestimabilă, cu niște sticle de vin de preț care se maturează odată cu trecerea anilor, dobândind calități speciale. Pe morți nu-i mai afectează acțiunea entropică a timpului, aspectul lui distructiv, care preschimbă fețele oamenilor în cranii și corpurile în schelete. Chiar dimpotrivă, când se pipernicesc și se descompun, trupurile intră într-o ordine superioară, devin subtile și nu mai stârnesc aceeași repulsie ca stârvurile în putrefacție, ci – în chip de mumii – trezesc mai degrabă admirația și respectul.

Necropolele descoperite reprezentau o mare problemă. Ulterior au încercat să îngroape din nou în cimitirele epocii rămășițele umane pe care le dezgropaseră, dar ele s-au dovedit a fi foarte numeroase: trupuri mumificate, frumoase, bine conservate și schelete mlădioase, neciuntite, aranjate în poziții grațioase. Privirea locuitorilor s-a deprins foarte

repede cu spectacolul lor, apoi – cum li se întâmplă oamenilor – a prins a le distinge și remarca pe cele mai deosebite, ca să zicem așa, pe cele mai frumoase, mai armonioase și mai bine conservate, iar de la descoperirea frumuseții lor particulare până la atribuirea unei valori extraordinare nu a mai fost decât un pas. Într-una dintre scrisorile sale, papa, severul și posacul Grigorie al XIII-lea, a luat o hotărâre în privința numărului neașteptat de mare de rămășițe omenești: „Ni se pare că în aceste vremuri grele, din pământ a ieșit o armată întreagă, iar noi, în loc să ne arătăm recunoștința pentru acest favor, îi trimitem pe toți înapoi în bezna mormântului. În vremurile de azi, neprielnice adevăratei credințe, când apostazia ne amenință din toate părțile, nici focul și nici sabia nu au destulă putere împotriva mârșavei erezii luterane și morții se pot ridica la luptă…“ În lumina acestor cuvinte, unul dintre funcționarii papali (care anume, nu se știe exact; a fost pomenit numele preotului Verdiniani, un apropiat al papei, cu un fler extraordinar pentru afaceri) a găsit o soluție pentru miile de morți. În scurt timp a fost înființată o cancelarie specială, unde au fost convocați cei mai talentați clerici, cei cu o imaginație bogată și un mare potențial. Au fost puse la treabă și mulțimi de călugărițe tăcute, care, stând aplecate deasupra solului, curățau răbdătoare cadavrele de mizeria ce se depusese pe ele de-a lungul secolelor. Toate lucrările au fost ținute în mare secret.

Apoi sfinții au fost gata: curățați de praf, pânze de păianjen, fire de iarbă și bulgări de pământ, acoperiți frumos cu pânzeturi curate și aranjați cum se cuvine în racle modeste. Fiecare raclă era însoțită de un certificat cu numele și proveniența, o biografie atent elaborată, circumstanțele în

care a survenit moartea martirică, precum și atributele și sfera de acțiune post-mortem ale sfântului, care indicau ce fel de intermediere divină putea oferi și ce rugăciuni trebuiau să-i aducă credincioșii. Fiecare sfânt avea propriile atribute și domeniul său specific, întocmai ca eroii jocurilor pe computer de azi. Unul dădea curaj, altul aducea fericire. Unul punea o vorbă bună pentru bețivi, altul combătea rozătoarele…

Comenzile din toată Europa nu s-au lăsat mult așteptate. Fiecare suplică adresată papei, fiecare apel la autoritatea lui sfântă erau însoțite de rugămintea de a le fi trimise niște relicve în schimbul unei ofrande rezonabile. Bisericilor jefuite, care încercau să-și revină după samavolniciile protestanților, o asemenea relicvă le restabilea imediat prestigiul, aduna oamenii în sfântul lăcaș și le îngăduia să se cufunde în aura sfințeniei martirice demult apuse, ca o aducere-aminte a faptului că lumea pământească nici nu se compară cu Împărăția lui Dumnezeu. Ca un *memento mori*.

Pregătirea sfinților mucenici romani a durat mulți ani. Cancelarii, clericii aceia talentați și imaginativi au plecat și au devenit nunții și cardinali, călugărițele care au muncit încovoiate au murit cu oftaturi ușoare, papii s-au schimbat, căzând în uitare ca foile rupte din calendar: Sixt, Urban, Grigorie, Inocențiu, Clement, Leon, Paul și iar Grigorie, până la papa Urban al VIII-lea. În anul 1629 cancelaria însărcinată cu primenirea sfinților încă mai exista, iar pentru a-și ușura munca, conțopiștii au întocmit tabele și grafice cu numele sfinților. Marea lor grijă era să nu repete prea des metodele de tortură, felurile de a muri, împrejurările morții, numele și atributele sfinților.

Maica Anna mi-a spus a doua zi că a ascultat cândva cu uimire povestea sfântului dintr-o biserică aflată la câteva sute de kilometri de mănăstirea ei. Și a cuprins-o jalea, pentru că celălalt sfânt, pe nume Rius, avea aceeași poveste de viață ca și sfântul lor și trecuse prin patimi surprinzător de similare. Era limpede că autorilor certificatelor le-a cam lipsit imaginația. Mi-a mai spus că a citit cândva o lucrare de specialitate scrisă prin secolul XX, care comenta fenomenul sfinților mucenici romani dintr-o perspectivă științifică, și de acolo reieșea că în decursul acelor zeci de ani au apărut tot felul de mode – să le zicem așa – care se repetau cu regularitate. De exemplu, pe la sfârșitul secolului al XVI-lea, într-un răstimp de câțiva ani, au ieșit la iveală o serie de sfinți trași în țeapă de păgâni și de fiecare dată descrierea caznelor era amănunțită și nuanțată, iar talentul literar al scribului anonim îi făcea pe cititori să se înfioare. În ce le privea pe sfintele mucenițe, ele erau supuse cu predilecție unei anumite cazne: tăierea sânilor, care se preschimbau mai apoi în atributul lor principal. De obicei îi țineau dinaintea lor pe o tipsie. În a doua jumătate a secolului al XVII-lea erau foarte populare decapitările. Capetele desprinse de trup își regăseau în mod miraculos trupul ciopârțit, reunindu-se cu el.

— Tu ești psiholog, mi-a spus maica Anna, așa că trebuie să-i înțelegi mai bine pe inventatorii aceia de patimi. Probabil că scriitorul găsea o fărâmă de plăcere chiar și în plăsmuirea celor mai infame monstruozități, nu-i așa?

I-am spus că alinarea ne-o aduce conștientizarea faptului că există o lume mai ticăloasă decât cea în care ne-a fost dat nouă să trăim.

— Fie și doar lucrul acesta și tot ar trebui să fie suficient pentru a ne trezi cea mai adâncă și mai înaltă recunoștință față de Creator, a conchis ea.

Cu timpul, și numele sfinților au devenit tot mai extravagante – evident, din cauza faptului că rezerva de nume mai populare, universal cunoscute, se epuizase deja. Așa că au început să apară sfinte precum Osiana, Magdenția, Hamartia, Angustia, Violanta și sfinți precum Abhorentius, Milruppo, Quintilion și Sfântul Oxentius, care a ajuns la mănăstirea de aici în primăvara anului 1629.

— Știți ce fac ei acolo? am întrebat-o la următoarea vizită la mănăstire, arătând cu mâna clădirea Institutului, care se vedea mică în depărtare.

Auzise că desfășurau niște cercetări importante. Atâta tot.

Strângeam așternuturile cu ajutorul unei tehnici cunoscute în întreaga lume oriunde există fețe de plapumă, fețe de pernă și cearșafuri, oriunde există plăpumi, perne și cămăși de noapte: stăteam față în față și desfăceam larg dreptunghiurile mari de in sau bumbac ca să-și recapete forma după spălare. Am stabilit repede împreună întregul ritual: mai întâi le pliam de-a curmezișul, pe urmă pe lateral, le întindeam cu mișcări iuți, scurte și smucite, apoi le împătuream la jumătate și iar de-a curmezișul, pentru ca în cele din urmă, în doar câțiva pași, să strângem cearșafurile într-un dreptunghi grațios. Și o luam de la capăt.

— Bănuim despre ce este vorba, dar nu e același lucru cu a ști.

Întotdeauna vorbea despre sine la plural. După atâția ani, identitatea ei era colectivă: reprezenta întreaga comunitate a

călugărițelor.

— Stai liniștită, draga mea, a mai adăugat și vocea ei era aproape drăgăstoasă. Biserica are întotdeauna intenții bune.

Oxi ne privea cu ochii lui din pietre semiprețioase înfipte în orbitele așternute cu mătase – de-acum complet decolorată –, care îi înlocuia pleoapele. Sprâncenele din pietre prețioase rubinii păreau ridicate într-o expresie de mirare rece, neîncrezătoare.

Pe timpul nopților internetul mă purta involuntar pe alte cărări, mult mai savuroase – în istoriile postume ale sfinților, mai precis ale rămășițelor lor pământești, cu venerarea degetelor, fragmentelor de oase, buclelor de păr, inimilor extirpate din corp și capetelor tăiate. Sfântul Adalbert, dezmembrat în bucăți împărțite mai apoi ca relicve bisericilor și mănăstirilor. Sângele sfântului Ianuarie, care suferea regulat transformări chimice misterioase, schimbându-și starea și proprietățile. Și furturile de moaște, tranșarea cadavrelor în bucăți devenite relicve, organe și membre multiplicate miraculos: inimi, mâini, prepuțurile pruncului Isus – *sacrum preputium*. Paginile de arhivă ale portalului de licitații ofereau fragmente de trupuri sfinte. Și primul lucru care mi-a apărut în fața ochilor a fost racla cu moaștele lui Jan Kapistran, pe care o puteai achiziționa de pe Allegro[2] pentru suma de 680 zloți.

În cele din urmă l-am găsit și pe eroul nostru din uscătoria din podul mănăstirii: sfântul mucenic Oxentius fusese îmblânzitor de lei, care în vremurile lui Nero erau hrăniți cu creștini. Într-o noapte un leu i-a vorbit cu glas omenesc. Era chiar glasul lui Isus Hristos. Nu scria și ce i-a spus leul cu

vocea lui Isus Hristos, dar a doua zi dimineața Oxentius s-a convertit la credința creștină, a slobozit leii în pădurea de lângă oraș, iar el a fost prins. Fostul călău a devenit victimă. Leii au fost capturați, iar Oxentius a fost azvârlit fiarelor ca hrană, împreună cu alți creștini. Dar leii nu au vrut să se atingă de fostul lor stăpân, așa că zbirii lui Nero l-au înjunghiat pe Oxentius, iar pe lei i-au împuns cu vârfurile săbiilor. După ce Oxentius a murit, trupul lui a fost furat de creștini și îngropat în secret în catacombe.

— Stăteam în fața hotelului și mă temeam să fac un pas înainte, și-a început maica Anna povestea.

Ședeam în bucătăria mare și pustie. Celelalte maici plecaseră deja. Dispăruseră și resturile atent sortate. Maica Anna se rezema de pervazul ferestrei și arăta surprinzător de tânără.

— Era caniculă și o atmosferă sufocantă, așa cum numai în India există. Rasa subțire de călătorie mi se lipise de corp. Mă simțeam paralizată, căci ceea ce vedeam mă îngrozea.

A tăcut o clipă, căutându-și cuvintele.

— O sărăcie lucie, o luptă disperată pentru supraviețuire, cruzime. Câini, vaci, oameni, ricșari cu fețe negricioase și înverșunate, cerșetori infirmi. Toate ființele acelea mi se păreau înzestrate cu viață în mod forțat, în pofida propriei voințe, condamnate la viață, de parcă viața aceea era o pedeapsă și o cădere în dizgrație.

S-a întors cu fața spre fereastră, apoi a spus, fără să se uite la mine:

— Cred că acolo am comis cel mai mare păcat al meu și nu sunt sigură că mi-a fost iertat, chiar dacă m-am pocăit pentru

el. În mod evident, preotul care m-a spovedit nu a înțeles ce i-am spus.

Se uita pe geam.

— Nu era nimic sfânt acolo, cum mi se promisese. Nu am găsit absolut nimic care să justifice toată acea durere. Am văzut o lume mecanică, inumană, ca un mușuroi de furnici organizat după anumite reguli – reguli stupide și ineficiente. Acolo am descoperit ceva cumplit. Să mă ierte Dumnezeu.

Abia acum și-a întors privirea spre mine, de parcă ar fi căutat sprijin.

— M-am întors la hotel și am rămas acolo toată ziua. Nici măcar nu mai eram în stare să mă rog. A doua zi au venit la mine călugărițele de la o mănăstire din afara orașului și m-au luat la ele, după cum ne înțeleseserăm. Am mers printr-un spațiu portocaliu, arid, plin de gunoaie și arbuști uscați. Tăceam și cred că maicile au înțeles în ce stare eram. Poate o trăiseră și ele cândva. Undeva pe drum am văzut niște movile mici care se înșirau până la orizont, plasate la câteva zeci de metri una de alta. Călugărițele mi-au spus că acolo era un cimitir al vacilor sfinte, dar eu nu am înțeles despre ce era vorba. Le-am rugat să repete. Mi-au spus că acolo aduceau cei din casta intangibililor stârvurile vacilor sfinte, ca să nu polueze orașul. Le lăsau pur și simplu sub soarele arzător și natura își făcea treaba. Le-am rugat să oprească mașina și m-am apropiat uluită de acele movilițe care, așa cum mă așteptam, erau resturi în putrefacție, cu pielea și oasele uscate de soare. Totuși din apropiere am văzut și altceva: pungulțe de plastic răsucite, pe jumătate degradate, pe care încă se distingea numele rețelelor de magazine, șireturi, elastice, capace de sticlă, păhărele de plastic. Nici un suc gastric

organic nu făcea față chimiei avansate a omului. Vacile mâncau deșeuri și le duceau nedigerate în stomacurile lor. Atât mai rămâne din vaci, mi-au spus. Trupul dispare, mâncat de insecte și prădători. În urma lor rămâne numai ceea ce nu are moarte. Deșeurile.

Mi-am luat rămas-bun de la călugărițe cu câteva zile înainte de plecare. A trebuit să-mi sortez hârtiile, să strâng aparatura și să redactez raportul final. Ultima imagine de la mănăstire, ce mi-a rămas întipărită adânc în minte, a fost cea a bătrânelor în drum spre liturghie, înghesuite în cutia de sticlă a ascensorului – niște locuitoare ale raiului din tablourile lui Bosch, care porneau în călătoria spre lumea cealaltă, la capătul timpului.

Pe drumul de întoarcere spre Institut, urcând pe haturi, mi-a răsărit în minte un gând simplu și clar, un răspuns obiectiv la întrebările care mă chinuiseră aici și la care nimeni nu dorise să-mi dea un răspuns: la ce fel de cercetări participam ca un soldat supus și bine plătit. Gândul acesta era și simplu, și nebunesc totodată, deci era foarte probabil să fie adevărat. Și mi-am adus aminte de întrebarea nevinovată a lui Miri din prima zi când sosisem acolo: „Și nu v-ați gândit să-l clonați? Se pare că în China chestia asta se face deja“.

Am desfășurat dosarele copiilor pe birou, în fața mea, și mi-am aprins un joint. M-am uitat la datele lor de naștere, ce menționau ora și locul, de parcă o componentă a proiectului de cercetare ar fi cerut întocmirea astrogramelor lor. De altfel, cine știe, poate intenționau să facă și asta. Am însemnat cu creionul cotele fiecărei date pe marginea foilor, în dreptul numelor.

Eu îmi încheiasem examinările, profilurile erau schițate și mai așteptam ultimele date, care de regulă se prezentau sub o formă grafică, ca o serie de linii de pronostic mai mult sau mai puțin probabile. Computerul totaliza toate caracteristicile, apoi le cristaliza în jurul unor axe pe care le genera programul. Graficul principal semăna cu un copac ale cărui coroane se deosebeau între ele prin grosime. Cele mai groase și mai bine conturate erau cele mai probabile. Mai văzusem asemenea copaci, care semănau cu niște baobabi rășchirați, cu sute de ramuri-probabilități. Și am văzut și unii în care domina o singură ramură groasă. Copiii – niște copii frumoși și deștepți – preschimbați în copaci.

Tocmai verificam fișierele din computer, ordonând grupurile de date, când m-a apucat brusc durerea, durerea aceea bine cunoscută care își ițea din când în când capul ca un paznic ce veghează la menținerea ordinii publice. Și atunci, la granița durerii, chiar înainte să vină alinarea așteptată, fișierele și simbolurile, datele și cotele care îi desemnau pe adolescenții testați, dar și inscripția de deasupra portalului mănăstirii, și zâmbetul lui Dani, și bucățica de trufă neagră, și ochii îngrijorați ai lui Miri când m-a întrebat despre câinele meu mort, toate au început să se rostogolească în mintea mea ca un bulgăre de zăpadă înglobând tot ce întâlnea în cale, luând proporții, făcându-se tot mai mare și mai compact. Situația devenea limpede. Nu știam însă sigur ce însemnau cifrele de după litere: poate numărul încercărilor sau al versiunilor experimentului. Miri – Cl 1.2.1, Jules și Max – Fr 1.1.1 și Fr 1.1.2, Hannah – Chl 1.1.1, Amelia și Julia – Hd 1.2.2 și Hd 1.2.1, Ewa – Tr 1.1.1, Vito și Otto – JhC 1.1.2 și JhC 1.1.1, Adrian – Jn 1.2.1, Thierry – JK 1.1.1.

Era simplu.

Sfânta Clara din Assisi: un trup din secolul al XIX-lea fără urme de descompunere, expus într-o vitrină de cristal în bazilica Sfânta Clara. Un set consistent de relicve, păr blond, bine conservat. Sfântul Francisc: un schelet în stare bună, aflat în bazilica Sfântul Francisc din Assisi. Jadwiga din Silezia: tot un schelet bine conservat, moaștele au fost trimise prin curia din Cracovia, osul de la degetul inelar se află într-o biserică din vestul Poloniei. Un fragment de os al Sfintei Hildegard. Fragmente din trupul Sfintei Tereza, cunoscută drept Tereza cea Mică, călătoresc necontenit prin lume. Și altele trei, pe care nu am reușit încă să le identific, dar o să aflu imediat, după câteva clicuri. Aveam impresia că în jocul de X și 0 tocmai scrisesem în pătrățel un zero de toată frumusețea.

Dimineața aveam deja bagajele făcute și am chemat același taxi care mă adusese acolo în urmă cu mai bine de o lună. Când îl așteptam în fața școlii, am văzut-o pe Miri, care stătea în pavilion. Mi-a zâmbit și eu m-am dus la ea. Tăceam, incapabilă să scot vreun cuvânt de atâta emoție. Doar mă uitam la fața ei de copil, inocentă, îngrijorată și îmbujorată.

— Clara? am spus în cele din urmă aproape inaudibil.

Nu s-a mirat deloc când, după o clipă de șovăială, i-am luat mâinile și mi le-am dus la frunte. Abia după câteva secunde a înțeles despre ce este vorba și mi-a atins și ochii, și urechile, apoi și-a pus mâinile pe inima mea, acolo unde aveam cea mai mare nevoie de ele.

1. „Precum și este scris: «Făcutu-s-a omul cel dintâi, Adam, cu suflet viu; iar Adam cel de pe urmă cu duh dătător de viață»“, citat din „Epistola întâia către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel“, 15,45, în *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988, p. 1308 (în germ. în orig., n.t.).
2. Cea mai mare platformă comercială poloneză online, creată în anul 1999 și inspirată de succesul portalului american eBay (n.t.).

Calendarul sărbătorilor omenești

Iarna. Zilele mohorâte

Ilon Maseurul cunoaște cel mai bine corpul lui Monodikos. Este maestru. Și o persoană absolut indispensabilă. Îi cunoaște fiecare centimetru pătrat al corpului și, când întinde mâinile, poate reconstitui cu degetele corpul acela, poate crea o fantomă intangibilă doar din atingeri, mângâieri, bătăi ușoare menite să stimuleze circulația. Știe pe de rost unde e fiecare cicatrice și cunoaște etapele de cicatrizare, știe în ce loc au fost ligamente rupte și dacă s-au prins bine la loc, unde au apărut hematoame și dacă s-au resorbit, cunoaște fiecare îngroșare a pielii, fiecare sutură, fiecare semn lăsat de fracturi, fiecare bloc de mușchi. Toate acestea sunt domeniul lui, pe care îl administrează cu multă pricepere de douăzeci și patru de ani. Mai înainte de el a făcut asta și tatăl lui. Iar Ilon știe că totul o să se piardă, pentru că nu are un fiu căruia să-i lase știința lui.

Are în schimb o fiică.

Cu puțin timp în urmă a adus-o acasă poliția. De atunci Ilon Maseurul verifică zilnic la ce oră se întoarce în casă, o adulmecă vigilent, ba o dată i-a făcut chiar și un test antidrog. A ieșit curată. Problemele Orestei erau de altă natură. Se părea că fiica lui suferă de un gen de depresie mânioasă, pe care o putea atribui hormonilor și vârstei, adolescenței rebele.

Față de fiica sa nutrea de destulă vreme un imens sentiment de vinovăție, care se intensifica tot mai mult. Dar nu din cauza faptului că nu știuse să facă față bolii și apoi morții mamei ei. Și nici din cauză că nu avea timp pentru fiica lui și că, atunci când nu lucra și stătea mai mult acasă, nu știa cum să discute cu ea și nici ce-ar fi putut să-i spună dacă ar fi pornit o discuție. Nu despre asta era vorba. Ilon Maseurul regreta pur și simplu că fiica lui se născuse, pentru că, foarte probabil, nu o aștepta nimic bun în viață. Așa gândea și regreta foarte mult că o zămislise, că lui și nevestei lui le trecuse prin cap să facă un copil. Oresta era scăparea lui, păcatul lui.

Împlinise șaisprezece ani, dar continua să arate ca un copil. Avea părul lung și creț și semăna cu el la chip – poate de aceea nici nu părea prea frumoasă. Își făcea griji din cauza viitorului ei și chiar dacă știa că nu îi va putea continua opera, a învățat-o meseria lui. Numai că Oresta, ca s-o spunem pe șleau, nu se prea îndesa la învățătură.

Odată a venit de la școală mai devreme, când el se pregătea deja să iasă, și i-a spus:

— Ilon, prietena mea o să rămână la mine peste noapte.

S-a fâstâcit. S-a uitat la apartament cu ochii unui musafir: era greu să nu observi că e dezordonat și întunecat. Când a căutat, fără să protesteze, setul suplimentar de chei, a aflat că

prietena se numea Filipa și ele două se cunoșteau de câteva luni.

Seara, când a venit, l-a surprins înfățișarea fetei. A avut impresia că era cu mult mai în vârstă decât pretindea. Părea o femeie în toată firea, lucru pe care nici măcar silueta ei adolescentină nu îl putea ascunde. Ele s-au sărutat pe gură în loc de bun venit, iar lui Filipa i-a întins mâna. L-a privit în ochi scurt, dar atât de intens, încât el și-a ferit privirea. Apoi, ciripind vesele ca niște păsărele, au dispărut în camera Orestei. Dimineața, când s-a trezit, din camera lor nu se auzea nici un zgomot.

Drumul de acasă până la serviciu îi lua lui Ilon Maseurul douăzeci de minute pe jos. Mai întâi mergea de-a lungul râului foarte poluat, care își purta apele negre și furioase cu un murmur discret. Apoi traversa podul, unde zilnic demonstrau niște oameni care moșteniseră un protest vechi, dar nici unul dintre trecători nu-și mai aducea aminte despre ce era vorba. Stăteau tăcuți de dimineața până seara, cu gurile lipite cu bandă adezivă neagră, pe urmă, după o pauză de prânz, erau înlocuiți de schimbul al doilea.

Dincolo de pod începea cartierul guvernamental. Ca să poată intra în zonă, trebuia să arate permisul de trecere. Zona era aproape pustie, forfota orașului se revărsa pe străduțele pavate cu piatră cubică, se deforma când lua contact cu cornișele ruinate, ricoșa în porți și se preschimba în ecouri stranii în curțile somptuoase.

Uneori Ilon Maseurul avea sentimentul neliniștitor că între bălți și petele de pe tencuială există o anumită corelație, că stau de vorbă și se amuză de formele lor, că vorbesc aceeași limbă și bârfesc pe seama oamenilor, pe seama locuitorilor

acelui oraș întunecat. Întotdeauna îi săreau în ochi echipele de reparații care dregeau câte ceva. Când sudau, pentru o clipă totul arăta frumos – scânteile se împrăștiau în toate părțile, iar bălțile de culoarea ruginii le prindeau strălucirea și, preț de o clipă, o proiectau pe ecranele lor.

Ilon nu era în stare să piardă timpul, de aceea, imediat ce ajungea în regatul său, se apuca imediat de pregătirea aparaturii, amestecarea uleiurilor, prepararea cremelor. Alteori pur și simplu deretica, nemulțumit de superficialitatea femeilor de serviciu. În Zilele Mohorâte muncea destul de mult, întrucât masajul întregului corp se făcea de două ori pe zi – dimineața și seara. După aceea urma masajul picioarelor, combinat cu tehnici de presopunctură. Și atunci apela la un rekon care îi fusese repartizat special pentru asta. Cu câteva zile în urmă Ilon se hotărâse să folosească și așa-numiții curenți ai lui Plessi, descoperiți în urmă cu vreo zece ani de un savant de la Universitate, care stimulau în profunzime țesutul conjunctiv. După fiecare masaj trebuia să consemneze pe corpul-hartă chiar și cele mai mici schimbări. Seara o rezerva pentru pregătirea instrumentelor.

Conform tradiției, după fiecare sezon instrumentarul trebuia păstrat în cutii metalice speciale. De aceea pentru Ilon Maseurul fiecare an, imediat după Ziua cea Mare, începea în același fel: cu desfacerea șuruburilor ruginite ale seifurilor în care se păstrau instrumentele folosite în anul în curs. Șuruburile rugineau din pricina umidității atotpătrunzătoare și din ele se prefira un praf cărămiziu. Când era mic, îi spunea tatălui său, care se îndeletnicise cu același lucru, că șuruburile sângerează. Tatăl lui fusese maseur-rekon vreme de treizeci și opt de ani, până în clipa morții, și atunci – conform tradiției –

locul lui fusese preluat de Ilon. Din păcate, pentru că el are o fiică, în viitor va fi nevoit să-și încredințeze meseria altcuiva. Și acel altcineva va fi Aldo, fiul unuia dintre rekoni. Trebuia să recunoască: era priceput. Ilon îl instruise cu răbdare, dar inima îi era apăsată de o durere cu care, în timp, se obișnuise.

Așadar, rugina i se scutura de pe degete, iar praful mărunt i se așeza pe mâneci. Seifurile metalice se corodau și ușițele lor nu se mai prindeau bine de ele. Cândva seifurile unde păstrau instrumentarul erau din plastic, dar acesta fusese mâncat de bacterii de cultură speciale. Inițial bacteriile respective fuseseră aruncate intenționat în mări și oceane, ca să descompună deșeurile din plastic, dar cu timpul au fost aduse de ape la mal și întreg plasticul din lume le-a căzut victimă. Din obiectele de mase plastice abia ce mai rămăseseră scheletele lor descompuse, ca o fantomă a civilizației umane. Oamenii au revenit la metal, mai ales atunci când au constatat că bacteria nu mai putea fi stârpită. Dar metalul era mereu insuficient, costa mult și fusese înlocuit cu lemn și cauciuc oriunde era posibil. Totuși seifurile lui Ilon Maseurul erau fabricate din metal de cea mai înaltă calitate, lucru care oricum nu le ferea de rugina omniprezentă. Nici șuruburile cu cap semirotund nu-i înlesneau deloc munca. După trecerea mai multor ani, capul lor se tocea și șanțul își pierdea din adâncime, ceea ce făcea înșurubarea și deșurubarea o adevărată corvoadă.

În perioada care urma după Ziua cea Mare venea rândul chirurgilor și ortopezilor, care diagnosticau fracturile și contuziile, oferind ajutor de urgență în cazurile cele mai urgente. Puneau fracturile în ghips, se ocupau de întărirea sistemului imunitar, făceau controale medicale amănunțite la

cap și la inimă, verificau morfologia sângelui. Nu puteau permite să se repete situația critică din urmă cu doisprezece ani, când Monodikos se pricopsise cu acidoză metabolică. Toată lumea fusese cuprinsă de panică. Timp de câteva zile funeste Ilon a urmărit eforturile medicilor și s-a simțit neputincios.

Zilnic se desfășura un scurt instructaj al întregului colectiv de specialiști din toate domeniile. Ilon stătea cu farmaciștii. Îi plăcea cum gândeau: că există un remediu pentru orice și nu există situații fără ieșire. Adeseori trecea pe la ei – făceau decocturi, mixturi, unguente. Când se apleca deasupra cazanului unde preparau cataplasme, mirosul prețioasei ceri de albine i se amesteca în nări cu menta și eucaliptul. Cel mai mult îl interesau cicatricile. Uneori erau atât de îngroșate și de adânci, încât nu permiteau ca degetele lui abile să ajungă până la mușchi. Trebuia să facă slalom printre cicatrici ca o corabie printre stânci. Unele locuri, cum ar fi palmele și antebrațele, erau o mare cicatrice care nici acum nu se vindecase complet. De aceea exersa pe un corp-hartă confecționat din cauciuc de cea mai înaltă calitate, pe care retrasa cu scrupulozitate chiar și cele mai mărunte detalii ale corpului lui Monodikos. Pe fantoma aceea pregătea fiecare mișcare a fiecărui masaj conceput cu multă acribie.

Acasă – lucru pe care, bineînțeles, nu-l știa nimeni în afară de Oresta – avea un alt corp-hartă, unul ilegal. Îl ținea pe verandă, unde își încropise un cabinet de lucru, acoperit cu o pătură, totuși forma umană se făcea întotdeauna simțită de sub acoperământ și îi trezea un sentiment de vinovăție. Corpul viu, adevărat, al lui Monodikos se afla în Subteranele Palatului, în încăperi speciale, aseptice și cu aer condiționat,

unde își venea în fire conectat la perfuzii, sub lămpi pentru termoterapie, înconjurat de toată aparatura medicală necesară. Corpul-hartă personal și ilegal pe care Ilon Maseurul îl avea acasă era o fantomă desăvârșită, moștenită de la tatăl său și perfecționată de-a lungul anilor de el însuși. Petrecea deasupra corpului de cauciuc câteva ore pe zi, transpunând pe el cu multă migală orice schimbare, oricât de mică, copiind întru totul fiecare centimetru pătrat al corpului real. Corpul-hartă era un manechin din cauciucul cel mai moale, cândva foarte maleabil și elastic, numai că azi, din păcate, crăpa și se fărâmița ușor. Cauciucul semăna la atingere cu epiderma corpului uman, aparent delicat, totuși rezistent. Când dezvelea corpul-hartă și îl punea pe masa de masaj, avea impresia că participă la un ritual, că face un lucru sacru, neobișnuit. Era mai bine să accepte acest sentiment straniu decât să lupte cu el, așa că, după ce așeza manechinul pe masă și îi dezvelea goliciunea elastică, se trăgea un pas înapoi și făcea un soi de plecăciune grăbită. Bineînțeles, mai înainte săvârșea un ritual de curățire identic cu cel din fața corpului real al lui Monodikos. Știa că e ceva absurd, dar ritualul acesta îi permitea să se concentreze mai bine și îl ajuta să se poată preschimba în propriile mâini. O dată, ca să-și alunge tristețea – acum nu-și mai amintea dacă asta a fost la scurt timp după moartea soției lui sau mult mai târziu, când deja nu se mai gândea la ea, deși cenușa melancoliei rămăsese pentru totdeauna în sufletul lui –, a petrecut ore lungi și tăcute modelând fața lui Monodikos. Reușise să-i recreeze trăsăturile prelungi, ochii mari, nasul lung și delicat, chipul uman și totodată inuman. Își dădea seama că atunci comisese o blasfemie. Când lucra asupra cicatricilor, îi acoperea fața cu

un fular tricotat din lână, cu dungi negre și galbene. Ținea în casă corpul-hartă pentru Oresta, ca să aibă pe ce exersa. Dar fața aceea o modelase pentru sine, ca să se simtă mereu nelalocul lui și să nu uite că participă la ceva măreț.

În perioada dezolantă a Zilelor Mohorâte, când umezeala pătrundea peste tot și sub stăpânirea ei se corodau toate șuruburile, balamalele, racordurile și sudurile, relațiile cu fiica lui se mai îmbunătățeau. Acum poate că asta se datora și Filipei, care rămânea tot mai des la ei peste noapte. De puțin timp Oresta începuse să vină la el pe verandă și îl urmărea în tăcere cum pregătea instrumentele și actualiza informațiile de pe corpul-hartă.

Îl ajuta întotdeauna să îndepărteze rugina de pe șuruburi și să curețe cutiile metalice. Și atunci el îi privea pe furiș mâinile: ar fi fost bune? Da, ar fi fost bune. Avea palme mari, cu unghii frumoase. Degetele nu erau zvelte, ceea ce era foarte bine. Erau în schimb puternice și ferme. Întotdeauna calde.

Totuși instrumentele prefera să și le curețe singur. Lustruia cu multă grijă fiecare bucățică, oricât de mică. Avea electrozi vechi pentru stimularea mușchilor, întinzătoare, extensoare, ventuze de cauciuc, pietre vulcanice pentru încălzirea șirei spinării și o multitudine de alte accesorii care se folosesc la masaj. Le moștenise de la tatăl lui și în curând avea să i le dăruiască lui Aldo. Fiica lui îi întindea cârpele de șters și desfăcea capacele borcănașelor cu pastă de curățare. Cel mult – dar doar ocazional – ștergea cu apă cu oțet suprafața ventuzelor. Nu-și prea vorbeau când lucrau. Știa că se plictisește repede să frece cu glaspapir cocleala formată din cauza acțiunii umidității omniprezente.

— Oresta, hai să exersăm puțin, o îndemna el mereu.

Uneori nu se putea abține să-i pună mâna pe umăr cu un gest autoritar evident, menit să-i arate că, la urma urmelor, era tatăl ei și ea era în grija lui.

— Ce rost are? răspundea ea de obicei. E o pierdere de vreme.

Acum însă s-a ridicat supusă, dar nu pentru a exersa. S-a răsucit spre el și – la fel ca odinioară, când era mică – și-a rezemat capul de pieptul lui. El a încremenit, surprins și emoționat.

— Tată, cum o să se termine toate astea? Că doar nu poate să dureze la nesfârșit, l-a întrebat ea prin cămașă, prin coaste și prin cutia toracică fără să-l privească.

Inima i-a tresărit. Îl întrebase asta de multe ori. Și niciodată nu îi răspunsese la întrebare.

Fata s-a apropiat de corpul-hartă și a îndepărtat prosopul, care a căzut pe podea, dezvăluind numărul foarte mare de cicatrici de pe abdomen și de pe piept. O mulțime de linii, cerculețe, zigzaguri, câmpuri trasate cu linii întrerupte. Arăta ca harta unui câmp de bătălie. Pentru că folosise creioane de culori diferite, se vedea clar cum avansează degenerescența.

— Ce-i asta? a întrebat ea, arătând o suprafață de mărimea unei jumătăți de palmă, delimitată de linii întrerupte, de culoare gri. O altă lovitură de sabie?

S-a bucurat că își mai amintea termenii pe care îi învățase de la el.

— Nu, e o suprafață mută, a răspuns fără s-o privească. E mult mai mare decât a fost acum câțiva ani.

Nu-i spunea totul. Niciodată nu i-a povestit ce se întâmplase în urmă cu cinci ani, când vreme de trei zile

funcțiile vitale ale lui Monodikos tot dispăreau și iar reveneau, tot mai slabe și mai slabe. Nu au ajutat nici cele patru resuscitări foarte agresive. Apoi a survenit embolia și trupul neînsuflețit a trebuit să fie operat, în speranța că o să fie readus la viață. Și atunci, în urmă cu cinci ani, revenirea la viață s-a dovedit a fi nemaipomenit de bruscă, creierul s-a deteriorat iar, suferind leziuni foarte grave, și într-un final a survenit pareza părții drepte a corpului, care i-a cuprins inclusiv fața – și acest lucru se vedea. Lucrurile decurseseră altfel decât se așteptaseră.

— Asta înseamnă că aici și-a pierdut simțurile? Nervii s-au deteriorat? l-a întrebat ea.

A dat din cap că da.

— Acoperă-l.

A privit-o. Când se uita la manechin și își mișca degetul de-a lungul liniilor lui, obrajii ei netezi se îmbujorau. Șuvițele părului ei întunecat îi ascundeau jumătate din chip. L-a cuprins brusc emoția. Nu iubea pe nimeni atât de tare cum o iubea pe ea. A trebuit să-și înghită saliva.

— În regulă, reluăm instruirea. O să te învăț zilnic.

A pus deoparte cârpa și s-a apropiat de ea.

— Arată-mi mâinile.

Ea le-a întins reflex. I le-a prins cu vigoare, i le-a masat o clipă, apoi le-a dus la buze și a suflat peste ele. Ea și le-a smuls, rușinată de accesul neașteptat de tandrețe.

— Ai mâini extraordinare: mari, puternice și calde. Ești puternică și înțeleaptă. Știi să vizualizezi atingerea și, cu imaginația ta, o să te pricepi să trasezi hărți excepționale.

— Tata, nu are rost… Pe mine mă scârbește.

S-a întors cu spatele la el și s-a oprit în ușă, de parcă nu știa sigur dacă să plece sau nu. A stat o clipă pe gânduri, iar în cele din urmă a spus:

— Mă scârbește ceea ce faci.

Începutul primăverii

A apărut în urmă cu trei sute doisprezece ani. Se zice că nu fusese singurul, cu toate că majoritatea oamenilor nu pot concepe așa ceva. Alții la fel ca el? Imposibil. Că doar el e unic. Nu are pereche. Monodikos. Excepțional, Unic, Desăvârșit, „Total“, așa li se spunea copiilor, care creșteau cu sentimentul propriei imperfecțiuni și incompletitudini. Numele Monodikos nu are formă de plural. Într-un anumit fel, această singularitate era o condiție a sacralității, așa că nimeni nu vorbea despre existența altora asemenea lui. Dacă ar mai fi existat alții, oamenii ar fi îmbrățișat politeismul, credința primitivă și puerilă că minunea poate fi universală, că poate fi reprodusă. Căci atunci minunea încetează să mai fie o minune. De aceea nimeni nu vorbea despre alții asemenea lui.

A apărut într-un moment când toți aveau cea mai mare nevoie de el, când catastrofa cauzată de dispariția plasticului nu numai că distrusese casele, fabricile și spitalele, dar pusese sub semnul întrebării și destule concepte fundamentale. Războiul întregise opera distructivă. Când au căzut sateliții, arătau ca niște proiectile, ca niște cuțite îndreptate asupra

Pământului. Oamenii nu-și mai puteau aminti cuvintele, iar dacă ele lipseau, nu le puteau folosi și, în consecință, nu puteau nici să descrie acea parte a lumii care trecea în neființă – și, de vreme ce nu o puteau descrie, nimeni nu s-a mai gândit la ea. Și pentru că nimeni nu s-a mai gândit la ea, aceasta a căzut în uitare. Un simplu exercițiu al neființei.

Toți erau de părere că el a apărut ca urmare a rugăminților lor, că a răspuns la rugile oamenilor. În imnul cântat în perioada sărbătorilor se spune că „atunci s-au deschis porțile iadului“, iar ulterior oamenii au discutat foarte mult dacă există sau nu un antonim pentru „iad“, dar nu, nu a existat un asemenea cuvânt. Sau cel puțin, dacă a existat, nu și-l amintea nimeni. Ilon asocia întotdeauna „iadul“ cu șuruburile cutiilor metalice și își imagina că porțile iadului în cauză se deschideau cu un scrâșnet îngrozitor, așa cum se deschidea și cutia lui cu instrumente, numai că scrâșnetul acelor porți se auzise în toată lumea. Monodikos a venit și de fapt – asta era părerea lui Ilon Maseurul – nici nu ar trebui să-și bată nimeni capul dacă mai erau sau nu alții ca el și nici să tot trăncănească și să se-ntrebe de unde și cum. Ăsta era un subiect de discuție demn de niște liceeni. Oamenii în toată firea nu au nevoie de asemenea dezbateri.

A apărut și s-a lăsat prins, s-a lăsat pe mâna oamenilor. Din momentul acela tot răul din lume a fost oprit. Sau cel puțin asta credea toată lumea.

În ultima vreme Oresta stătea mai puțin pe-acasă. Iar când lipsea, el intra în camera ei și se oprea în mijlocul încăperii, uitându-se la obiectele care îi aparțineau: cărțile, cămașa de noapte aruncată pe spătarul unui scaun vechi, peria de păr în

care străluceau câteva fire. Se uita la cățelul ei de pluș galben, căruia îi spunea Colțunaș înainte să învețe să vorbească bine, la masa de toaletă pe care aranjase cu multă grijă cosmeticele rămase de la mama ei, rujuri uscate în cutiuțe de lemn și sticle de parfum goale, al căror miros se descompusese de mult în atomi. Își lăsa privirea să alunece peste rafturile cu cărți de copii – aventurile ilustrate ale eroilor imaginari și ale prințeselor roz. O dată găsise printre manualele ei școlare un teanc de broșuri cu coperte roșii și textul tipărit neîngrijit. Una dintre broșuri se intitula *Lumea trebuie schimbată. Filosofia revoluției pașnice.* Când a deschis-o, ochii i s-au oprit pe interiorul primei coperte, unde ea își notase odinioară cu creionul câteva propoziții, iar după fiecare dintre ele pusese semnul întrebării. Le reținuse involuntar, supărat pe memoria lui, care de atunci nu-i mai dădea pace.

„De vreme ce lumea este făcută pe măsura omului, atunci de ce simțim că ne depășește? De ce chestiuni firești ni se par înspăimântătoare sau rușinoase? De unde știm că ceva e bine și altceva, rău? De unde avem în noi abilitatea judecății aspre? De ce lumea asta este o lume a deficienței? De ce avem mereu parte de lipsuri – lipsa mâncării, lipsa banilor, lipsa fericirii? De ce există cruzime? Că doar nu există nici o justificare rațională... De ce putem să ne privim pe noi înșine de parcă am privi o persoană străină? Și este oare vorba de același ochi – cel care privește și cel care se vede pe sine? Cine suntem noi? De unde am apărut? Cine e Monodikos? Este Monodikos bun? De ce este atât de slab și îngăduie să i se întâmple toate acele agresiuni? Lumea noastră este mântuită?“

Se uita la scrisul ei încă imatur, cu codițele literelor „g“ și „j“ prelungite în jos. La capetele rândurilor atârnau niște

picături, de parcă toate acele întrebări urmau să se dezintegreze și să se prelingă de pe pagină ca niște picături de ploaie.

Într-o seară s-a întors foarte târziu și a văzut că în camera ei era încă lumină. A bătut încet la ușă. Ea a stins repede lumina și s-a prefăcut că doarme. Dar el nu s-a lăsat dus de nas, a intrat și s-a așezat pe marginea patului ei. I-a dat părul la o parte de pe față. S-a gândit să-i răspundă la toate întrebările cum se pricepea el mai bine, dar s-a speriat că așa o să se dea de gol că și-a băgat nasul printre lucrurile ei. A spus:

— Există o economie a mântuirii. Tot ce e bun trebuie plătit scump. De unii singuri nu am știut nici să recunoaștem, nici să folosim această economie. Aveam niște contabili slabi, a căror cunoaștere era limitată și nu înțelegeau totul. Pentru bine trebuie să plătești. Acesta e rostul acestei economii: simplu, just și foarte evident de trei sute doisprezece ani. De aceea în fiecare an, în perioada celor mai adânci tenebre, sosesc Ziua cea Mare și evenimentul care o precede. Înțelegi?

Nu a deschis ochii în timp ce el îi vorbea, dar pleoapele îi tremurau. După o clipă a spus:

— Tata, Filipa o să se mute pentru o vreme la noi. O să doarmă la mine în cameră.

Momentul acela de intimitate construit cu atâta grijă s-a sfărâmat.

— Sunt rekon, nu pot să primesc în casă oameni de pe stradă.

— Tata, numai pentru câteva zile. Cel mult o săptămână sau două. Nu are unde să se ducă. Soțul ei a bătut-o și i-a luat copilul.

Ilon s-a ridicat de pe pat, absolut surprins de impetuozitatea cu care lumea exterioară dădea buzna brusc în casa lui.

— Și tu de unde o cunoști? Nu e o prietenă potrivită pentru tine.

Fata a pufnit.

— Sunt un om liber. Și asta e și casa mea, rămasă de la mama, i-a aruncat ea și s-a întors cu fața la perete.

Primăvara. Ieșirea în Lume

În anul acela Ieșirea în Lume a fost mai degrabă modestă. Din cauza ploilor torențiale, festivitatea s-a desfășurat în Palat, sub ochii camerelor de filmat. A fost difuzat numai mesajul televizat în care Monodikos, îmbrăcat în veșminte de gală, devenea Phoros, Cel Ce Ne Conduce Înspre Viitor. Brațele și pieptul dezgolit îi străluceau și cu greu îți venea să crezi că mai înainte machieurii munciseră câteva zeci de ore ca să-l facă să arate așa. De asemenea, fața frumoasă și specifică a lui Monodikos se prezenta impecabil. De altfel, camerele nu se apropiau niciodată prea tare de el.

Ilon, care stătea cu Aldo în studio, era mândru de rezultatul muncii sale. Monodikos încă nu mergea, dar coloana lui vertebrală era într-o stare bună și osul umărului, care îi fusese fracturat, se prinsese foarte repede. Imediat după ceremonia de Ieșire în Lume primea vizite la Palat și

Ilon nu-l mai chinuia cu masajul. Monodikos urma să ia cina singur.

Ilon s-a întors singur acasă. Pe stradă începeau să iasă oameni, palizi după Zilele Mohorâte de iarnă. Făceau cumpărături, iar la tarabe apăreau primele flori de primăvară. Începea banchetul mult așteptat, marea și vesela sărbătoare a mâncării și băuturii, sărbătoarea iubirii, a procreării și a planurilor de viitor. Ieșirea în Lume era o întoarcere a lumii pe vechiul făgaș, iar oamenii trebuiau să se asigure că totul decurge așa cum se cuvine.

Mergea încet și se uita la oraș, animat de satisfacția sarcinii duse cu bine la capăt, o senzație ce reușea întotdeauna să îl salveze de melancolie. Ploaia spăla rugina omniprezentă și forma pârâiașe roșii care, mânate de propriul instinct, tindeau cu încăpățânare să se alăture râului. Din cauza sărbătorii, pe pod nu erau mișcări de protest, de aceea locul i se părea ciudat de pustiu. A cumpărat trufandale și o crenguță răsucită de forsiția înflorită. De când Filipa începuse să gătească la ei acasă, nu mai făcea cumpărături, doar lăsa banii pe masă și, în mâinile celor două femei, aceștia se preschimbau miraculos în feluri de mâncare. Cu ce o să-l mai surprindă azi Filipa? Există vreo mâncare pe care Filipa să nu știe s-o gătească? De cele mai multe ori îi lăsau mâncarea în frigider, pentru că el se întorcea târziu. Și se întorcea târziu pentru că nu voia să cineze cu ele. Îl necăjea prezența Filipei în casă, avea impresia că se strecoară prostește sub pielea cuiva, că imită o viață străină, asemenea unui fluture de noapte care poartă pe aripi modelul scoarței unui copac, chiar dacă acel copac nu mai există.

Ilon se gândea mereu la același lucru: la corpul lui Monodikos.

Monodikos avea pielea măslinie și uscată, mai ales pe picioare și brațe. Era aspră și absorbea greu chiar și cele mai bune creme hidratante. Unele dintre aceste mixturi erau preparate special pentru el în laboratorul palatului. O întreagă echipă de farmaciști se îngrijea de pielea lui și în fiecare an îi oferea noi creme. Corpul lui suplu și maltratat stătea întins pe masa plină de senzori. Respira uniform, de treizeci și trei de ori pe minut în timpul somnului, de patruzeci de ori când nu dormea. Ilon cunoștea bine acest ritm. Când îl auzea, se liniștea imediat, ba chiar ar fi putut spune că intra într-o stare de meditație.

A doua zi s-au pus pe treabă.

— Dă-mi uleiul, a spus în șoaptă, întorcând capul spre Aldo.

Băiatul a turnat cu precauție câteva picături de ulei în palmele lui Ilon. Au simțit în nări mirosul intens, pătrunzător. Spinarea lui Monodikos s-a mișcat de parcă ar fi tras adânc aer în piept. Aldo nu scăpa din ochi mâinile profesorului său, urmărea emoționat fiecare mișcare a mâinilor și degetelor lui, chiar și cele mai mărunte, care generau niște vibrații terapeutice subtile. Era inteligent și fusese bine pregătit pentru meserie la școala unde învățase fizioterapia vreme de patru ani. Știa numele în greacă al fiecărui mușchi, oricât de mic. Din când în când Ilon îi arunca o privire furișă, delectându-se cu entuziasmul lui Aldo. Se străduia să-l iubească ca pe propriul fiu, știind că fără această dragoste nu va fi capabil să-i transmită lucrul cel mai important din munca aceea, sentimentul delicat și straniu care apare brusc de undeva din adâncul corpului și face întreaga noastră ființă

să fie gata să-și piardă limitele. E vorba de compasiune. Fără compasiune nu poți ajuta pe nimeni. Aldo avea compasiune, era nu numai foarte talentat, ci și sensibil, și totuși Ilon ar fi preferat ca acum în locul lui să fie Oresta.

— Vezi, a continuat Ilon Maseurul să se adreseze ucenicului său, masajul stabilizează timpul, pentru că doar timpul este adevărat. E așa de ușor să-l strici! Dacă nu ar fi maseurii, lumea ar fi cuprinsă de haos.

Astăzi Monodikos era liniștit și relaxat. Poate era efectul vinului băut la cina din seara precedentă. Cu siguranță adormise. Ilon nu vorbea niciodată când îl masa: lui Monodikos nu îi plăcea. Cândva, pe timpul tatălui său, îi puneau muzică. Pe urmă însă au încetat. Ilon știa că Monodikos era aproape surd de când primise o lovitură puternică în cap, în urmă cu douăzeci și cinci de ani. Osul tâmplei crăpase și câteva așchii îi lezaseră creierul. Operația a durat mult, au fost aduse microscoape puternice și medicii specialiști au trebuit să lege nervi mai subțiri decât firele de păr. Din acel moment Monodikos nu a mai vorbit. Examenele medicale au dezvăluit că toate leziunile cerebrale s-au vindecat și, cu toate acestea, Monodikos nici măcar nu mai încerca să vorbească, de parcă și-ar fi pierdut orice interes față de comunicarea cu lumea înconjurătoare. Ilon îi auzise vocea cândva, în urmă cu mulți ani, în primul său an de activitate, dar nu și-o mai amintea. Își aducea aminte doar că atunci i se păruse „răgușit“, așa îl etichetase, dar în realitate nu știa ce voce avea.

Aldo continua să se uite cu entuziasm la mâinile lui Ilon Maseurul, rekon, maestru al convalescenței, de la care avea să moștenească slujba, și știa că peste câteva clipe urma să

repete pe corpul-hartă întreaga procedură a atingerilor, mângâierilor și frământărilor. Ilon vorbea în șoaptă.

— Uită-te ce fac. Privește cum încerc dintr-o singură mișcare să ajung mai adânc, sub suprafața pielii, printre mușchi. Pot deosebi dintr-o singură atingere energia mușchiului de cea a inserției lui. Sunt diferite. Asta din cauza venelor care transportă sângele. Sângele este o găselniță extraordinară, Aldo.

Ilon și-a dres glasul și a coborât vocea până la o șoaptă aproape inaudibilă, de ai fi zis că doar își mișcă buzele.

— Monodikos are o altă compoziție a sângelui, e în mod cert mai oxigenat și asta se simte sub degete.

— Oxigenul se simte sub degete?

— Nu, nu oxigenul. O să vezi și tu asta într-o bună zi. Trupul acesta parcă are mai multă voință, mai multă forță. O să te convingi singur.

Băiatul a tăcut. Mai târziu, când lucra pe corpul-hartă, Ilon a revenit la chestiunea sângelui:

— În urmă cu vreo patruzeci de ani i s-au făcut niște analize de sânge foarte riguroase. Știm ce compoziție are, dar nu știm ce înseamnă asta. Sângele lui nu se deosebește foarte mult de al nostru, totuși e foarte oxigenat și, din acest motiv, nu l-am putut folosi. Cred că dacă ar fi fost posibil, l-am fi folosit.

S-a tras un pas înapoi, pentru ca băiatul să vadă mai bine ce face.

— Și dacă ar fi avut proprietăți curative, l-am fi îngrijit pentru a-i recolta sângele, a adăugat brusc și apoi s-a speriat singur de ceea ce tocmai spusese.

Băiatul s-a uitat la el neliniștit, apoi s-a prefăcut că nu auzise nimic. Și-a ferit privirea.

Ilon știa bine de unde se trăgea neliniștea asta și prefera să nu se gândească la ea. În vremurile când încă mai era permis să se facă experimente științifice pe Monodikos, se credea că dacă oamenii ar fi vaccinați cu ser sangvin din sângele lui Monodikos, s-ar vindeca de orice boală. Dar experimentele respective au fost abandonate când s-a schimbat puterea și, sincer vorbind, Ilon s-a simțit ușurat. Acum aproape nimeni nu se mai gândea că Monodikos are un trup, chiar dacă, în același timp, totul se baza pe trupul lui Monodikos. La fel cum nu se mai spunea că a sângerat, ci doar că „s-a înroșit“, nu că a fost lovit, ci „atins“, nu că are piciorul rupt, ci „extremitatea crăpată“. Ilon, rekonii și farmaciștii formau o unitate secretă care se ocupa cu ceva ce exista doar vag. S-ar fi iscat un adevărat scandal dacă, de pildă, s-ar fi discutat în presă despre starea ficatului Fratelui Nostru Monodikos, Phoros, Cel Ce Ne Conduce Înspre Viitor.

Când au luat prânzul în cantina pustie a Clinicii, Ilon s-a uitat pe furiș la Aldo, pentru că i-a trecut prin minte gândul nebunesc că i-ar putea face cunoștință cu Oresta. Ca soție a lui Aldo, Oresta ar fi avut acces la Clinică și ei doi ar fi putut lucra împreună. Aldo era mai mic decât Oresta și i se părea încă un copilandru – ar fi fost ca și cum ar fi căsătorit doi copii.

I-a întins mâna peste masă și i-a arătat palma. Încă mai simțea acolo urma atingerii lui Monodikos. Așa îi mulțumea Monodikos de fiecare dată: îi mângâia podul palmei cu degetele. Ilon simțea acea atingere câteva minute, de parcă ar fi fost curentat ușor. Aldo i-a atins timid palma cu buricele degetelor și probabil că a simțit vibrația subtilă, pentru că a

ridicat privirea la profesorul său. Îl privea cu uimire și respect. Aldo, care participa la masaj doar ca asistent și martor, încă nu avea voie să-l atingă pe Monodikos, stătea doar în apropiere, ițindu-și capul ca să vadă cât mai multe. Aldo îi amintea lui Ilon cum fusese el în urmă cu mulți ani, când îl asista pe tatăl său.

Tatăl lui Ilon fusese creatorul teoriei care susținea că între memorie și trup există o legătură strânsă – o concepție care s-a încetățenit în conștiința maseurilor. Dar bineînțeles că atunci, în urmă cu treizeci de ani, ideea aceasta fusese considerată o escrocherie. Tatăl lui susținea că stimularea fiecărui centimetru din corp contribuie la trezirea memoriei celulare, iar corpul are pe suprafața sa puncte care, odată apăsate, stimulează curgerea fluxurilor memoriei. A studiat teoria sa pe sute de oameni și a creat o hartă multidimensională, pentru că descoperise că senzorii memoriei sunt localizați doar în stratul de suprafață al pielii, precum și în câteva puncte mai adânci, astfel că modelul de memorie epidermică trebuia să fie multidimensional.

Cu timpul, toți au ajuns să considere teoria tatălui său, conform căreia corpul păstrează în memoria sa evenimentele și emoțiile trecute, că le depozitează în sine ca într-o arhivă, ca fiind una adevărată. La ora actuală nimeni nu mai contesta principiile clare ale științei numite somologie și legile ei, considerate acum fundamentale, așa cum era legea ce purta numele tatălui lui Ilon, Teo: cu cât straturile de mușchi sunt mai adânci și mai aproape de plexul solar, cu atât mai vechi sunt amintirile. Astăzi medicii – dar mai ales maseurii și psihoterapeuții – foloseau zi de zi în practica lor corpuri-hartă, știind că ele îi ajută să elibereze din trupuri cele mai

subtile amintiri cu ajutorul unor apăsări adecvate și al masajului.

Tatăl lui Ilon lucrase în același fel cu Monodikos. Pe vremea aceea Monodikos încă vorbea. Dar ce a auzit Teo, ce amintiri avea Monodikos? Tatăl lui făcuse niște însemnări, dar nu i le lăsase fiului său. Poate le distrusese. Poate considerase că nu era nevoie să se știe de unde venise Monodikos și cine era el. Poate era mai bine să nu-și pună nimeni asemenea întrebări, pentru că Monodikos nu trebuia să aibă un trecut. Istoria lui Monodikos începea în urmă cu trei sute doisprezece ani, în ziua când a fost găsit în deșert.

Dar pe propria versiune a corpului-hartă al lui Monodikos, cea pe care o ascundea în veranda casei sale, cea moștenită de la Teo, cea care într-o bună zi avea să-i rămână Orestei, Ilon Maseurul vedea ce îi lăsase moștenire tatăl său: un ocean de semne lipsite de conținut, în toate combinațiile posibile – de la alfa la omega.

Primăvara

Odată cu venirea primăverii, Filipa s-a mutat cu totul la ei. Își întindea lenjeria intimă la uscat în baie, lucru care îl făcea pe Ilon să se simtă stânjenit. Pe raftul care îi fusese alocat în frigider tronau recipiente cu mâncare antialergică. Pleca la serviciu în zori (Ilon încă nu aflase cu ce se ocupa, întotdeauna se eschiva). O vedea rar, o dată pe săptămână, în

ziua de sărbătoare, când mâncau împreună masa de prânz. Oresta se cumințise, era mai silitoare, peste un an avea examenele de absolvire, după care intenționa să-și continue studiile la universitate, numai că fetele aveau nevoie de un punctaj mai mare decât candidații băieți, iar locurile pentru fete lipseau mereu. Și totuși Ilon spera că, datorită poziției sale, Oresta avea să fie acceptată la universitate. Ce făcea pentru asta? Păi, își făcuse curaj și apelase la protecția rekonului-șef, care dăduse din cap cu înțelegere. Păruse binevoitor. În gesturile lui se făcea simțită o superioritate pe care aproape că nu încerca să și-o ascundă. Avea și el, la rândul lui, trei fii – toți se pregăteau să devină rekoni, iar unul dintre ei urma să preia în viitor funcția tatălui.

Pe rekonul-șef îl vedea aproape zilnic. Era un bărbat înalt, cu o barbă căruntă, care nu trăda niciodată nici cea mai mică emoție. Acum erau cu toții foarte ocupați, pentru că, din câte se părea, anul acela Monodikos își revenea mai greu ca niciodată, rănile nu i se mai vindecau la fel de repede ca până atunci. Rekonul-șef ceruse investigații mai amănunțite. Suspectau că ar fi vorba de o infecție, dar nu știau cum să o trateze. Și până atunci nici măcar nu le trecuse prin cap că Monodikos putea contracta infecții. Ilon se străduia să îl maseze cu delicatețe. Uneori se temea atât de tare să atingă corpul acela slăbit și brutalizat, încât se limita doar la un masaj de relaxare obișnuit. Farmaciștii inventaseră acum niște comprese noi, din mușchi de pădure, care avea proprietăți regeneratoare și stimulatoare. În fiecare zi, după-amiaza, îl transformau pe Monodikos, care stătea în capul oaselor, într-o statuie verde-închis, acoperită de mușchi de pădure. În fața lui puneau boluri cu uleiuri esențiale, menite

să susțină vindecarea. Toată primăvara Ilon a făcut noi semne pe corpul-hartă de acasă. Acolo unde Teo notase misterios „copilărie-apa“, Ilon, fiul lui, a făcut o adnotare: „bicepsul crăpat“. Iar acolo unde era scris „imaginea sorilor negri“ a adăugat „tendonul lui Ahile rupt“. Sub însemnarea cu litere mărunte „mama“ (cu semnul întrebării) a scris „hematom sub fese“ (uriaș, vinețiu, îl avea de câteva luni și încă nu dispăruse). Alte însemnări, de genul „tovarăși de călătorie“, „zori albi deasupra oceanului“, „aterizare“, se învecinau cu unele precum „fractura oaselor carpiene de la mâna stângă“, „osul astragal scrântit“, „rotula genunchiului zdrobită“, „hemoragie internă“ (pentru asta exista un semn special), „leziunea pancreasului“. Manechinul de cauciuc dispărea sub manuscrisul acesta al durerii.

În ultimii ani Revenirea întârzia sistematic, chiar dacă nesemnificativ – era o chestiune de câteva secunde. Acest lucru însă îi neliniștea nespus pe rekoni, cu toate că scăpa atenției camerelor de filmat din toată lumea, concentrate pe mâinile lui Monodikos în timpul transmisiilor televizate anuale din Ziua cea Mare, când toți așteptau prima mișcare a degetelor. Oare restul telespectatorilor din întreaga lume își dădeau seama de această întârziere? Ilon era de părere că nu, în mod oficial nimeni nu observase lucrul acesta. Iar dacă totuși îl observase cineva, oricum era interzis să vorbești despre asta și nu se anunțase nimic public. De altfel, oamenii erau prea concentrați pe mâncărurile care îi așteptau în frigidere, pe lumânările care așteptau să fie aprinse cu un singur chibrit obișnuit, pe acordarea instrumentelor ca să poată cânta în sânul familiei *Oaspetele a sosit în modesta noastră casă*. Numai rekonii își dădeau seama de secundele

suplimentare, de slăbiciunea primelor impulsuri nervoase, măsurate cu instrumente sensibile, pline de circuite și lămpi. Ilon se temea că într-o bună zi revenirea nu o să se mai producă și Ieșirea în Lume nu o să mai aibă loc. Și că asta o să însemne, neîndoielnic, sfârșitul lumii. Se părea că era un om păcătos și necredincios. Pentru că totuși – în urma aceleiași minuni ce se săvârșea cu regularitate an de an de trei sute doisprezece ani – Monodikos, Phoros, Cel Ce Ne Conduce Înspre Viitor, s-a trezit la fel ca de fiecare dată. Și din acel moment, pe toată durata Seirei, când domneau ordinea, îndestularea și satisfacția, iar Monodikos, grație efortului întregului regiment de rekoni, își revenea în simțiri, Ilon Maseurul aproape că nu mai pleca de la serviciu.

Solstițiul de vară. Armonia

Vremea Armoniei începea ritualic de la plimbarea prin oraș, una pe an. Părea ceva foarte firesc și spontan, dar era pregătită minuțios. La o distanță discretă, polițiști în civil păzeau alaiul lui restrâns. O furgonetă de aprovizionare pe ale cărei laterale scria „Flori“ era dotată în interior cu cea mai modernă aparatură medicală specifică ambulanțelor. Puțin mai încolo se afla un autobuz mare, cu geamuri fumurii, plin de soldați.

Au ieșit la plimbare puțin mai devreme decât de obicei, înaintea amiezii – Monodikos într-un scaun cu rotile,

înconjurat de suita lui –, ca să profite de soarele frumos de vară, pentru că meteorologii emiseseră pentru după-amiază un avertisment de ploaie roșie. Scaunul cu rotile era împins de însuși rekonul-șef. În spatele lui pășea discret garda personală. Ilon și Aldo mergeau și ei prin această mulțime fremătătoare, doar că puțin mai în urmă. Din locul unde stătea, Ilon vedea spatele lat al lui Monodikos și capul lui acoperit de glugă. Ochelari de soare mari îi acopereau jumătate din fața mică și prelungă.

Ca în fiecare an, alaiul trecea prin bazar. Oamenii așteptau aici din zori, cu toate că manifestarea ostentativă a simpatiei era interzisă. Oamenilor nu li se îngăduia să se apropie prea mult, dar oricum se împingeau prietenește unul în altul și atmosfera era relaxată. În preajma lui Monodikos domnea întotdeauna o asemenea atmosferă. Lângă el starea de spirit se îmbunătățea, încrederea creștea, toată lumea simțea o ușoară euforie. Mono, Fratele Nostru, răspundea de sub glugă cu un zâmbet – ușor schimonosit și chinuit. Gluga nu ascundea totul. Oamenii îi întindeau printre gardieni cadouri mărunte – buchețele de flori, ciocolată, ursuleți antici din cauciuc care se descuama. Rekonul-șef lua suvenirurile de la Monodikos și le dădea în spate, unde dispăreau în rucsacurile gardienilor.

Ilon a profitat de ocazie și, cu o voce șoptită, îl instruia pe tânărul Aldo, care pășea emoționat:

— Vezi cât de bine își ține capul? Ieri i-am făcut un masaj al grumazului, efectele se văd imediat. În perioada asta a anului masajul trebuie să fie delicat, relaxant, pentru că musculatura și-a revenit aproape complet, iar sub piele a apărut chiar un

strat subțirel de grăsime care face ca pielea să fie moale și hidratată…

Asemenea lucruri îi spunea el, însă Aldo îl asculta numai cu o ureche. Se ridica pe vârfuri ca să vadă prin mulțime ce se întâmplă în față. Acolo se produsese o învălmășeală care făcuse alaiul să se oprească.

În fiecare an Monodikos se oprea bucuros la taraba cu tricouri și acolo avea loc întotdeauna o mică prezentare de modă. Comercianți dinainte aleși dintre cei care își plăteau cu regularitate impozitele și erau buni cetățeni se îmbrăcau cu tricourile din colecțiile lor și le etalau în fața lui Monodikos, prezentând cele mai caraghioase înscrisuri. El îi urmărea cu privirea, ţinând capul ușor aplecat. Avea un alt fel de inteligență decât cea a oamenilor. Mai sintetică. Poate de aceea îi și plăcea acest gen ciudat de mass-media: tricouri în loc de ziare și jurnale de televiziune laconice. Pe tricouri era prezentată întreaga lume cu problemele ei, totul într-o formă cât se poate de condensată, cu multă ironie și mult sarcasm – cele mai rafinate condimente. Cele pe care își oprea el privirea deveneau populare, iar vânzările lor creșteau. Obiceiul căpătase popularitate, iar la sfârșit printre gardienii nehotărâți (sau calculați) se strecurau în această defilare și niște tineri, dar inscripțiile de pe piepturile lor tinere și slabe nu mai distrau pe nimeni. Cereau încetarea războaielor ce se desfășurau la periferie, schimbarea legii într-una mai dreaptă, egalitate pentru femei, oprirea catastrofei ecologice, a acelei rugini acide care pusese stăpânire pe întreaga lume. De obicei totul se încheia cu bine, tinerii erau dați la o parte pașnic, scaunul cu rotile în care stătea Monodikos era împins mai departe, printre alte tarabe, până la piața unde era lăsat o

clipă singur, înconjurat doar de un cordon discret. Stătea acolo solitar în scaunul cu rotile, singur pe fundalul orașului și cerului, de parcă oamenii doreau să îl prezinte întregului cosmos, să facă dovada că există și trăiește.

Apoi traseul plimbării continua pe malul râului, alaiul se deplasa pe chei și acolo se oprea iar pentru câteva momente, pentru că lui Monodikos îi plăcea să se uite la apă. Ilon își amintea că atunci când începuse el să lucreze, Monodikos, care la vremea aceea încă mai mergea singur, se ridica din scaunul cu rotile și cobora până la malul râului, astfel încât apa îi spăla vârfurile pantofilor. Era în stare să stea mult timp așa, ca hipnotizat de jocul de lumini de pe suprafața apei, captivat de strădaniile vântului, o cauză invizibilă care stârnea un efect vizibil sub forma valurilor. Se zice că ar fi spus cândva (pe vremea când încă vorbea) că mișcarea valurilor este un model de înțelepciune. Orice ar însemna asta.

Acum Monodikos nu mai era în stare să se ridice din scaunul cu rotile. Capul i s-a înclinat ușor într-o parte și Ilon s-a temut că adormise. Nu ar fi fost un semn bun să doarmă în timpul zilei. Poate că în organismul lui Mono se întâmpla ceva cu electroliții. S-a neliniștit și corpul i-a fost scuturat de un sentiment neplăcut pe care îl avea tot mai des: duduitul surd, interior, al panicii.

Și rekonul-șef a observat că lui Monodikos îi cade capul și a făcut semn că se întorc. Alaiul a format șiruri dezordonate, scaunul cu rotile a fost întors și au pornit-o pe scurtătură spre Clinică, de-a dreptul prin grădinile Palatului, nefolosite de mult și acoperite cu o pătură de praf roșu în care roțile scaunului au lăsat două linii drepte, paralele. Ilon știa că

trebuie să fie acolo, disponibil, cu toate că de obicei erau de ajuns o perfuzie și puțină liniște. Oricum, Ilon și Aldo așteptau lângă masa pregătită pentru orice eventualitate, printre sticluțele cu uleiuri deja deschise, gata de acțiune și plini de devotament. Cu siguranță vor sfârși prin a-i recomanda să poarte o vreme un guler ortopedic, așa cum se întâmplase cu un an în urmă. Totul avea să fie bine.

Întotdeauna îl surprinsese bună-credința aceasta omenească a lui Monodikos, felul spontan și încrezător în care se lăsa cu totul pe mâna oamenilor, la bine și la rău. În fața acelui abandon total omul devenea neputincios, buimăcit de propria omnipotență și totuși slab. Pe Ilon îl năpădeau uneori hohote de plâns. Semănau cu niște accese de tuse: organismul lui se sufoca de încrederea cu care fusese învestit, de parcă vasul – și era un astfel de vas – nu putea susține o asemenea cantitate de bunătate blajină ce curgea prin el și urma să crape sub presiunea ei.

Trupul lui Monodikos avea o capacitate uriașă de a se vindeca singur. Toate acele echipe de rekoni nu făceau decât să-l asiste. Acesta era adevărul.

Când, în cele din urmă, Ilon s-a întors acasă noaptea târziu și s-a uitat sub duș la trupul său de patruzeci și doi de ani, s-a străduit să nu-l compare cu celălalt trup. Trupul lui era unul obișnuit, uman. Și în mod cert era de unică folosință.

Echinocțiul de toamnă.
Tragerea la sorți a Destoinicilor

Prezența Filipei nu-i cauza de fapt nici un inconvenient. Fata pleca dimineața și se întorcea seara. Îi vedea în baie periuța de dinți și crema de față ieftină. De câteva ori s-a întors acasă chiar în momentul când ea cina cu Oresta, așa că li s-a alăturat și le-a mâncat aproape toată salata, care îi plăcea în mod deosebit.

— Filipa a făcut-o, a lăudat-o Oresta pe prietena ei.

Filipa nu vorbea prea mult, se mulțumea doar să-i arunce priviri scurte și pătrunzătoare, în care admirația și antipatia alternau. Nu-și putea da deloc seama ce gândea femeia aceea străină, care, din cauza Orestei, devenise o parte din viața lui. Și nu era deloc sigur de sentimentele ce o animau. Vorbea foarte puțin despre serviciul ei – în cele din urmă a aflat că lucra la Biblioteca Municipală –, iar despre viața ei de familie nu spunea absolut nimic. Odată Ilon a întrebat-o despre asta cu destulă delicatețe, cum îi stătea în fire, însă Filipa s-a mulțumit să-și plece privirea și să tacă. S-a gândit că pentru ea subiectul acela era ca zonele cenușii de pe corpul-hartă al lui Monodikos – delimitat de restul, retras în inefabil. Nu a mai întrebat-o nimic.

Acum la televizor se transmiteau numai emisiuni despre tragerile la sorți locale pentru funcțiile de Destoinici. Cei care se calificaseră formau un grup de câteva zeci de persoane și ele urmau să participe la principala tragere la sorți, numită „Când norocul îți surâde“. Aceasta avea loc la sfârșitul lunii septembrie, când lumea încremenea după arșițele chinuitoare ale verii, ce aveau să se preschimbe în curând în ploi înverșunate. Tragerea la sorți era difuzată de toate posturile de televiziune. Pe urmă, în Ziua Gravitării, când ziua era egală cu noaptea pentru a doua oară în decursul anului, dintre toți

Destoinicii se alegeau șase Destoinici care formau Stigma. Simbolul Stigmei – o literă veche care semăna cu o secure sau un cârlig – se vedea peste tot, de la tricouri, felicitări și reclame până la căni. Biografiile Destoinicilor erau discutate și răs-discutate amănunțit, iar după două săptămâni fețele lor erau mai cunoscute decât fețele celebrităților de orice fel. Stigma urma să se retragă imediat într-o izolare de aproape trei săptămâni, pentru a putea săvârși tradiția într-o stare de purificare ideală.

De fapt Ilon se simțea bine în compania celor două femei. În baie mirosea a produse cosmetice, în bucătărie masa era întotdeauna curată și mâncarea băgată în frigider, iar casa părea să se anime de la vocile lor. Îi vorbeau, îl băgau în seamă, îi puneau întrebări mărunte despre pâine, poftă de mâncare, vreme, planuri. Seara, când se întorcea de la Clinică obosit și neliniștit, îl chemau să bea cu ele bere sau ceai, stăteau la masă una lângă alta, astfel încât coatele li se atingeau, iar ochii lor îl sfredeleau cu o curiozitate abia ascunsă. Avea impresia că din Oresta se evaporase complet tristețea de altădată și se trezise în ea adolescența rebelă. Acum glumea mai des cu el, relaxată și îmbujorată. Îi plăcea să o vadă într-o asemenea stare. Simțea că legătura dintre ei se strânge iar. Încerca să nu-i arate fiicei sale cât era de importantă pentru el. Bineînțeles, ele doreau să le povestească cum arată din interior cel mai tainic mecanism al lumii. Mai întâi faptul că și Oresta se interesa de-acum de serviciul lui l-a mirat, apoi l-a încântat: se simțea important. Așa că le povestea, iar ele îi puneau întrebări și fiecare întrebare începea cu cuvintele „Dar e adevărat că…?“.

Mai întâi l-au descusut în privința sexului.

Ilon făcea parte dintre inițiații care știau bine că a vorbi despre Monodikos ca despre un „el“ este un abuz din toate punctele de vedere. Pentru Monodikos ar fi trebuit să existe un termen special, un pronume special, și, sincer vorbind, nici nu înțelegea de ce încă nu fusese creat unul. Poate pentru că limba era săracă, îi lipseau cuvintele cu care l-ar fi putut numi și descrie pe Monodikos. Cel mult puteau să scrie cu literă mare pronumele sau supranumele de genul „Cel Ce Ne Conduce Înspre Viitor“, care erau atât de metaforice și de abstracte, încât nu însemnau nimic. Nici un cuvânt nu putea descrie miracolul existenței lui.

Deși nu se vorbea despre asta cu voce tare, legenda care circula dădea de înțeles că la fiecare optzeci sau nouăzeci de ani Monodikos își schimba sexul, niciodată pe deplin, dar și că această caracteristică a lui oscilează în timp. Ilon auzise lucrul acesta de la tatăl său, care totuși nu-l văzuse cu propriii ochi, era ceva ce aflase și el în urmă cu cincizeci de ani de la tatăl său – de fapt de la tatăl său adoptiv, adică rekonul-șef. Iar lui i-o spusese antecesorul său, care fusese martor la acest proces de oscilaţie a sexului biologic. Pe atunci Monodikos era, într-un anumit sens, femeie – „într-un anumit sens“, deoarece oricum se vorbea despre „el“, de parcă mintea omenească nu era capabilă să accepte ideea că Monodikos este Sora Noastră, și nu Fratele Nostru. Ilon văzuse cândva desene din vremurile de demult, când încă era îngăduit să desenezi corpul lui Monodikos și când acesta era supus unor investigații amănunțite. În desenele respective sexul era întotdeauna trecut cu vederea. Așa că au rămas doar zvonurile. Acum, când Ilon vedea corpul lui Monodikos zi de zi, uneori vreme de câteva ore pe zi – un corp firav, maltratat, suferind, care

trebuia reabilitat cât mai urgent –, nu se gândea deloc la sexul lui. Alteritatea lui Monodikos era nemaipomenit de evidentă și totuși era foarte dificil să îl compari cu ceva. Lui Ilon nu-i plăcea să discute despre acest subiect. Pentru el sexul fusese întotdeauna un adaos abstract, o trăsătură superficială și, în esență, insignifiantă. Cu atât mai mult cu cât avea o fiică. Era foarte posibil să fi gândit altfel dacă ar fi avut un fiu. Așa că a ignorat întrebarea fetelor, dar a observat dezamăgirea din ochii lor.

— E adevărat că nu e suficientă o comisie specială care să declare moartea lui Monodikos, ci scanările creierului său trebuie trimise la cele mai bune clinici din lume? a întrebat Filipa.

— Cum arată moartea lui? De unde știți că a murit? a întrebat și Oresta.

Le-a explicat amănunțit întreaga și foarte complicata procedură de constatare a decesului, vrând să le facă să uite dezamăgirea provocată de evitarea răspunsului la întrebarea anterioară. Decesul e constatat de rekonul-șef și de o comisie de specialiști din întreaga lume, care anunță public încetarea din viață a lui Monodikos. Mass-media își sistează atunci activitatea. Monodikos rămâne mort vreme de patruzeci de ore. Toate funcțiile corpului său, inclusiv ale creierului, încetează și încep chiar să se formeze pete hipostatice, după care multă vreme rămân echimoze, o adevărată provocare pentru el, Ilon Maseurul. Pe urmă – dar asta știe deja oricine –, după patruzeci, patruzeci și patru de ore, Monodikos revine la viață.

Cât el vorbea, Filipa se foia neliniștită pe scaun.

— Când eram mică, credeam că asta e mai degrabă o metaforă. Că nu se întâmplă cu adevărat.

El a zâmbit și a luat o gură de bere. Avea un gust metalic, ca tot restul.

— Ai asistat vreodată la o asemenea revenire la viață? Cum arată?

— Păi, știi de la televizor cum arată, i-a răspuns el.

Toată lumea știa asta de la televizor. După constatarea și anunțarea decesului, mass-media sistează orice activitate vreme de treizeci și șase de ore. Nu transmit nimic. E o perioadă de Galene, adică de Liniște. Oamenii stau acasă pe întuneric, aprind doar lumânări. Nu lucrează nimeni, nu circulă nimic. Totul este închis. Cineva i-a spus că atunci înnebunește multă lume și spitalele de psihiatrie lucrează la turație maximă. Legea nu acționează, fapt de care profită multă lume, fără să țină cont de faptul că, atunci când trece Galene, orice infracțiune comisă în acest interval va fi pedepsită de două ori mai aspru. Oamenii au comportamente ciudate. Beau. Se înșală. Iau decizii pe care ulterior le regretă. În perioada aceea numărul sinuciderilor crește dramatic. E o tentativă anuală de neființă: lumea își pierde proprietățile și viața întreagă se oprește o vreme. Ca să poată continua, trebuie să fie complet reînnoită. Dacă nu ar exista Monodikos, Fratele Nostru care reînnoiește lumea, s-ar crea un vid imens. În a treizeci și șasea oră se aprind ecranele și camerele de filmat arată o singură imagine: mâinile lui Monodikos. Și toată lumea așteaptă cu nerăbdare o mișcare a degetului, un tremurat, un zvâcnet cât de mic. Lumea își ține răsuflarea, chiar dacă oricum toți știu ce urmează. Fiecare își amintește din copilărie cele câteva ore când ecranele televizoarelor

aprinse în orice casă arată de fiecare dată aceeași imagine: mâinile palide, cu degete lungi, care se odihnesc pe lințoliul negru. Vremea așteptării. Copiii se plictisesc, neputând să înțeleagă de ce nu au voie să se joace, de ce nu au voie să atârne cu capul în jos pe bara bătătorului de covoare din curte sau de ce nu au voie să joace jocuri cu zaruri sau altele, dintre cele mai nevinovate, cum ar fi X și 0. Părinții verifică dacă răciturile din picioare de porc puse în frigider s-au prins suficient și dacă s-au marinat bine castraveții puși la borcan anul acela, căci imediat o să fie scoși pe farfurii, ca antreu la felul principal al mesei de sărbătoare. Se uită prin ferestrele proaspăt spălate la amurgul grăbit de iarnă, care aprinde în luciri portocalii reflexele murdare de deasupra orașului. Oamenii trec din bucătărie în sufragerie și așază farfuriile pe masă. Verifică ora. Își aranjează hainele. Încă nu aprind luminile, doar ecranele televizoarelor sclipesc în semiîntuneric, aruncând reflexe gălbui și albăstrii, care fac ca locuințele oamenilor să arate de parcă s-ar afla pe fundul unor mări fluorescente. Se zice că primul din familie care observă pe ecranul televizorului mișcarea degetelor, tremurul acela ușor, aproape imperceptibil, va avea noroc tot anul.

Filipa a scos de undeva o sticlă de vin roșu și a turnat în căni, deoarece în casa lui Ilon și a Orestei nu existau pahare. Ilon s-a mai relaxat și și-a descheiat nasturii vestei. Filipa și-a sprijinit bărbia în mână și l-a fixat cu o expresie pe care el a considerat-o admirativă.

— Și arată exact așa cum se vede la televizor? l-a întrebat.

De fapt dorea să știe dacă revenirea la viață a lui Monodikos începe de la mișcarea degetelor mâinii și abia apoi

i se pune în mișcare și inima. Și de ce nu i se arată niciodată fața.

Oresta a mai adăugat:

— Întotdeauna am regretat că totul e atât de puțin spectaculos, că nu se sună din trompete, nu se aprind luminile.

A zâmbit. Timpul acela nu-l petrecea acasă, cu familia. Atunci toți rekonii erau de gardă, totul era pregătit și ei așteptau în încăperile întunecate și dezagreabile ale Clinicii dangătul clopotului, care răsuna întotdeauna ca și cum anunța o catastrofă. Atunci săreau de pe scaune și își ocupau posturile. Ziua cea Mare, numită și Einai – un termen preluat din limba veche, care însemna „Sunt" –, arăta pentru ei altfel decât ce vedeau oamenii acasă, la televizor, în transmisiunea în direct. Corpul inert, urmele rănilor, ochii adânciți în orbite, tâmplele scobite, răceala pielii și suflarea care apare brusc în învelișul acela neînsuflețit. Tremurul degetelor, impulsurile nervoase, înviorarea sângelui, care se subțiază brusc și începe să curgă. Când se încheia transmisiunea televizată, la ei începea să urle sirena, luminile se aprindeau pe coridor cu un pocnet sec și patul cu Monodikos era împins cu viteză în Sala de Reanimare. Când împingeau corpul pe coridoarele puternic luminate, mulți rekoni îngenuncheau și își ascundeau fețele în palme. Alții stăteau cu capetele plecate, atitudine prin care își exprimau neputința. Ce-i drept, reanimarea nu era spectaculoasă, așa cum își dorea Oresta să fie. Monodikos, conectat la aparatura umană, revenea la viață încet, dar hotărât. Viața apărea mai întâi sub forma unor impulsuri mici în creier, iar după câteva minute i se alătura și inima, care mai întâi bătea o dată, apoi încă o dată, până ce sosea

momentul când începea să bată ritmic și clar. În timpul nopții toate stațiile de emisie transmiteau acest ritm, nimic altceva decât bam-bam-bamul inimii care înviase. Și atunci în lumea întreagă se lăsa liniștea până în zori de zi, când o mare explozie de bucurie întâmpina lumea renăscută.

— Cu toate că…

Și Ilon a șovăit, deși era foarte tentat să spună acest secret, să-l mărturisească în sfârșit cuiva.

— …Anul acesta au dat pe post bătaia inimii înregistrată anul trecut.

A adăugat fără să mai aștepte întrebarea „De ce?“:

— Deoarece bătaia de anul acesta a fost atât de slabă și neregulată, încât nu se preta la o transmisiune pe post.

Filipa i-a umplut iar cana cu vin. Vinul îi plăcea, nu mai băuse de ani de zile.

— Văd asta de aproape douăzeci și patru de ani și nu e prima oară când spun că nu e nimic vesel în spectacolul ăsta – Ilon vorbea relaxat – și că viața revine anevoie, scârțâind. În fiecare an mă tem că de data asta n-o să mai reușească, că s-a terminat, și cu toate acestea am văzut de douăzeci și patru de ori că învie cu adevărat. Și voi simțiți în momentele acelea că vi se face pielea ca de găină și că vă trec fiorii? Cred că toată lumea simte la fel… Și că pe toți oamenii din lume îi cuprinde atunci îndoiala: dacă de data asta n-o să reușească? Pentru că este o minune, are dreptul să fie capricios și poate să nu se mai întoarcă. Dar reușește. Cu toate că, sincer să fiu, nimeni nu știe cum se întâmplă asta.

După vinul cu care în mod cert nu mai era obișnuit, a simțit cum îl cuprinde un val de emoție nedefinită și ochii i s-au umplut de lacrimi. A oftat, rușinat de valul acela de emoții

fierbinți. S-a sprijinit de masă și tocmai dădea să se ridice ca să se ducă la culcare, când Filipa și-a pus pe neașteptate mâna peste mâna lui și i-a șoptit:

— Te rog să mai rămâi cu noi.

Și-a dat seama brusc că aici ceva nu este în regulă. A simțit că cele două femei doreau ceva de la el și că, încetul cu încetul, se apropia momentul când o să afle ce anume urmăreau, cu toate că nu se simțea pregătit. Voia să se retragă.

— Nu ar trebui să vorbesc despre asta cu voi. E o curiozitate nesănătoasă. Asta e ordinea lumii noastre, alta nu există.

— Poate exista și o altă ordine, a spus încet Filipa.

Și-a luat ochelarii de pe masă și s-a ridicat. Oresta s-a ridicat și ea în fața lui:

— Ilon, noi avem o idee cum să facem să-l trimitem înapoi de unde a venit.

Ilon nu a înțeles ce i-a spus.

— Care „noi“?

— Liniștește-te, i-a zis Filipa. Liniștește-te. Suntem o mică organizație, un grup…

Încetul cu încetul, a priceput ce-i spuneau. A simțit cum îi urcă sângele în obraji, cum se înroșește. Organismul lui începea să se pregătească de luptă. Gândurile îi alergau în toate direcțiile și nu era în stare să și le adune la un loc.

— Dintre cele care au moștenit protestul? a întrebat răutăcios după o clipă.

Numai atâta i-a trecut prin cap. Să fie sarcastic. Se simțea înșelat și trădat.

— Acționăm ghidându-ne după rațiune și inimă, a spus Filipa, privindu-l intens în ochi.

Lui Ilon îi zburau prin minte copertele de un roșu violent ale broșurilor Orestei.

— Ai amețit-o! a strigat, apucând-o pe Filipa de umeri și scuturând-o.

Ea s-a lăsat în voia lui ca o păpușă de cârpă delicată, fragilă. Scaunul s-a răsturnat cu zgomot.

— Ai vrăjit-o pe fiica mea ca să te poți apropia de mine, ca să mă împingi la crimă.

— Calmează-te, Ilon. Asta nu e crimă. E pură compasiune față de seamănul nostru.

I-a dat drumul.

— El nu e om ca noi, e mai presus de orice om, a spus tremurând de indignare. Asta este ordinea firii. Toată lumea se sprijină pe ordinea asta. El este nemuritor, moartea lui nu e definitivă. Pur și simplu așa stă treaba. Fără el ar domni haosul. A mai fost așa cândva și nimeni nu-și dorește ca vremurile acelea să se întoarcă. Trebuie să sacrifici ceva ca să duci o viață liniștită.

Filipa, care rămăsese în picioare în fața lui, s-a îndreptat de spinare și și-a strâns pumnii. În momentul acela i s-a părut fioros de primejdioasă. Da, da, persoana din fața lui stătuse până atunci sub pielea cuiva care în realitate nu exista.

— Ești la fel ca toți ceilalți. Ce știi tu despre lume și despre oamenii în carne și oase? Nu faci altceva decât să menții într-o formă bună o victimă crescută ca un animal, pentru ca pe urmă unii asemenea ție să o poată ucide în numele unei tradiții străvechi. Ești un criminal, la fel ca ei, chiar dacă ție ți se pare că îl salvezi.

Ilon a lovit-o pe Filipa peste față. Oresta îl urmărea cu ochii măriți.

— Dispari din casa mea, i-a spus el Filipei și i-a întors spatele.

Câteva clipe mai târziu a auzit ușa trântindu-se.

Oresta a fugit în camera ei și a început să-și strângă lucrurile în pripă. A văzut-o prin ușa întredeschisă cum se oprește o clipă în mijlocul încăperii și își lipește de față tricoul roșu al Filipei. S-a retras, rușinat și cutremurat.

Tranziția

S-a apropiat de calendarul prins cu magnet de ușa frigiderului și, mușcând dintr-un sandvici uscat, s-a uitat la cele două spirale colorate care reprezentau anul. Prima începea de la miezul întunecat al iernii, marcat de Ziua cea Mare, când Mono revenea la viață, și din acel moment zilele înșirate pe firul timpului se depănau până la Zilele Mohorâte de la sfârșitul iernii, când Mono se mai întrema. Apoi urma Ieșirea în Lume, în perioada echinocțiului de primăvară, când începeau zilele primăvăratice și luminoase ale Seirei, numită și Ordinea. Era o perioadă de echilibru și liniște, un anotimp verde-deschis, când natura se trezea la viață și copacii se acopereau de frunze. Anotimpul acesta ținea până la zilele vesele ale solstițiului de vară și la perioada Armoniei. De la solstițiu începea un nou cerc, reflexia în oglindă a spiralei anterioare, care însă se răsucea în interior și se întuneca. Începutul toamnei, Ziua Gravitații, când erau trași la sorți

Destoinicii, reprezenta poarta de acces spre întuneric. Zilele deveneau tot mai mohorâte, iar timpul parcă se coroda și se lăsa înghițit de rugina nemuritoare care subminează unitatea materiei și o împarte în bucăți, înghițituri, firimituri înainte de a o preschimba în pulbere măruntă. Tranziția și Liniștea, numite în limba veche Galene, constituiau o perioadă de câteva zile negre, îngrămădite în mijlocul celei de-a doua spirale a calendarului, nucleul ei întunecat, cuibul tenebrelor.

Era mijlocul iernii. Cu o zi înainte de Tranziție. De mulți ani nu mai ningea. Era o vreme umedă și vântoasă, nori negri și joși goneau pe deasupra caselor și aveai impresia că antenele de pe acoperișuri le spintecă burțile din care, în loc de zăpadă, cade rugină. Dar era o perioadă intensă. Jos, sub norii răniți, pregătirile erau în toi. În piețele orașelor se ridicau schelele ecranelor uriașe, scuturate de vânt. Oamenii făceau ultimele cumpărături și, în pofida eforturilor vânzătorilor, unele rafturi erau deja goale. Puburile și barurile erau pline, pentru că în perioada aceea se cuvenea să te îmbeți măcar o dată. Ilon trecea pe lângă grupuri de bărbați chercheliți și gălăgioși care beau bere la măsuțe înalte, instalate direct pe trotuar. Subiectul de discuție cel mai frecvent îl reprezentau Destoinicii – se pregăteau încă din septembrie pentru rolul lor. Anul acela nu ieșise la sorți nici o celebritate. Cu un an în urmă printre Destoinici fusese și un actor cunoscut și unii comentaseră răutăcios că tragerea la sorți fusese aranjată. Dar mașina era cea care alegea aleatoriu dintre toți bărbații cu reputație ireproșabilă și mai în vârstă de patruzeci de ani de pe toată planeta. Nu era exclus ca soarta să-i fi surâs într-adevăr acelui actor celebru. Din

momentul în care erau selectați, aleșii urmau un regim alimentar strict și un set special de meditații. Chipurile lor apăreau în toate programele de știri și în toate ziarele.

Când a trecut pe lângă magazin, s-a gândit o clipă dacă să intre sau nu. Astăzi ar fi trebuit să se hrănească, să mănânce pe săturate înaintea postului de trei zile. În perioada asta se consumau mâncăruri grase, multe ouă, erau sacrificați miei și purceluși. Oamenii goleau frigiderele și rafturile cămărilor. Goleau borcanele cu miere. La oamenii cu adevărat religioși frigiderele trebuiau să rămână goale toate cele trei zile cât ținea Galene, așa că orice rezerve de mâncare rămase erau cărate în pivnițe sau păstrate la vecinii mai puțin religioși.

De când rămăsese singur, nu mai gătea acasă, se hrănea doar cu mâncarea de la cantina Clinicii. După ce Oresta plecase din casă, frigiderul lui era mereu gol, de parcă trăia tot timpul într-o liniște încărcată de așteptare. În frigider rămăsese un singur borcan de muștar vechi, care prinsese deja mucegai.

S-a dus imediat să se spele. Stătea în apa roșie din cauza ruginii și se uita la genunchii lui slabi, care ieșeau din apă. Avea reumatism, genunchii i se umflaseră și îl dureau.

Cu o zi în urmă vizitase împreună cu rekonul-șef locul unde se desfășurau pregătirile pentru Tranziție. Verificaseră pietrele. Scoase din casetele căptușite cu stofă în care erau păstrate peste an, spălate și dezinfectate, arătau ca niște bucăți de cărbune negru ca smoala. Fiecare dintre ele cântărea între 340 și 810 grame. Aveau muchii ascuțite. Când își trecea buricul degetului peste ele, pe Ilon îl cuprindea întotdeauna slăbiciunea. În ambulanță stătea pregătită aparatura medicală de intervenție urgentă: bandaje de

compresie, suturi, ace și seringi, seturi complete de instrumente chirurgicale, autoclave, sticle cu dezinfectanți, antibiotice, cutiuțe cu unguente, stative pentru perfuzii și perfuzii în vase de sticlă. Nimic nu scăpa privirii atente, pătrunzătoare, a rekonului-șef. Ilon îl urmase cu pasul lui țeapăn, străduindu-se să se uite la toate ca la niște exponate de muzeu.

Azi a cerut voie să plece acasă mai devreme, pretextând că îl chinuie reumatismul. Dar trebuia să se întoarcă imediat la serviciu, pentru că a doua zi era Tranziția. A încercat să se liniștească. Baia avea întotdeauna asupra lui un efect calmant și îi mai alina durerea de genunchi.

În acel moment cineva a sunat la ușă și a pătruns în casă fără să mai aștepte să fie invitat. Ilon a sărit din cadă: era sigur că se întorsese Oresta. În fața ochilor i-a apărut preț de o clipă imaginea uitată a fiicei lui stând în mijlocul încăperii și ducându-și la față tricoul roșu al Filipei. A clipit, vrând să alunge imaginea. Nu mai simțea nici supărare, nici jenă. Îl încerca sentimentul – tot mai consistent și mai greu de ignorat – că o pierduse pentru totdeauna. Se temea de tristețea asta, se temea ca nu cumva să-l molipsească și pe Monodikos de ea, se temea ca Monodikos să nu simtă cum din buricele degetelor maseurului lui se scurge tristețea și pătrunde în corpul său nemuritor și sfânt. Își simțea tristețea ca pe o boală.

S-a ridicat ca să se întindă după prosop și să iasă în întâmpinarea fiicei lui.

Dar a auzit voci de bărbați și, o clipă mai târziu, ușa băii s-a deschis. În prag stătea rekonul-șef, urmat de câțiva paznici pe care îi cunoștea doar din vedere.

— Unde este, Ilon?

Nu înțelegea. S-a gândit că îl întreabă de Oresta.

— Îmbracă-te, i-a spus rekonul-șef, uitându-se la trupul gol al lui Ilon, care s-a înfășurat iritat în prosop. Știm de ani de zile că ai acasă un corp-hartă și acum am venit după el.

Ilon a început să tremure involuntar. Clănțănea din dinți, pe jumătate de frig, pe jumătate de groază. I-a auzit pe paznici dând buzna în verandă fără nici un pic de jenă. A auzit cutia cu instrumente trântită la pământ, apoi zgomotul sticlei sparte. În timp ce Ilon se îmbrăca, rekonul-șef a rămas cu privirea pironită în tavan.

— Nu am făcut nimic rău, a spus maseurul cu o voce tremurătoare. Pur și simplu exersam pe el, îmi perfecționam degetele. Nimeni nu știe de existența lui.

— Noi știm. Și e de ajuns.

Rekonul-șef a închis ușa. Acum stătea în fața lui Ilon, care era îngrozit. Erau de aceeași înălțime și se priveau în ochi unul pe altul. Ilon a avut impresia că vede acolo dispreț, așa că și-a plecat privirea.

— A dispărut.

La început Ilon nu a înțeles ce a auzit. A văzut cât de palidă devenise fața rekonului-șef – albă ca hârtia. Barba lui rară i s-a părut o adunătură absurdă de fire de păr răsucite haotic în sus. A înțeles că rekonul-șef se teme.

— Tu vii cu noi. Trebuie să ne comportăm ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Gardienii au înfășurat corpul-hartă într-o pătură de pe patul Orestei și l-au dus ca pe un covor pe casa scării, până în stradă. Acolo au format un cordon și corpul-hartă a ajuns într-o mașină militară blindată. În cealaltă mașină au urcat

rekonul-șef și Ilon, care încă se mai încheia la nasturii hainei. Străzile erau pustii. Cerul se înroșea dinspre apus.

— Cum s-a întâmplat? l-a întrebat Ilon.

— A fost o acțiune complexă. Liftul, un paznic mituit, pe care l-a înghițit pământul, și alte câteva persoane – din păcate, dintre cele mai demne de încredere. Ancheta e în desfășurare, a spus rekonul-șef, vorbind în gol, fără să se uite la el.

Pe Ilon l-a cuprins un val de fierbințeală. S-a cutremurat. Mâinile au început să-i tremure.

— Îmbrăcați-l ca pe Monodikos. Cauciucul e moale, aduce cu un corp omenesc și are proporțiile lui. Să-i facă cineva manechinului un machiaj ingenios. Ajung și eu acolo. Dăm pe post înregistrarea de anul trecut.

Ilon a înțeles ce doreau să facă: să trucheze transmisiunea televizată și să ducă de nas miliarde de telespectatori.

— Dar... a început Ilon, fără să știe de fapt de ce protestează.

Totul i se părea monstruos.

Bineînțeles că se gândea la Oresta și la faptul că nu avea s-o mai vadă vreodată. Încerca să-și imagineze locul unde era ea acum, dar toată grija și atenția lui se îndreptau asupra lui Monodikos: el nu cunoștea o altfel de viață, iar lumea lui se rezuma de peste trei sute doisprezece ani la încăperile sterile ale Clinicii. Monodikos lua medicamente, avea o dietă specială, trupul său brutalizat avea nevoie de băi de plante medicinale, avea nevoie de perfuzii și analize de sânge. A simțit o disperare soră cu panica, care îl lăsa fără aer în plămâni, dar a inspirat adânc de câteva ori și s-a stăpânit.

Mașina a trecut podul pe care protestau iarăși oamenii cu gurile lipite cu bandă adezivă. Nimeni nu i-a băgat în seamă.

Încetul cu încetul, și ei începeau să se întoarcă la casele lor ca să petreacă ziua de sărbătoare. Își băgau basmalele negre în genți, își strângeau pancartele. În aproape toate ferestrele clădirilor dezolante și cu tencuiala căzută se reflecta lumina palidă a ecranelor televizoarelor. Oamenii așteptau transmisiunea. Rekonul-șef a spus:

— Totul trebuie să se desfășoare la fel ca de obicei. Pur și simplu Destoinicii o să lapideze corpul-hartă așa cum ar fi făcut cu Monodikos.

Lui Ilon nu-i venea să creadă ce aude.

— Și pe urmă? Ce-o să fie pe urmă?

— Nimic. Pe urmă totul o să fie așa cum e de obicei. Iar noi o să-i găsim și o să-i pedepsim pe teroriști, a spus rekonul-șef cu o malițiozitate surprinzătoare pentru un bătrân atât de destoinic.

Când au intrat cu mașina în curtea Clinicii, Ilon, cu degetele tremurându-i, a terminat de încheiat nasturii hainei îmbrăcate în grabă când plecase de acasă. Avea senzația neplăcută că întunericul se lăsase mai repede decât de obicei. Chiar și ferestrele Clinicii, de regulă luminate, erau acum stinse și palide, la fel ca întreg orașul, care își pierdea contururile în beznă. Întunericul se lăsa repede și – cum i s-a părut lui – de data aceasta pentru totdeauna.